Hudobný život

ROČNÍK XXXVIII
2
2006
65,- Sk

O činnosti HC
s Oľgou Smetanovou

Skladateľka Ľubica Salamon-Čekovská

Shlomo Mintz v SF

Dvakrát Veselá vdova

Muzikologické konferencie

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

ISSN 1336-4140
9 771335 414008 02

Tlačivá a termíny na podávanie žiadostí o podpory hudobného fondu

1. polrok 2006

Formy podpôr	Tlačivá žiadostí	Posledný deň odovzdania žiadostí
Príspev ky na produkciu profilového CD slovenských koncertných umelcov v oblasti vážnej hudby	p-CD-1-2004	31. marec (piatok)
Prémie za hudobné diela	phd-1-2002	28. apríl (piatok)
Prémie v oblasti populárnej hudby	pph-1-2004	10. február (piatok) 17. marec (piatok) 13. apríl (štvrtok) 12. máj (piatok) 9. jún (piatok)
Súťaže - Ceny Hudobného fondu na súťaži	chfs-1-2002	10. február (piatok) 17. marec (piatok) 13. apríl (štvrtok) 12. máj (piatok) 9. jún (piatok)
Študijné štipendiá na účasť na interpretačnej súťaži	ššúis-1-2002	10. február (piatok) 17. marec (piatok) 13. apríl (štvrtok) 12. máj (piatok) 9. jún (piatok)
Študijné štipendiá v oblasti džezovej tvorby a interpretácie	ššdž-1-2002	10. február (piatok) 17. marec (piatok) 13. apríl (štvrtok) 12. máj (piatok) 9. jún (piatok)
Cestovné štipendiá	cš-1-2002	10. február (piatok) 17. marec (piatok) 13. apríl (štvrtok) 12. máj (piatok) 9. jún (piatok)
Požičiavanie pianín	pp-1-2004	10. február (piatok) 17. marec (piatok) 13. apríl (štvrtok) 12. máj (piatok) 9. jún (piatok)
Granty	grant-1-2005	10. február (piatok) 17. marec (piatok) 13. apríl (štvrtok) 12. máj (piatok) 9. jún (piatok)

Formuláre si môžete stiahnuť z internetovej stránky www.hf.sk alebo si ich vyžiadať na adrese fondu. Pred vyplnením žiadosti si prečítajte Zásady podpornej činnosti, ktoré si môžete stiahnuť z internetovej stránky www.hf.sk alebo si ich vyžiadať na adrese fondu. Požadovaným spôsobom vyplnené formuláre spolu s prílohami je treba podať vo fonde, alebo zaslať poštou na adresu fondu najneskôr v posledný deň určený na podávanie žiadostí. Žiadosti poslané e-mailom nebudú akceptované. Zmena termínov a foriem podpôr vyhradená.

Adresa na podanie žiadostí: Hudobný fond, Medená 29, 811 02 Bratislava 1
Informácie a konzultácie: tel. (02) 5920 7407 (vedúca oddelenia), (02) 5920 7408 (referát)

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Nové tituly Hudobného centra

Ján Levoslav Bella: Súborné dielo, A:IV, 2
Sláčikové kvarteto e mol v uhorskom štýle

Vydaním tohto kvarteta sa ukončila ďalšia etapa projektu vydávania Bellovho súborného diela. Interpreti, muzikológovia a laická verejnosť majú k dispozícii všetky Bellove komorné skladby vrátane série jeho sláčikových kvartet.

Mikuláš Schneider-Trnavský: Prelúdiá pre organ

Slovenský skladateľ, dirigent a organista Mikuláš Schneider-Trnavský (1881 – 1958) vydal *Prelúdiá pre organ* po prvý raz v roku 1954. Zbierka obsahuje 40 skladieb, určených predovšetkým na použitie v rámci liturgie. Prelúdiá majú pomerne malý rozsah, jednoduché formové pôdorysy a možno ich použiť v rámci liturgie ako predohry či medzihry. Rozsiahlejšie kompozície možno použiť ako dohru po ukončení bohoslužieb a spĺňajú aj kritériá koncertnej organovej literatúry. V Hudobnom centre vyšlo v roku 2005 už druhé, revidované vydanie tohto diela, ktorého editorom je Stanislav Šurin.

Anton Zimmermann: Symfónie

Nahrávka troch symfónií Antona Zimmermanna (1741 – 1781), ktorý vo vtedajšom hlavnom meste uhorského kráľovstva, v Pressburgu, vybudoval a viedol jeden z najlepších orchestrov stredného Podunajska. *Symfónia C dur Militaris*, *Symfónia E dur* a *Sinfonia G dur Pastoritia* znejú na nahrávke v pôvodnom prostredí Primaciálneho paláca v Bratislave a na dobových nástrojoch. Hudobné centrum okrem tejto nahrávky vydalo dve z týchto symfónií aj vo forme vreckových partitúr.

Ján Litecký-Šveda a kol.: Blues in Slovakia

Prvú systematickejšiu prácu venovanú žánru blues u nás, ktorá vyšla v Hudobnom centre roku 2004, nasledovalo koncom minulého roka vydanie jej anglickej verzie. Zostavovatelia a autori textov, medzi ktorými boli popredné osobnosti bluesovej scény u nás, sa sústredili najmä na informácie o súčasnej bluesovej scéne u nás, ale v úvode publikácie sú texty aj o vývoji svetového blues a o začiatkoch a udomácňovaní tohto žánru na Slovensku, ktoré dotvárajú obraz súčasnej scény.

Hudobné udalosti na Slovensku 2005

V Hudobnom centre každoročne vychádza dvojjazyčná slovensko-anglická publikácia mapujúca hudobné dianie a podujatia, ktoré sa budú konať v priebehu nasledujúceho roka. Výsledkom je prehľad širokého spektra hudobných udalostí na Slovensku, ktorý obsahuje okrem základných údajov (stručného popisu podujatia, dátumu a miesta konania, kontaktu na usporiadateľa...) aj index a chronologický zoznam podujatí.

www.hc.sk

Organové koncerty

POD PYRAMÍDOU 2006

9. ročník

Veľké koncertné štúdio Slovenského rozhlasu, Mýtna ul. 1
Koncerty – začiatok 10. 30 h

Termíny koncertov:

22. 1. nedeľa	Pavel Černý (ČR) na programe: W .A. Mozart, J. Křtitel Kuchař, T. Dubois, J. Suk, M. Reger
12. 2. nedeľa	Peter Sochuľák (SR) na programe: F. Couperin, J. S. Bach, Mendelssohn Bartholdy, P. Eben
5. 3. nedeľa	Imrich Szabó (SR) na programe: J. S. Bach, A. Gottlieb Ritter, C. Franck, L.Vierne
26. 3. nedeľa	Michael Gailit (Rak.) na programe: F. Schmidt, W .A. Mozart, A. Franz Kropfreiter, L. Vierne
23.4. nedeľa	Ferd idnand Klinda (SR) na programe: J. S. Bach, W. A. Mozart, F. Mendelssohn Bartholdy, J. Brahms, F. Peeters
21. 5. nedeľa	Vincent Dubois (Francúzsko) na programe: J. S. Bach, C. Franck, L.Vierne, M. Dupré, V. Dubois

Vstupné:

30,- Sk, predaj vstupeniek vždy piatok pred koncertom
14. 00 – 18. 00 h a v deň koncertu 9. 30 -10. 30 h v pokladni Slov. rozhlasu, Mýtna 1
Kontakt/informácie: Viera Praženková – produkcia, Slovenský rozhlas, 572 73 458, 0903/576 131

Vážení čitatelia,

práve včera, 27. januára, bol ten deň, ktorý sa v tohtoročnom kalendári jubileí označuje veľkým písmenom. 250. výročie narodenia Majstra Majstrov. Génia, zázraku histórie umení, skvostu, daru, zoslanému nebom.... Áno, včera sa narodil... Wolfgang Amadeus Mozart. Včera sa civilizáciou sveta rozbehol signál, ktorý rozozvučal planétu hudbou. Krásnou, spanilou, tou, ktorá sa nikdy nezunuje, nepreje, neopočúva...

Začal sa Mozartov rok. Odštartovala ho veľkolepá svetlica, vystrelená z epicentra dnešného mozartovského diania, z Viedne. Kto chcel, mohol putovať do mrazivej hudobnej Mekky, kto nie, v tichu a teple to sledoval cez žičlivé médiá. Ruch, pohyb, mnohonárodnostné hmýrenie, velebenie, nadšenie... aj po storočiach údiv a obdiv. No najmä mohol počúvať Hudbu. Tá znela z desiatok pódií, oficiálnych aj „nepredpísaných" scén, z kútov, zákutí ulíc aj chladných a temnejúcich parkov. Znela v čudesnom akorde. V zhode, tak ako dokáže znieť nevyčerpateľné žriedlo napájané čudesnou silou Génia. Mozartova hudba ovinula planétu, ochotnú v tej chvíli utlmiť svár. Mlčať v mieri a dýchať Hudbou.

Všetci, čo sme z rodu hudobníkov, sme sa niekedy s Mozartovou hudbou aj vlastnoručne konfrontovali. My „neinterpreti" sme ju v šteklivých pasážach rozlievali po klávesoch, vešali na struny. Bez úmyslu ublížiť jej (napokon, môže niečo Mozartovej hudbe ublížiť?). A ona nás zato naučila radovať sa. Smútiť. Naučila nás pokore. Láske aj viere v nekonečnosť. Lebo také je Dielo. Zázrak, vytvorený v zlomku večnosti. (...Bol šťastný a predsa nikto nemal tvrdší život ako on... Kde teda pramení jeho šťastie?... R. Rolland)

Teším sa, že viac než inokedy nás bude tento rok aj v každodennosti sprevádzať Mozartova hudba. Nemožno si sťažovať na jej nedostatok ani počas bežných, „nejubilejných" rokov. Predsa však bude znieť „opodstatnenejšie". Slávnostne a majestátne. Budeme ju prežívať v osobitnom exkluzívnom „balení". V celebrujúcich interpretá ciách mozartovských špecialistov, s množstvom publikácií, prednášok, kolokvií, stretnutí s novými objasňujúcimi(?) dokumentmi, s novými pohľadmi, ale najmä s Hudbou. Večnou a nevyčerpateľnou. Ale aj s Majstrom. Prítomným všade. Na uliciach, v parkoch, zákutiach. A tam ho zaručene vystopujú aj tí, ktorí jeho mysterióznu, legendami opradenú postavu dokážu premeniť na oveľa prozaickejšie, hmatateľné jednotky (...eine kleine...). Rozmeniť na drobné a ešte drobnejšie ligotavé a sladké komodity, suveníry, pozlátka všetkých rozmerov, farieb a vôní, také, ktoré vznikajú bez nároku na odpoveď – kto to vlastne bol, ten Zázrak, pred ktorým stojí svet aj dnes v nemom úžase. A o čom vlastne hovorí tá jeho Hudba...?

Dnes aj zajtra znova zapnem prijímač a znova bude znieť Mozart. Znova sa bude radovať, smútiť, bude sa trblietať, plynúť v nekonečných prúdoch... V dôverne známych súvetiach, v blízkych a predsa nikdy nepolapiteľných dotykoch. Ako nekončiaci krásny sen o nekonečnom príbehu zázračného chlapca. Šťastného génia...

Mozartova hudba práve ovíja našu planétu. Má moc nás spájať v krásnom akorde a dať nám šancu zabudnúť na pýchu a svár. Má silu robiť nás krajšími a zmierlivými...

S prianím množstva (aj) mozartovskej radosti Vaša

Lýdia Dohnalová

Obsah

Osobnosti / udalosti
Aktuálne... s O. Smetanovou, riaditeľkou HC – str. 4
Musica camerata J. Albrecht – str. 5
8. ročník medzinárodného sympózia – str. 25
Konferencia hudobných historikov – str. 26
Mladí klaviristi – str. 28
Televízny zápisník – str. 29
Jubilanti (V. Bokes, P. Bienik) – str. 30
(E. Čárska) – str. 31
Život jedného múzea – str. 31

Koncerty
Slovenská filharmónia: Vzácne stretnutie
(Sh. Mintz) – str. 6
S pokorou a láskou (E. Indjic) – str. 6
Nový rok v SF – str. 7
ŠFK na rozhraní rokov – str. 8
Prehliadka šarmu, jagavých vibrácií... – str. 9
Mirbachovské matiné – str. 10
Na záver roka J. S. Bacha – str. 11

Hudobné divadlo
Opereta versus SND – str. 12
Veselá „malá" vdova –str. 13
Bolero – Príbeh matky – str. 14
Opera SND pozýva –str. 15

Rozhovor
Hudba je aj o rozdávaní, spoluznení...
(s Ľ. Salamon-Čekovskou) – str. 16

Zahraničie
musikfest berlin 05 v novom šate – str. 19
Spievajúci Paganini – str. 20
Silvestrovský Beethoven – str. 21

Štúdie / komentáre
Kapitoly z histórie klavírneho umenia
Anna Kafendová – str. 22
Majster klavíra C. Förster – str. 24

Miniprofil
Katarín Zajacová – violončelo – str. 27

Con Brio
Reality... – str. 32

Infoservis
– str. 33

Modulácie
E. A. R. Unit z L. A. – str. 34
Listy z Hornej zeme- str. – 34
YES, jubilejné spomienky – str. 35

Recenzie
CD – str. 36
Knihy – str. 38

Kam / Kedy
– str. 40

Hudobný život

Vychádza v Hudobnom centre,
Michalská 10, 815 36 Bratislava

Šéfredaktorka
Lýdia Dohnalová
(Tel.: +421 2 54430366, dohnalova@hc.sk)

Redakcia
Eva Planková
(Tel.: +421 2 59204846, plankova@hc.sk)

Redakčná rada
Miloš Blahynka, Elena Filippi,
Juraj Hatrík, Ladislav Kačic,
František Pergler, Gabriel Bianchi

Distribúcia a marketing
Hana Beladičová
(beladicova@hc.sk)

Adresa redakcie
Michalská 10, 815 36 Bratislava 1

Sadzba a litografie
Academic Electronic Press, s. r. o.

Tlač
Patria I., Prievidza

Rozširuje
Slovenska pošta, a.s., Mediaprint-Kapa
a súkromní distributéri

Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty.
Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk.
Objednávky na predplatné prijíma tiež redakcia časopisu.

Neobjednané rukopisy sa nevracajú.

Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03.

Indexové číslo 49215. ISSN 13 35 41 40

1. strana obálky
Ľubica Salamon-Čekovská
Foto: P. Kastl

Redakcia HŽ sa nie vždy stotožňuje s názormi a postojmi vyjadrenými v uverejnených textoch.

Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk.

hudobné centrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Philip Morris
Kvet baletu

The Philip Morris Ballet Flower Award

V rámci premiéry pôvodného baletu *Sen noci svätojánskej* z autorskej dielne Petra Zagara a Etienna Freya boli vyhlásené výsledky ceny Philip Morris Kvet baletu, prvýkrát odovzdanej vo Fínsku v roku 1977, na Slovensku udeľovanej od roku 1995. Kým v minulosti sa vyznamenávalo v dvoch kategóriách – ***Najlepší baletný umelec*** v oblasti klasického, neoklasického tanca a ***Najvýraznejší talent*** v oblasti klasického baletného umenia, tento rok bola cena obohatená o kategóriu ***Najlepší tanečný umelec***, týkajúca sa oblasti súčasného tanca. O víťazoch v jednotlivých kategóriách rozhodli dve odborné poroty – osobitne pre klasický i súčasný tanec. Spoločnosť Philip Morris sa od roku 2001 podieľa na realizácii baletných predstavení v SND či už ako svetových premiér (*Rasputin*, *Caligula*), alebo klasických opusov ako *Korzár*, *Rómeo a Júlia*, Spiaca krásavica.

Za rok 2005 prevzal cenu Najlepšieho baletného umelca sólista Baletu SND **Andrej Kremz** za mimoriadne tanečné a herecké výkony v postavách Aliho a Lanquedena s slovenskej premiére baletu *Korzár* a Gurna v slovenskej premiére baletu *Sylfida* a za účinkovanie v repertoári Baletu SND v roku 2005 (*Spiaca krásavica* – Princ Desiré, *Luskáčik*, *Spartakus* – Crassus,...). Najvýraznejším talentom roka sa stala **Klaudia Bittererová**, tiež sólistka Baletu SND, za mimoriadne tanečné a herecké výkony v slovenských premiérach baletov *Korzár* – Gulnara a *Sylfida*. Ocenenie Najlepšieho tanečného umelca si odniesol **Daniel Raček**, tanečník v slobodnom povolaní, za výkony v tanečných inscenáciách *Remote edens*, *Nové stromy vo mne* a *Les Baroque*.

■

ZĽAVA A. KREMZ, K. BITTEREROVÁ, A. GONTKOVIČOVÁ, D. RAČEK./Foto archív

Medzinárodný festival súčasnej hudby MELOS – ÉTOS vyhlasuje

Súťaž mladých skladateľov.

Prihlásiť sa môžu skladatelia, občania SR, narodení po 1. januári 1970. Súťažná skladba s trvaním 15 – 20 minút (musí byť v partitúre uvedené) je určená pre symfonický orchester, resp. pre sólový nástroj so symfonickým orchestrom. Každý uchádzač môže poslať iba jednu skladbu, ktorá dosiaľ nebola uvedená, vydaná, príp. ocenená na inej súťaži. Partitúry je potrebné zaslať bez uvedenia mena autora, označené heslom. Zároveň k nim musí byť priložená zalepená obálka, obsahujúca meno skladateľa spolu s heslom, životopis, adresa, telefón/e-mail.
Partitúry možno posielať do **1. októbra 2006** (rozhoduje poštová pečiatka) na adresu:

Hudobné centrum, Festival Melos-Étos, Michalská 10 815 36 Bratislava,
heslo „Skladateľská súťaž“.

Víťazná skladba bude ocenená sumou 30 000,- Sk a zaznie v rámci otváracieho koncertu festivalu Melos-Étos 2007. ■

Moyzesovci s novou príslušnosťou

Trojkráľový koncert (5. januára), na ktorom účinkovalo Moyzesovo kvarteto (s klasickým programom zostaveným zo skladieb J Haydna, W.A. Mozarta a L. van Beethovena) by nebol ničím mimoriadny, predsa však vyvolal neobyčajný záujem verejnosti. Išlo o nevšednú – u nás ojedinelú udalosť. Populárny, vyše tridsaťročný súbor, stálica slovenskej koncertnej scény bol v ten večer inaugurovaný ako **Komorný súbor mesta Modra**. Ako prišlo k tomuto u nás ojedinelému kroku a skutočnosti, že sa moyzesovci stali oficiálnymi príslušníkmi „mestského dvora" malokarpatskej Modry?

Po vypustení zo zväzku Slovenskej filharmónie ostalo kvarteto bez „strechy nad hlavou", bez oficiálnej organizačnej príslušnosti a koordinátora. Vzhľadom na úzke vzťahy, väzby a dlhoročné koncertné aktivity (v meste sa každoročne koná aj letný festival, ktorého umeleckým garantom je teleso a riaditeľom člen kvarteta Ján Slávik), zrodila sa myšlienka teleso „legalizovať" ako súčasť zariadení mesta Modra. Návrh (ktorému predchádzalo konštituovanie občianskeho združenia Moyzesovo kvarteto) bol schválený mestským zastupiteľstvom a Moyzesovo kvarteto má od nového roka 2006 príslušnosť potvrdenú aj spečatenú štatútom a zmluvou, z ktorej, samozrejme vyplývajú okrem výhod aj zákonité povinnosti vo forme koncertnej a výchovnej činnosti v regióne.

Verme, že táto symbióza bude prospešná pre obe strany a možno bude k podobným krokom inšpirovať aj ďalšie kultúrne zmýšľajúce obce a mestá na Slovensku... ■

Foto A. Marenčin

KONKURZY

Generálny riaditeľ Slovenskej filharmónie vypisuje konkurz do hlasových skupín **Slovenského filharmonického zboru**:

- **SOPRÁN**
- **ALT**
- **TENOR**

Požadované vzdelanie:
ukončené vzdelanie v odbore spev
(konzervatórium – absolutórium alebo VŠ).

Termín konkurzu:
22. 3. 2006 (streda) o 13.00 h
Konkurz sa uskutoční v skúšobni SFZ na 1. posch.

Záujemcovia o konkurz zašlú prihlášku s priloženým životopisom s uvedením vzdelania a praxe na adresu:
Slovenská filharmónia, heslo „KONKURZ SFZ"
Medená 3, 816 01 Bratislava

Termín odovzdania prihlášok je **streda 8. 3. 2006.**

Podrobné podmienky konkurzu poskytuje a prihlášky prijíma manažérka SFZ, tel. 02/59208246, mobil: 0903201540, e-mail: hlavackova@filharmonia.sk, www.filharmonia.sk

Generálny riaditeľ Slovenskej filharmónie vypisuje konkurz do **orchestra Slovenská filharmónia**

- **na miesta tutti hráčov do skupiny huslí**
- **na miesta tutti hráčov do skupiny viol**

Termín konkurzu:
Konkurzy sa uskutočnia v Koncertnej sieni Slovenskej filharmónie dňa **12. 4. 2006 (streda) o 14.00 h**

Požadované vzdelanie:
Konzervatórium – absolutórium alebo VŠ príslušného umeleckého smeru.

Podrobné podmienky konkurzov sú uverejnené na internetovej stránke www.filharmonia.sk a prihláseným uchádzačom budú zaslané písomne spolu s pozvánkou na konkurz.

Prihlášky so životopisom zasielajte písomne alebo e-mailom do **22. 3. 2006** na adresu:
Slovenská filharmónia, Medená 3, 816 01 Bratislava,
e-mail: aheizerova@filharmonia.sk

Aktuálne...

s Oľgou Smetanovou,

riaditeľkou Hudobného centra

■ Postavenie kultúrnych inštitúcií dotovaných štátom je dnes zneisťované, ich existencia spochybňovaná. Napriek tomu sa Hudobné centrum (HC), vzhľadom na výstupy jeho činnosti, javí ako opodstatnená a prosperujúca organizácia. Čo sa vykryštalizovalo ako dominanta a priorita, na čo sa chce HC ešte dôraznejšie zamerať?

Neustále spochybňovanie zmyslupnosti štátnych inštitúcií je najistejší spôsob, ako nezmyselne a neefektívne vyčerpať energiu tvorivých ľudí, vyvolať v nich nedôveru a znechutenie. Pritom potrebujeme pravý opak: stabilizované podmienky na prácu, ktorej je nesmierne množstvo, ak máme ambíciu vymedziť sa voči neustále narastajúcemu komerčnému tlaku ako aj konkurovať zahraničiu.

Z tohto hľadiska kladieme v Hudobnom centre dôraz na koncerty pre školy, na ktorých ponúkame deťom stretnutie s umeleckou hudbou. Sme nútení hľadať stále nové možnosti a formy kontaktu s mladou generáciou, pretože práve v nej si vychovávame aj potenciálnych návštevníkov koncertov. V poslednom období čelíme poklesu záujmu o vzdelávacie koncerty spôsobené nedostatkom financií na školách, uprednostňovaním komerčných ponúk a pod. Náš návrh na systematické medzirezortné riešenie problematiky, ktorý vypracovala skupina expertov na hudobné vzdelávanie, nebol akceptovaný. Uvidíme, čo prinesie idea vzdelávacích poukazov, s ktorou prišlo MK SR.

Začali sme aj s vydávaním CD a študijných partitúr. Ich počet, ako aj počet vydaných knižných titulov je priamo úmerný našim finančným možnostiam. Veľmi dobré odborné recenzie na tieto tituly, ako aj záujem verejnosti je pre nás povzbudením, aby sme počet vydaných tutilov v budúcnosti zvyšovali.

Máme rozpracované ďalšie nové projekty pre účinkovanie slovenských umelcov v zahraničí. Koncom minulého roka sme podnietili vznik nového súboru súčasnej hudby Melos Ethos Ensemble. Máme s ním ďalšie plány. A tiež sme súčasťou nového medzinárodného projektu na podporu vzdelávania v oblasti digitálneho spracovania hudby, ktorý dostal podporu EÚ. Želám si, aby sme na túto prácu mali potrebné podmienky.

■ HC organizuje veľké festivaly každoročný žilinský Stredoeurópsky festival koncertného umenia, bienále Melos Étos...

Po odčlenení BHS sa v Hudobnom centre uvoľnil priestor pre zviditeľnenie ďalších festivalov a koncertných cyklov, ktoré dosiaľ boli v tieni najrozsiahlejšieho festivalu. Získal najmä Melos Étos, ktorého význam od počiatku v roku 1991 každým ďalším ročníkom narastá. Jeho 8. ročník potvrdil, že Melos Étos je dnes najvýznamnejším festivalom súčasnej hudby na Slovensku. Každé doterajšie bienále vyvolalo ostré polemiky, ktorých dôvodom bola nespokojnosť niektorej časti hudobnej obce s dramaturgiou a smerovaním festivalu, jeho organizáciou a pod. Na rozdiel od predchádzajúcich ročníkov, teraz som nezaregistrovala žiadne podobné výhrady. Možno si nahováram, ale myslím si, že to bolo aj preto, lebo 8. ročník bol jedným z najkvalitnejšie pripravených festivalov s vyváženou dramaturgiou.

ZĽAVA: O. SMETANOVÁ, E. GRUBEROVÁ, S. HRONCOVÁ / Foto archív

■ Jeho dramaturgickú dominantu tento raz tvorila hudba Stevea Reicha, ktorý – ako je zvykom – bol osobne prítomný na festivale. Ako sa vám ho podarilo získať do Bratislavy ?

Listom. Presvedčila ho doterajšia história festivalu Melos Étos. A súhlasil aj preto, lebo pre uvedenie kľúčových skladieb jeho hudby sme zaangažovali súbor bicích nástrojov Amadinda z Budapešti, ktorý s Reichom dlhoročne spolupracuje. Mala to byť záruka kvalitného uvedenia jeho diel, a to sa nakoniec aj potvrdilo. Pri osobnom stretnutí v New Yorku sme pred festivalom podrobne prebrali detaily jeho pobytu v Bratislave. Už vtedy netajil spokojnosť s perfektnou prípravou pobytu u nás.

■ Po odchode z Bratislavy vám vraj poslal ďakovný list...

Áno. Jeho milé slová boli pre mňa najväčšou satisfakciou za vynaložené úsilie.

■ Pred dvomi rokmi ste pre festival získali Sofiu Gubajdulinu, predtým Arvo Pärta. Všetci patria medzi najvýznamnejšie osobnosti súčasnej svetovej hudby. Ako by ste ich charakterizovali po ľudskej stránke?

Každý zo spomínaných autorov je úplne odlišný. Ak som na nich videla niečo spoločné, bola to potreba prísne strážiť svoj čas. Dôvodom je možno aj ich vek, ale každý z nich hovoril o nutnosti šetriť si energiu a čas pre tvorbu. Snažili sa vyhnúť všetkému, čo nebolo nevyhnutné a sústrediť sa, aj počas pobytu v Bratislave, na rozmýšľanie o svojom budúcom diele. A každému mimoriadne záležalo na kvalitnom uvedení ich skladieb.

■ Koho plánujete pozvať ako osobnosť ďalšieho festivalu Melos Étos?

Je to otázka dohovoru vo festivalovom výbore, tiež otázka nadviazania správnej komunikácie s vybraným skladateľom. Osobne by som teraz preferovala niektorého zo žijúcich klasikov –P. Bouleza alebo M. Kagela.

■ Okrem festivalových podujatí HC participuje na poriadaní koncertov a cyklov, ktoré však akoby nemali dostatočnú publicitu.

Našou prioritou pre rok 2006 je najmä zintenzívnenie komunikácie s médiami, aby sa naše výsledky viac dostali k potenciálnym záujemcom. Mám na mysli zlepšenie povedomia verejnosti aj o menších podujatiach, koncertoch, ako aj o publikáciách Hudobného centra. Doteraz sme boli sústredení na konkrétne projekty a nevenovali sme toľko pozornosti ich medializácii. Nakoniec, v rozpočtoch štátnych inštitúcií chýba práve táto položka. Nemôžme konkurovať drahým kampaniam komerčných inštitúcií. Navyše naša cieľová skupina je pomerne malá. Aj napriek tomu chceme propagácii našich

produktov venovať väčšiu pozornosť. Týka sa to napríklad aj Nedeľných matiné v Mirbachovom paláci, kde už pracujeme na novej stratégii ich prezentácie.

■ **Aké sú formy prenikania a presadzovania slovenskej tvorby smerom do zahraničia? Aké sú vážnejšie projekty plánované na budúci rok?**

Každá krajina si vyžaduje iný prístup. Často je to aj otázka osobných kontaktov.

Za mimoriadne dôležité považujem účinkovanie SOSR na otváracom koncerte Varšavskej jesene minulého roku. Ich kvalitný výkon je prísľubom do budúcnosti. V tomto roku máme ambíciu presadiť do programu tohto prestížneho festivalu slovenské dielo a interpretov. Doterajšie rokovania vyzerajú veľmi sľubne.

Po prvýkrát bude Slovenskú republiku reprezentovať M. Škuta aj na tohtoročnom veľtrhu MIDEM v Cannes. V januári sme tiež podporili účasť jazzmanov Nothing but swing trio na Jazz festival Green Bay vo Wisconsine v USA. Pre jazzmanov sme získali nové kontakty v Poľsku. Pripravujeme slovenský deň na významnom letnom jazzovom festivale vo Varšave, kde plánujeme vyslať 4 súbory. Rozbehnuté sú aj prípravy na účinkovanie Bratislava Hot Serenaders do Veľkej Británie. Máme rozpracovaných viacero ďalších festivalov pre súbory súčasnej hudby.

■ **Tento rok sa bude niesť v znamení slovenskej hudby, aké konkrétne podujatia možno očakávať?**

Roku 2006 si budeme pripomínať 100 rokov od narodenia Alexandra Moyzesa, Ľudovíta Rajtera, 80 rokov od prvého hudobného vysielania v Slovenskom rozhlase a množstvo ďalších výročí. Pred 10 rokmi sa konal Rok slovenskej hudby po prvýkrát. Navyše, ak v tomto roku bude dokončená budova Národného divadla, inaugurovaná Suchoňovou Krútňavou, je to mimoriadna hudobná a kultúrna udalosť. Preto som novému ministrovi hneď po jeho inaugurácii prestavila ideu projektu Roku slovenskej hudby, ktorú okamžite podporil. Projekt sa stal prioritou pre oblasť hudby v roku 2006. Znamená to, že do Roka slovenskej hudby môžu v rámci grantového systému predkladať svoje žiadosti všetky subjekty.

Hudobné centrum pripravuje niektoré zásadné podujatia, patrí medzi ne najmä vytvorenie loga Rok slovenskej hudby, 1. medzinárodná súťaž Alexandra Moyzesa, koncerty v zahraničí, chceme začať novú tradíciu udeľovania ceny mladému slovenskému interpretovi – Cenu Ľudovíta Rajtera. Pripravujeme vydanie publikácie k Roku slovenskej hudby, sériu koncertov po celom Slovensku. Pre odbornú diskusiu k nami pripravovaným návrhom sme vytvorili Prípravný výbor Roka slovenskej hudby, ktorého členmi okrem zástupcov HC (Smetanová, Zagar) sú Alžbeta Rajterová, Vladimír Godár, Peter Feranec a Vladimír Zvara.

Všetky aktuálne informácie sa dajú nájsť na našej internetovej stránke www.hc.sk/rsh. Okrem podujatí priamo organizovaných HC tam budeme zverejňovať aj podujatia iných usporiadateľov, ktoré budú zaradené do Roku slovenskej hudby a budú niesť jeho logo.

Verím, že práve Rok slovenskej hudby nám pomôže zintenzívniť prenikanie slovenskej tvorby a interpretov najmä do krajín EU. Týmto smerom zameriavame naše úsilie.

■ **Na výročnej konferencii IAMIC v New Yorku ste boli zvolená za viceprezidentku IAMIC. Čo to znamená?**

Pre mňa to znamená viac práce. Pre Hudobné centrum je to prestíž, pretože zvolenie do výboru IAMIC znamená ocenenie doterajších výsledkov organizácie.

Medzinárodná asociácia hudobných informačných centier združuje vyše 40 hudobných organizácií z celého sveta. Niektoré z nich majú vyše 50-ročnú tradíciu (Gaudeamus alebo Donemus z Holandska). Vznikla s cieľom pestovať medzinárodnú výmenu poznatkov a informácii o dianí v súčasnej hudbe. Predmetom spolupráce sa postupne stali aj iné nekomerčné žánre. Jednoducho povedané, ak niekto z našich partnerov kdekoľvek na svete potrebuje informáciu o slovenskom skladateľovi, interpretovi, inštitúcii, skladbe a pod., obráti sa na nás. To isté robíme aj my. Asi najcennejšou črtou tejto asociácie je vzájomná dôvera jej členov a priateľská neformálna atmosféra. Umožňuje nám to prekonávať náročné problémy pri manažovaní spoločných projektov, akými bol napríklad projekt Music Navigator, podporený EÚ, alebo náročný lobbing v Bruseli v prospech umenia a hudby pri programe Kultúra 2000, ale aj podpora vzniku hudobných informačných centier v krajinách, kde doteraz nie sú – Ukrajina, Rusko, Cyprus a pod.

■ **HC evidentne rozširuje svoju pôsobnosť (nová edícia CD, publikácie...), modifikuje sa v tomto zmysle aj jeho vnútorná štruktúra?**

Formu prirodzene prispôsobujeme potrebám organizácie, úlohám a projektom. Mojim ideálom je vynikajúco fungujúci tím, kde je dôležitá participácia každého jednotlivého člena. Rok slovenskej hudby bude veľkou skúškou našej pripravenosti na takúto tímovú prácu.

ReD ■

Celoslovenský súťažný festival v komornej hre žiakov základných umeleckých škol

– MUSICA CAMERATA Ján Albrecht

Prvý ročník celoslovenského súťažného festivalu v komornej hre žiakov ZUŠ je spomienkou na pedagóga a muzikológa Jána Albrechta, (7. januára 1919 – 20. novembra 1996). Jednokolová prehliadka, schválená MŠ SR sa uskutoční **24. novembra**. Uzávierka prihlášok je **15. júna**. Účastnícky poplatok 400.- Sk za každého žiaka a pedagóga hradí vysielajúca ZUŠ.

Kontakt: Fax/Tel.: 02/63 835 035, e-mail: zusjalbrechta@zoznam.sk

Miesto konania: Koncertná sála ZUŠ Jána Albrechta Topoľčianska 15, Pálffyho palác – Bratislava

Súťažné podmienky: zúčastniť sa môžu komorné zoskupenia žiakov (2-9) v rôznych kombináciách nástrojov a v hre na dvoch klavíroch, aj v štvorručnej hre. Účinkovanie pedagóga v komornom zoskupení sa vylučuje.

Súťažný repertoár: 2 skladby povinne – jedna z obdobia baroka, prípadne staršieho obdobia, druhá skladba z obdobia klasicizmu

Vekové kategórie a časové limity:

1. **kategória** do 11 rokov narodení do 31. 12. 1995 – do 6 minút
2. **kategória** do 15 rokov narodení do 31. 12. 1991 – do 8 minút
3. **kategória** do 19 rokov narodení do 31. 12. 1987 – do 10 minút
4. **kategória** nad 19 rokov narodení pred 31. 12. 1987 – do 12 minút

Zadelenie do jednotlivých kategórii podmieňuje vek najstaršieho účastníka v komornom zoskupení

Súťaž má prispieť pri vyhľadávaní talentovaných žiakov ZUŠ, rozvoji ich tvorivých schopností, vzťahu ku komornej hudbe a pri šírení odkazu Jána Albrechta. Ide o dobrovoľnú činnosť žiakov ZUŠ, založenú na systematickej práci. Umeleckú úroveň zhodnotí odborná porota bodmi od 0 – 25 v zlatom, striebornom a bronzovom pásme. Hra z nôt je povolená. Účastník je povinný predložiť porote notový materiál. Časový limit možno prekročiť maximálne o 1 minútu. Účastník má po skončení prehliadky právo konzultovať svoj výkon s odbornou porotou. Podrobný harmonogram bude vypracovaný po uzávierke prihlášok. Naplánovaný je aj odborný seminár a koncert víťazov. Záväzné prihlášky prosíme zaslať spolu s potvrdením o zaplatení poplatku a kópiami rodných listov súťažiacich do uzávierky prihlášok. ■

Vzácne stretnutie s osobnosťou

V rámci cyklu ***Svetoví interpreti*** sa **8.** a **9. decembra** uskutočnil koncert, ktorého ústrednou interpretačnou postavou bol izraelský huslista a dirigent **Shlomo Mintz,** narodený v Moskve roku 1957. Mintz nadväzuje na veľkú tradíciu židovských huslistov Menuhin, Oistrach, Kogan, Schering, Stern, Heifetz..., naviac rozširuje svoje interpretačné zázemie aj ako dirigent, violista a tiež pôsobí v rôznych komorných zoskupeniach. V Bratislave sa Shlomo Mintz predstavil ako dirigent v Mendelssohnovej *Predohre C dur Trompeten Ouvertüre op. 101* a Rachmaninovovej *Symfónii č. 2 e mol op. 27*.

V Mendelssohnovej *Predohre* preferoval Mintz koncertantnosť, brilantnosť, ľahkú spevnosť a podmanivosť hudby. Jeho jasné, prirodzené, úsporné a čitateľné gesto vytvára skvelú komunikáciu, potrebnú medzi dirigentom a orchestrom. Orchester SF okamžite pocítil tvorivú kompetentnosť dirigenta a nechal sa viesť k znamenitému výkonu. V prvej časti koncertu odznel aj Mendelssohnov *Koncert pre husle a orchester e mol op. 64,* patriaci k duchovným skvostom koncertantnej hudby. Mintz, mentálne ako dirigent aj huslista, vyžaduje pokoj a hlbokú sústredenosť. V koncerte akcentoval spevnosť, introvertnú meditáciu, zatiaľ čo koncertantnosť, virtuozitu chápal ako prídavnú ozdobu. Keďže je technicky fenomenálny, vždy sa sústreďuje na to najpodstatnejšie – na muzicírovanie. Jeho tón je nevšedne krásny, spevný, vrúcny, neraz sa zdá, že hrá súčasne na viole aj husliach. V dvojjedinej úlohe huslistu a dirigenta musel orchester SF sledovať s dvojnásobnou pozornosťou a počúvať sólistu. V prvých dvoch častiach pôsobila súhra prirodzene, presvedčivo, až v tretej časti *Allegro non troppo. Allegro molto vivace* došlo v najchúlostivejších stretnutiach sólového partu s orchestrom v súhre k istým približnostiam. Mintz totiž nie je dirigentom výbušného dramatického gesta, hľadá skôr duchovné fluidum, čo pri obmedzenom počte skúšok s orchestrom nemusí vždy viesť k interpretačnej dokonalosti. Z jeho interpretácie však bolo jednoznačne cítiť pôsobenie a skúsenosti v oblasti komorného muzicírovania. Mintz nie je typom excentrického sólistu, skôr je pokorným služobníkom umenia, interpretom, ktorý prináša skladateľove posolstvo poslucháčom.

SHLOMO MINTZ/Foto archív

Záverečná časť koncertu patrila *Symfónii č. 2 e mol* S. Rachmaninova, skladateľa, ktorý sa do svetovej hudobnej pamäti zapísal predovšetkým svojou klavírnou tvorbou. Ak sa hovorí, že Brahmsova *1. symfónia* je pokračovaním Beethovenovej *Symfónie č. 9*, tak potom aj Rachmaninovova *Symfónia č. 2* nadväzuje na Čajkovského *Symfóniu č. 5*. Nie je to však nadväzovanie otvorené, ale tvorivé. Aj keď tragický smútočný podtón a Čajkovského melanchólia sú v tejto hudbe čitateľné, predsa len cítiť sklony neraz sa odpútať od príťažlivej domoviny, vzlietnuť ponad horizont, nabrať výšku rozhliadnuť sa po svete. To je v skutočnosti Rachmaninov – emigrant, ktorý nosil vo svojom srdci celé Rusko. Mintz znamenite pocítil v jeho hudbe nepokojnú dvojjedinosť a v plnej veľkoleposti nechal vyznieť duchovnú podstatu – posolstvo diela.

Igor Berger ■

S pokorou a láskou k dielu

V rámci cyklu ***Hudba troch storočí*** sa konal **15.** a **16. decembra** ***Vianočný koncert***, v programe ktorého odzneli skladby dvoch velikánov hudby 19. a 20. storočia – Johannesa Brahmsa a Arthura Honeggera. Aj keď každý z nich žil a tvoril v inom storočí, oboch spája hlboká úcta k duchovnej tradícii európskej hudby.

Je známe, že Brahms obsiahol vo svojej tvorbe celú duchovnú genézu nemeckej sakrálnej a svetskej hudby. Na spomínanom koncerte odznel jeho *Koncert pre klavír a orchester č. 2 B dur op. 83,* dielo považované za vrchol klavírnej koncertantnej hudby. Na jeho ploche sa stretáva a konfrontuje koncertantný princíp so symfóniou, sonátová forma s variačnou, tradícia s novátorským pohľadom, duchovná vyzretosť s alúziami na ľudovú pieseň... diapazón orchestrálneho telesa vo výraze siaha od rovín komorných po dramaticky vygradované, slovom v kompozícii je koncentrované všetko, čo dokáže spájať protiklady do vzácnej jednoty a harmónie. Počúvajúc znovu túto neprekonateľnú hudbu, zdá sa mi každé jej verbálne popisovanie a hodnotenie len krasorečnením, ktoré nedokáže preniknúť do hĺbok jej duchovných rozmerov. **Orchester SF**, dirigent **Vladimír Válek** a sólista **Eugéne Indjić**, boli postavení pred náročnú úlohu, tak ako každý, kto je rozhodnutý toto dielo interpretovať. V dirigentovej koncepcii sa zračilo seriózne štúdium, sústredená práca s orchestrom, ktorý (ako som už neraz spomenul) rozumie veľmi dobre Brahmsovej hudbe. Válek aj Indjić pochopili Brahmsa ako romantika i klasika, umelca stojaceho a zakoreneného v pôde oboch štýlových období. Indjić – podobne ako jeho veľký duchovný vzor A. Rubinstein, sa nenecháva v Brahmsovej hudbe strhnúť do romantizujúcich emocionálnych krajností, ale rozvážne a so zvnútorneným pohľadom nachádza adekvátnu mieru a proporcionalitu v rámci svojho partu, ako aj celku. Základom tohto interpretačného prístupu bola muzikalita, pokora a láska k dielu.

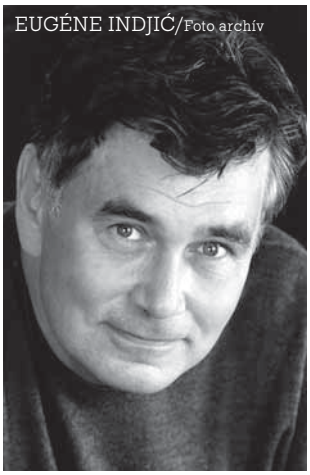
EUGÉNE INDJIĆ/Foto archív

Takýto prístup rezonoval v celom aparáte a blahodárne sa preniesol aj na poslucháčov.

V druhej časti koncertu odznela Honeggerova *Vianočná kantáta pre barytón, detský a miešaný zbor a orchester*. Honegger, podobne ako Brahms, spája v tomto diele dedičstvo duchovného odkazu s prítomnosťou a víziou budúcnosti. Vo *Vianočnej kantáte* sa stretáva a prepája hlas vesmíru, tajomného nekonečna, so zemou, hudba často blúdi v nesmierne vzdialených priestoroch, kým nezaznie gravitačná sila – zjasnenie tonálnych centier, kvintakordálnych súradníc, spev pastierov a koledníkov, vracia hudbu z kozmických diaľav na našu planétu. Tento božský a ľudský dialóg je sprítomňovaný v kontrapunktickej jednote. Takto ju chápali aj interpreti – **Orchester** a **Zbor SF**, **Bratislavský chlapčenský zbor**, no predovšetkým skvelý barytonista **Sergej Tolstov** a dirigent V. Válek. Vianočná kantáta bola skvelou príležitosťou pre interpretov nadviazať v duchu hudby 20. storočia na veľké oratoriálne a kantátové diela Bacha a Händela; príležitosťou hľadať výrazové kontrasty medzi zahustenou, expresívne vyhrotenou harmóniou a priezračnou pastorálnou spevnosťou, viesť dialóg medzi miešaným, chlapčenským zborom, sólistom a orchestrom. Honeggerova *Vianočná kantáta* je hľadaním nádeje a zmyslu života. Duchovným vyžarovaním nadväzuje na veľké dedičstvo európskej hudobnej kultúry.

Igor Berger ■

Nový rok v SF

Ak mal vydarený ***Novoročný koncert*** (**1. januára**) v Slovenskej filharmónii nejaké chyby krásy, tak sa týkali hlavne dramaturgickej zložky. Nie preto, že zneli len ukážky z najznámejších opier (rovnaký model, dokonca vo viacerých prípadoch rovnaké hudobné čísla mal aj Novoročný koncert v benátskej La Fenice), ale pre prešľap, aký sa môže stať len v provinčnom kultúrnom centre. Ak už organizátori chceli prezentovať aj svoju exportnú zložku, **Slovenský filharmonický zbor,** na drobné sólo Santuzzy v efektnom Mascagniho *Regina coeli* mohli prizvať niektorú zo sólistiek SND a nie priam barbarsky „vystrihnúť" desať taktov z partitúry. Dlhý duet z *Madame Butterfly* bol prezentovaný rovnako nešťastne: nie od *Viene la sera,* ale už od recitatívu *Bimba, bimba non piangere,* čím sa hudobné číslo zbytočne predĺžilo a tiež v ňom chýbala interpretka mezzosopránového partu.

Koncert – za prítomnosti prezidenta, predsedu SNR, aj bývalého ministra kultúry – mal však vysokú interpretačnú úroveň. Už pri úvodnej predohre k Verdiho *Sile osudu* sa ukázalo, že vďaka kvalitným výkonom Orchestra SF (dirigent **Leoš Svarovský**) môže upútať aj notoricky známe číslo. V dvoch ukážkach sa blysol zbor, spievajúci farebným, expresívnym, no stále kultivovaným tónom (zbormajsterka **Blanka Juhaňáková**). Z tria sólistov zažiaril predovšetkým **Dalibor Jenis**, ktorý spieval hravo i dravo, s pôsobivým pianom aj forte, so suverénnymi výškami, príkladným (niekedy možno priveľmi osobnostným) frázovaním a bohatým výrazom. V závere Valentinovej árie z Gounodovho *Fausta* sa namiesto opájania farbou a šírkou útočného forte (príznačnom pre väčšinu barytonistov) rozhodol pre rovnako účinné dynamické pritlmenie. Tenorista **Miroslav Dvorský** sa predstavil jednak v lyrickom a jednak v spinto repertoári, pričom druhý mu je dnes bytostne bližší. Krásna farba a kovová vysoká poloha sa nádherne niesli v ukážkach z Pucciniho, vysoké Pinkertonovo „Cé", ktoré tak nádherne „vypaľoval" kedysi jeho brat Peter, však chýbalo. Zato francúzsky repertoár (*Werther, Carmen*) by zniesol viac mäkkosti a pohrávania sa s frázou i výrazom, ako aj dlhšie podržané vysoké tóny. **Eva Jenisová** má stále pôsobivý lyrický soprán. Ten sa najlepšie vynímal v záverečnom duete z *Traviaty*, ale aj v oboch ukážkach z *Madame Butterfly*, kde by však k jej výsostne lyricky chápanému partu lepšie pristal aj lyrickejší Pinkerton. Menej zaujala v árii Gounodovej Margaréty, ktorú v časoch Bednárikovej inscenácie zvykla viac vyšperkovať, ale aj v árii Magdy z *Lastovičky*, kde jej vysoká poloha pôsobila trocha rozkolísane.

Štefan Altán ■

Vivat musica slovaca alebo ODKIAĽ pochádzajú ...

Keď som listovala v novom kalendáriu **Hudobné udalosti na Slovensku 2006** *(HC 2006)*, v ktorom hneď v úvode je stručná informácia o **Roku slovenskej hudby 2006**, predstavila som si hustú sieť siločiar množstva profesionálnych hudobníkov, bez ktorých by nič nefungovalo. Tvoria podhubie nášho hudobného života, vyjadreného v kalendári veľkým množstvom inštitucionálne organizovaných hudobných podujatí. Kalendár je pochopiteľne o všetkých udalostiach, ktoré sú plánované na rok 2006 – prehľadne usporiadaný podľa jednotlivých oblastí hudobného života (so žánrovým rozdelením): festivaly, koncertné cykly, súťaže, interpretačné kurzy, konferencie, semináre, výstavy až po príležitostné podujatia. Záverečné kapitoly o orchestroch a operných súboroch dopĺňajú živé spektrum pestrého kaleidoskopu slovenského hudobného života. Užívateľa určite poteší menný register aj chronologický kalendár celkom na konci užitočnej prehľadnej príručky. V nej som s potešením našla informáciu o **1. ročníku medzinárodnej skladateľskej súťaže Alexandra Moyzesa**. Bola vyhlásená v roku Moyzesovej storočnice (nar. 1906), čo je veľmi dobrá symbolika do rodného listu súťaže. Podobný význam má aj **Cena Ľudovíta Rajtera**, ktorý tiež patrí do Generácie 1906, na Slovensku bohatej na osobnosti nielen z hudobného, ale aj výtvarného života. Títo dvaja velikáni slovenskej hudby – obaja z roku 1906 – pochádzajú napr. z tzv. slovenského vidieka s hudobnými tradíciami – Moyzes uzrel svetlo sveta v Kláštore pod Znievom a Rajter v Pezinku. K nim sa pripája výročie 70 rokov od úmrtia Jána Levoslava Bellu v Bratislave (1936), rodáka z Liptovského Mikuláša.

Slovensko je také malé, že sa všetci poznáme. Naozaj sa poznáme?

Všetci odniekiaľ pochádzame. V rodných listoch uvedené miesto (mesto, dedina) narodenia funguje ako magický geografický bod, od ktorého sa odvíja naša bytostná identita. S miestom narodenia sa spájajú ľudské pocity súnáležitosti, rodiny, súdržnosti, etnickej či krajovej osobitosti. Cez rodný kraj vnímame ľudovú reč, piesne, povesti, folklór a tradície, jedlá, kroje, prírodu. Miesto narodenia, v širšom význame slova „rodný kraj", sa stáva neodmysliteľnou kolískou najkrajších pocitov lemujúcich život, často sa odohrávajúci aj stovky kilometrov od miesta zrodenia. Niekto velebí mesto, iný dedinu.

Vraví sa, že miesto narodenia si nikto nemôže vybrať, môže si však určiť, kde bude žiť. Skladatelia, interpreti, muzikológovia, pedagógovia, ale aj študenti a budúci profesionáli – všetci držia v jednej ruke hudbu rodného kraja. Niekde sa narodili a inde žijú. Nech už pochádzajú slovenskí hudobníci odkiaľkoľvek, už z letmého prehľadu miest narodení je jasné, že hudobný talent zakvitne často aj na Bohom zabudnutých miestach. Nech mi je odpustené, že pre krátkosť miesta som si vybrala na záverečnú štatistiku iba rodné obce slovenských skladateľov, tak ako ich uvádza iná publikácia HC (*100 slovenských skladateľov*). V nej sa čitateľ dozvie, že naši skladatelia pochádzajú nielen z Bratislavy, Košíc, Prahy, Banskej Bystrice, Prešova, Nitry, Trenčína ale aj z Humenného, Hurbanova, Medzilaboriec, Vyhní, Zvolenskej Slatiny, Šamorína, Trakovíc, Trnavy, Turčianskeho sv. Martina, Ružomberku, Tornale. Niektorí sa narodili v Bardejovskej Novej Vsi, ďalší sú zo Spišskej Novej Vsi či spoza hraníc od Nového Hrozenkova, Jičína, Olomouca, Brna, Moravskej Ostravy, z Cieszyna, ale aj z Linzu, Petrohradu i z Jerevanu a Opatije. Skladatelia sa narodili v Žakarovicach, Spišskom Štiavniku, Partizánskej Ľupči, Ľubici, v zozname sú Dvorany nad Nitrou, Čičmany, Svit, Sarvaš, Mošovce, Piešťany, Orkucany, Hnúšťa, Drahovce, Málinec-Hámor, Levice, Krompachy, Selce, Lúčky... Určite je ešte veľa miest i dedín, v ktorých sa narodili slovenskí skladatelia, neviem všetkých a ospravedňujem sa tým, ktorých rodnú viesku som zabudla uviesť... Zoznam miest by bol ešte väčší, ak by som skúmala aj pôvod slovenských interpretov.

Keďže miesto narodenia, našťastie, nie je chráneným osobným údajom, dovolila som si trochu zneužiť túto štatistiku. Tak trochu aj preto, lebo práve naše rodné „korene" sú bohato využívaným zdrojom umeleckej inšpirácie v kompozičnej tvorbe. Mnohí slovenskí skladatelia, najmä staršej generácie, oslávili svoj rodný kraj skladbami, ktoré už patria do Zlatého fondu slovenskej hudby. Keby to vedeli obyvatelia aspoň týchto miest a obcí, možno by považovali **Rok slovenskej hudby** za svoj celoročný hudobný festival. Možno by na chvíľu zabudli na superstar a radi by si potvrdili svoju príslušnosť k inému hudobnému umeniu a k ich predstaviteľom.

Melánia Puškášová ■

Štátna filharmónia Košice

Štátna filharmónia Košice

ŠFK na rozhraní rokov

Hoci november 2005 sa v Košiciach niesol v znamení Festivalu súčasného umenia, v rámci abonentného cyklu zazneli dva pozoruhodné koncerty. Prvý bol tematicky zameraný na španielsku hudbu ***Viva España!*** (**3. novembra**), s programom z diel španielskej „klasiky", autorov E . Chabriera, J. Rodriga, E. Granadosa a J. Turinu. Ako dirigent sa predstavil **David Hernando**, sólistom v Rodrigovom *Koncerte pre gitaru a orchester* bol náš **Ján Labant**. Španielske tance zneli rytmicky pregnantne aj graciózne s autentickým koloritom. Dramaturgicky nápaditý večer, usporiadaný v spolupráci s Veľvyslanectvom španielskeho kráľovstva, patril k tým, na ktoré sa nezabúda.

Každoročne sa v novembri v Košiciach uskutočňuje aj Festival sakrálneho umenia, do ktorého programovo a interpretačne prispieva aj ŠFK. **24. novembra** sa pod taktovkou šéfdirigenta **Jerzyho Swobodu** predstavila v reprezentatívnych skladbách. Na úvod zaznela Haydnova *Symfónia č. l04 D dur „Dudelsack",* ktorú má teleso v repertoári už niekoľko desaťročí. Pod taktovkou lídra pôsobila brilantne, hoci viac „vzdušnosti" by jej prospelo a pridalo na štýlovosti. Vrcholom koncertu bola Beethovenova *Omša C dur op. 68*, ktorá zaznela v histórii ŠFK po prvýkrát. Jej päť častí znelo optimisticky, presvitali zväčša nežné, svetlé tóny, asociujúc atmosféru pokoja a mieru. Spoluúčinkovalo **Collegium technicum** (zbormajster **Karol Petróczi**), sólistami vo vyrovnanej farebnej hlasovej kombinácii boli **Katarína Šilhavíková**, **Terézia Kružliaková**, **Marián Hýrošš** a **Marián Lukáč**.

Koncert ŠFK **1. decembra** bol evidentne koncipovaný šéfdirigentom, s predstavou prezentovať diela klasicizmu a romantizmu vo vzájomných súvislostiach. Swoboda „spojil" duchovne blízkych autorov J. Haydna a J. Brahmsa do umelecky náročného celku. Zaujal najmä Haydnov *Koncert pre violončelo a orchester D dur* so sólistom **Jánom Slávikom** a presvedčil o kvalitách sólistu aj orchestra. Brahmsova *Symfónia č. 2 D dur* znela slávnostne, dirigent vyťažil z organizmu orchestra plnokrvný oduševnený tón, kompaktný zvuk a spontánnosť.

Zvláštnu kapitolu by si zaslúžili koncerty, ktoré filharmonici po celý rok venujú mladým ľuďom, žiakom základných a stredných škôl. Od začiatku sezóny absolvovali cyklus s rôznymi témami: ***Hity klasickej hudby***, alebo ***Tanec v hudbe*** (skladby Mozarta, Respighiho, Händela a Čajkovského), s úmyslom upozorniť na hudbu génia klasicizmu programovo zaradili ďalšie celky ***Best of Mozart***, či zaujímavý ***Shakespeare a hudba***. Mládeži bolo venovaných aj niekoľko vianočných koncertov mimo Košíc. Novinkou boli vianočné koncerty určené pre rodiny s deťmi, tento cyklus pokračoval v januári s témou ***Čaro impresie*** so skladbami Ravela a Debussyho.

Záver roka patril ako zvyčajne populárnym a žiadaným vianočným koncertom. Dva z nich tradične exponovali Rybovu *Českú vianočnú omšu* s **Košickým speváckym zborom** a **Zborom sv. Cecílie pri Dóme sv. Alžbety**. Milovníci symfonicko-vokálnej tvorby si prišli na svoje na koncerte s omšou *Messa di gloria* od P. Mascagniho. Program s českým dirigentom **Zdeňkom Müllerom,** zborom **Collegium technicum** a sólistami **Petrom Svetlíkom** a **Martinom Gurbaľom** ponúkol adekvátnu sviatočnú náladu. Sólistom na čembale v Bachovom *Koncerte f mol* bol **Peter Guľas**. *Moderato-Largo-Presto* zneli pôvabne, s ilúziou pravej patiny, časté prekrývanie sólistu orchestrom však bolo možné eliminovať.

S príznačnou interpretačnou pohotovosťou, so zmyslom pre dobové tanečné rytmy a terasovitú dynamiku zazneli orchesterálna *Suita rediviva* od J. Podprockého, s pôvabom Mozartova *Sánkovačka.*

O úspešnom manažovaní a produkcii ŠFK svedčil aj novoročný koncert **5. januára** s dirigentom **Kirkom Trevorom** a jeho dcérou, huslistkou **Chloe** (z USA). Preplnená koncertná sieň Domu umenia spoznala 17-ročnú umelkyňu, ktorá má doslova „hudbu v žilách". Najprv predniesla sólový part v Sarasateho *Cigánskych melódiách*. Po Bizetovej *Suite č. 1 Carmen* sólistka opäť vystúpila v efektnej *Fantázii pre husle* od F. Waxmana, ktorého 100. výročie narodenia si pripomenieme v tomto roku. Málo hrávaná skladba s množstvom technických úskalí dokáže preveriť schopnosti umelca, ale aj zapôsobiť na poslucháčov. Študentka Hudobného inštitútu v Clevelande má zrejme veľa príležitostí na koncertovanie s orchestrami, dokázala to aj na „nezvládnuteľných" miestach, ktoré udržala v hudobnej línii, v tempe a presnej súhre s orchestrom. Novoročnú náladu koncertu zavŕšili skladby bratov Johanna a Josepha Straussovcov, ktoré podľa viedenského vzoru „okorenili" prídavkami.

Vstup do nového roka sa v ŠFK vydaril. Ukázal neobyčajný záujem, až popularitu u širokého okruhu návštevníkov. Potvrdil ich vzťah ku klasike a kultivovanej zábave...

Lýdia Urbančíková ■

Na novoročných koncertoch

Štátna filharmónia Košice vystúpila **21.** a **22. januára** na Novoročných koncertoch v belgickom meste Mechelen, kde sa predstavila pred vypredaným hľadiskom miestneho divadla. Program, zostavený prevažne z diel Johanna Straussa ml., sa stretol s nečakane nadšenou reakciou domáceho publika. ŠfK sa predstavila s dvomi programovými verziami – *„Strauss Gala"* a *„Wie schon ist auch unbekante Strauss"*. Známe, ale aj málo hrané skladby z tvorby Straussovcov dopĺňali operetné árie od Lehára, Kálmána a Stolza, v ktorých so ŠfK vystúpili sólisti Volksoper Wien – Ursula Fiedler (soprán) a Stephen Chaundy (tenor). Dirigentom koncertov bol koncertný majster Štátnej filharmónie Košice, Karol Petróczi. Koncerty sa uskutočnili na základe priaznivých ohlasov na predchádzajúce vystúpenia ŠfK v Belgicku. Štátna filharmónia Košice je totiž v oblasti hudby Straussovcov považovaná za jeden z najlepších európskych orchestrov .

Snímky J. Klein ■

Prehliadka šarmu, jagavých vibrácií a oslnivých výkonov

Počas troch decembrových večerov sa v Bratislave konala ***Prehliadka mladých koncertných umelcov***. Organizátor podujatia Spolok koncertných umelcov, prevzal štafetu po bývalom Zväze slovenských skladateľov, ktorý v 60. – 80. rokoch (posledný ročník sa konal v roku 1990) organizoval v Trenčianskych Tepliciach v spolupráci s Československými kúpeľmi Trenčianske Teplice festival s rovnakým názvom. Súčasťou týždennej (!) prehliadky vtedy býval aj interpretačný seminár, udeľovanie ceny kritikov najlepšiemu účastníkovi, matiné z tvorby mladých slovenských skladateľov, rozhovory a stretnutia interpretov, skladateľov a kritikov. Od roku 2001 – po vyše desaťročnej pauze – vystriedala tradične augustové Trenčianske Teplice zimná Bratislava (pravda s niekoľkonásobne nižším rozpočtom, ale buďme vďační za akékoľvek dotácie ministerstva kultúry určené na podporu slovenského interpretačného umenia). Tohtoročný „obnovený" piaty ročník bol vsadený do inšpiratívneho prostredia Pálffyho paláca na Zámockej ulici a uskutočnil sa **9.** až **11. decembra**. Rečou vinárov povedané, bol to kvalitný ročník, dobre vyzretý aj napriek tomu, že všetci účinkujúci sú ešte študentmi alebo doktorandmi VŠMU (v jednom prípade AMU v Prahe).

Otvárací koncert, rozdelený na tri časti, bol „labužníckym" pôžitkom zaujímavých odtieňov farieb, vôní a vybraných chutí. Hneď v jeho úvode potvrdila excelentnú kvalitu našej vokálnej pedagogiky tohtoročná absolventka VŠMU **Helena Szabóová**. Zaujala nielen obdivuhodnou technickou výbavou, ale aj intonačnou precíznosťou a istotou, zrozumiteľnou deklamáciou textu aj vo vysokých polohách a mimoriadne vyspelým hereckým prejavom (napr. sugestívne vyznanie lásky v árii Frau Flut z opery *Veselé paničky Windsorské* od Otta Nicolaia). Medzi jej klady patrí tiež spontánnosť prejavu a nadviazanie kontaktu s publikom ihneď pri príchode na scénu. Žiada sa vyzdvihnúť aj kvalitnú klavírnu spoluprácu s osobitne citlivým prístupom sprevádzajúceho **Petra Pažického**. V strednej časti koncertu sa predstavil **Martin Krajčo**, právom radený medzi najvýznamnejších predstaviteľov nastupujúcej generácie koncertných gitaristov na Slovensku. Jeho hra sa vyznačuje premysleneou koncepciou v oblasti tektoniky, voľba interpretačných prostriedkov u neho nie je len prejavom vnímania momentálnych zvukovo-farebných výsledníc, ale je podriadená formovým princípom skladby a je vždy v súlade s jej obsahom. Pôsobivosť a aktuálnosť ricercaru a najmä dvoch fantázií od renesančného autora Francesca da Milana docielil Krajčo priehľadnou kontrapunktickou prácou a prítomnosťou vnútorného napätia, ktoré vytvárala neustála, miestami asymetrická metrická pulzácia. Popri čisto hudobnej vrstve venoval pozornosť aj vystihnutiu estetického pozadia interpretovaného obdobia, čo možno považovať za ďalšiu charakteristickú črtu jeho prejavu. Následne zazneli dve skladby od bratislavského rodáka J. K. Mertza (jeho tvorbu si zvolil ako tému svojho hudobno-historického výskumu v rámci doktorandského štúdia), raný opus *Air Varié – La Carnaval de Venise*, ktorý sa nevymyká obľúbenej dobovej produkcii spracovania piesne vo forme variácií. Táto forma poskytuje veľa priestoru na použitie virtuóznych prvkov, vychádzajúcich z idiomatiky nástroja.

MARTIN KRAJČO/Foto archív

K ďalším zážitkom patrilo vystúpenie **klavírneho tria Istropolis** druhý festivalový deň. Súbor za svojej vyše desaťročnej histórie zaznamenal personálne zmeny (vystriedali sa v ňom viacerí mladí umelci, napr. Michal Sťahel, Teodor Brcko, Zuzana Paštéková). Dnes účinkuje v zložení **Melánia Lipková** – husle, **Katarína Zajacová** – violončelo a **Katarína Brejková** – klavír. Mladé umelkyne podali nielen vynikajúce osobné výkony, ale predviedli aj príkladnú ukážku komorného muzicírovania. Ako balzam na dušu pôsobili jasné kontúry koncepcie skladieb, fenomenálna súhra, zvuková kompaktnosť, technická vybrúsenosť do najmenších detailov, disponovanie širokou dynamickou škálou a efektívne dávkovanie dramatického napätia (najmä v Godárovom *Talizmane*). Z tria vyžarovala spoločná tvorivá sila, akú vnímame napr. pri jazzových či folklórnych produkciách, ktoré nie sú viazané na notový zápis.

Ela Vaculová ■

Vstup do nového roka 2006 slávila Slovenská filharmónia aj vydaním nových propagačných materiálov.

4. januára sa v Koncertnej sieni SF uskutočnila prezentácia prvého DVD SF. Nosič vznikol v spolupráci s reklamnou agentúrou Monarch, a.s. a režisérom Tomášom Kaminským. Ponúka prierez dejinami inštitúcie od jej vzniku až po súčasnosť a profil jej jednotlivých telies – Orchestra Slovenskej filharmónie, Slovenského filharmonického zboru a Slovenského komorného orchestra Bohdana Warchala.

Druhým marketingovým produktom je vydanie nového CD nosiča. Slovenská filharmónia so šéfdirigentom Vladimírom Válkom s nahrávkami *Symfónie č. 4 f mol op. 36* Petra Iljiča Čajkovského a suity *Príhody líšky Bystroušky* Leoša Janáčka. V 57. koncertnej sezóne pripravuje SF vydať ďalšie tri CD.

Oba propagačné materiály vznikli s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. ■

Bratislavský chlapčenský zbor 19. januára vo viedenskom Konzerthause spoluúčinkoval v Mahlerovej *3. symfónii*, ktorú s Orchestrom ORF, Dámskym zborom Wiener Singakademie a s altovým sólom Birgit Remmertovej uviedol dirigent Bertrand de Billy. Záznam koncertu odvysielal na druhý deň rakúsky rozhlas.

■

Mirbachovksé matiné

Mirbachovské matiné

Na koncerte z tvorby slovenských skladateľov **11. decembra** vystúpili cimbalistka **Enikö Ginzeryová** a dychové **Istropolis kvinteto** (**Marián Turner** – flauta**, Igor Fáber** – hoboj, **Jozef Luptáčik** ml. – klarinet, **Roman Mešina** – fagot a **Branislav Hóz** – lesný roh).

Cimbal, dosiaľ u nás vnímaný ako nástroj s folklórnymi väzbami, sa už neraz, práve vďaka inšpiratívnej aj inšpirujúcej interpretácii E. Ginzeryovej, prezentoval v nových, objavných zvukových a výrazových podobách. Najprv odzneli dve časti z cyklu pre cimbal *Notturni* od Antona Steineckera (č. VI *Ticho* a č. VII *Enikin sen*), v ktorých interpretka navodila meditatívnu atmosféru v punktualisticky dávkovaných tónoch či striedajúcich sa, splývajúcich a preznievajúcich zvukoch. Miestami sa objavili aj náznaky vzrušenejších motívov s náhlymi výbuchmi, vzápätí akoby náročky utlmenými. *Notturno č. VII* exponuje odlišnú, priebojnejšiu atmosféru, v rámci ktorej sa objavujú pokusy o „rozbehnutie" rytmického pulzovania. Ginzeryová však zo zdanlivo izolovaných tónov a fragmentov motívov skvele vybudovala účinnú, pomerne súvislo pôsobiacu plochu, čím podala svedectvo o svojich tvorivých dispozíciách.

Istropolis kvinteto uviedlo premiéru *Dychového kvinteta* od Mareka Spustu. V štvorčasťovom opuse, koncipovanom na princípe klasických formových pôdorysov, sa autor usiluje o rovnoprávne postavenie všetkých hráčov, akoby zámerne sa vyhýbajúc odľahčiť sadzbu partitúry, ktorá je napokon natoľko hutná a sýta, až miestami žiada zvukové presvetlenie v podobe kontrastu. Tento dojem vyvolala zvukovo jednotvárna, málo farebne diferencovaná interpretácia, v jej zvukovej výslednici sa akosi strácala práca s témami. Tretia scherzová časť priniesla istý druh uvoľnenia nielen v zmysle sadzby, ale aj občasným dávkovaním tanečného pulzovania, zvýrazneného folklórnymi alúziami v záverečnom *Ronde*. Téma, exponovaná fagotom, zaujala svojím charakterom aj invenciou núkajúcou jej evolučné využitie.

Istropolis kvinteto predviedlo aj koncertne pomerne frekventovanú *Partitu II pre 5 fúkacích nástrojov op. 26* od Igora Dibáka. Už v 1. časti (*Allegro*) badať zámerný odstup tvorcu od homofónneho budovania línií, dominuje zreteľná a čitateľná tematická práca, na ktorej sa zúčastňujú všetky nástroje.

E. GINZERYOVÁ/Foto archív

Evolučné procesy autor zakončuje nekonvenčným sólovým exponovaním témy. Aj výstavba 2. časti (*Andante*) je charakteristická vlnením, zahusťovaním sadzby, prelínaním, či súznením línií s pôsobivou vertikálnou výslednicou. Motivický materiál finálnej časti (*Allegro molto*) ohraničujú a prerušujú početné pauzy. Autor v skladbe kladie značné nároky na technickú pohotovosť hráčov. Do rýchlo plynúcej hudby vstupujú nástroje krátkymi sólovými motívmi, vytvárajúc impozantné disonantné harmónie.

V interpretácii E. Ginzeryovej zaznel aj *Csardás Enikönet pre cimbal*, ktorý jej venoval Vladimír Bokes. Už titul evokuje isté tanečné vibrovanie, ktorého sa však poslucháč nedočká.. Napriek plochám s preferovanou pulzáciou, autor sa zámerne vyhýba rovnomernému plynutiu, skôr má tendenciu ju opúšťať, či narušovať. Vzruch postupne akoby narastal, no skôr, než sa čardáš „rozbehne", skladba končí...

Záverečné *Poetické nálady pre hoboj, klarinet a fagot* od Pavla Bagina svojou vrúcnou kantabilitou, snahou o rytmické zahusťovanie, vychutnávaním farieb a spevných možností nástrojov predstavovali určitý oddych po predchádzajúcich zvukovo výbojných opusoch. V závere 2. časti *Allegro con anima* sa autor nevyhol istému patetizmu. Zaujala však 3. časť (*Rubato*), naznačujúca úsilie o istý druh improvizácie (najmä pri opriadaní vedúcej melódie). Technicky náročné *Allegro* v bujarej nálade s rytmickými vybočeniami z rovnomerného tepu vyústi do optimisticky ladeného finále skladby.

Vladimír Čížik ■

Prvé podujatie roku 2006 v Mirbachu sa nieslo v znamení prezentácie komornej tvorby jubilujúceho šesťdesiatnika Vladimíra Bokesa. Zámerom dramaturgie programu bola prezentácia skladieb autora z rozpätia rokov 1978 až 1989. Kompozície spája úsilie autora dospieť k istému preklenutiu zásad novších, k atonalite smerujúcich trendov so snahou dosiahnuť aspoň zdanlivú, poslucháča viac uspokojujúcu doškálnosť.

Na vytváraní celkového dojmu z počutého má veľký podiel interpret. Myslím, že autor, ako aj obecenstvo ocenilo vysoký tvorivý vklad účinkujúcich mladých hudobníkov. **Ivan Buffa** na úvod predniesol klavírne *Prelúdium D dur* z cyklu *Prelúdií a fúg op. 53* (1985 – 1989), ktoré bolo názornou ukážkou úspešného dosiahnutia syntézy avantgardných zásad s tradičnými. Vybudované je na staccatových štruktúrach, ktoré sa striedajú s pauzami väčšej i menšej hodnoty. Skladba sa presvedčivo končí stišovaním dynamickej hladiny.

Sonáta pre husle a klavír op. 27 už na pódiu odznela vo verzii pre klarinet a klavír roku 1985. Na tomto koncerte sa dočkala premiéry v originálnej husľovej verzii v podaní **Mareka Zwiebela** a klaviristky **Diany Cibuľovej**. K ohlasu skladby prispel Zwiebel tieňovaním dynamiky, aj keď nedokázal dostatočne odlíšiť kontrastnosť použitého mikroštrukturálneho materiálu. Aj v tejto skladbe je možno postrehnúť jednu z čŕt Bokesovho štýlu pri dramatickejšie vyznievajúcich úsekoch napriek ich naliehavosti v skladbách napokon dospieva k nepatetickému upokojeniu, stíšeniu.

V bohatej Bokesovej tvorbe majú významné zastúpenie klavírne opusy. V podaní **Ivana Šillera** odznela azda priliš rozsiahla, no dostatočne pôsobivá *Sonáta pre klavír č. 3* (1980).

Piesňový cyklus *Na svoj spôsob* pre soprán a klavír na poéziu Jozefa Mihalkoviča v podaní **Zuzany Rašiovej** a klaviristu **Ivana Buffu** sa oprávnene stretol s ohlasom a ováciami publika. Istota, s akou Rašiová tvorila náročné intervaly, vyžadujúce okamžité prechody medzi registrami, spoľahlivá, pevná intonácia, schopnosť vniknúť do jadra hudby a citovo ju prežívať, znásobené jej sympatickým zjavom, predstavovali adekvátny zážitok a výrazný úspech. Autor, obecenstvo a zrejme aj interpreti boli plne uspokojení a zožali ovácie. Vtipné parodovanie salónnych valčíkových klišé v syntéze s modernejšou sadzbou priniesol relaxujúci záverečný *Valčík D dur* v podaní Ivana Buffu. Upútala interpretácia s príkrymi agogickými výkyvmi, duchaplnými dynamickými zlomami, suverénnym zdolávaním virtuózných nárokov.

Vladimír Čižik ■

Na záver roka, venovaného J. S. Bachovi...

Koncertom vo Veľkom evanjelickom kostole sa **21. decembra** skončil ***Festival Johanna Sebastiana Bacha – Slovensko 2005***, organizovaný Agentúrou AP projekt a Cirkevným zborom ECAV Bratislava. Dramaturgia programu, korešpondujúceho s predvianočným obdobím – zazneli adventné, vianočné a novoročné chorálové predohry z Bachovej *Organovej knižky, BWV 599 – 615* s príslušnými chorálmi – vzišla z iniciatívy v auguste zosnulého organistu Ivana Sokola. Práve jemu bola venovaná úvodná spomienková videoprojekcia.

Bachova *Organová knižka* (v originálnom názve naznačujúca aj didaktický úmysel) obsahuje 45 spracovaných chorálov (z pôvodného zámeru 164 – v ostatných zostal naznačený iba začiatok textu), systematicky volených podľa období cirkevného roka. Jej značnú časť tvoria práve adventné a vianočné piesne. Hoci sa medzi nimi nachádzajú aj chorály novšieho dáta (na nápevy M. Praetoria, J. Crügera, či G. Gastoldiho a na texty M. Luthera, J. Francka), prevahu majú predreformačné melódie s pôvodným, prebásneným alebo do nemčiny preloženým textom. Kým v prvých dvoch storočiach reformácie boli latinské spevy samozrejmosťou, v priebehu prvej polovice 18. storočia sa postupne nahrádzali nemeckými, v záujme aktívnejšej účasti na bohoslužbách. Začiatky knižky možno časovo zaradiť približne na rozhranie Bachovho obdobia weimarského (1717), koncom ktorého ho vojvoda Wilhelm Ernst na svojom dvore držal násilím a nasledujúceho köthenského, pričom podľa duktu písma tam možno rozlíšiť až dve časové vrstvy: 1714 a 1715-1717, príp. neskoršie roky (Georg von Dadelsen).

Chorálové predohry sa evanjelickým chrámom niesli v interpretácii organistu **Jána Vladimíra Michalka**, ktorý pri dokonalom využití registračných dispozícií nástroja dosahoval plný a farebný zvuk. Predvedenia príslušných 17 chorálov sa suverénne zhostil **Spevácky zbor mesta Bratislavy** pod spoľahlivým vedením **Ladislava Holáska**. Pri interpretácii Bachových chorálov s ich charakteristickou jednoduchosťou, jasnosťou, či úzkym ambitom jednotlivých melodických línií, v súznení tvoriacich pôsobivý celok, je dôležité práve sústredenie na detaily. Teleso podalo dobrý a koncentrovaný výkon, v jeho umeleckom prejave nechýbali citlivé kreovanie dynamických kontrastov, adekvátna diferenciácia tempa, a zároveň značný dôraz na dikciu v nemeckom jazyku (nie celkom ideálneho pre vokálnu interpretáciu).

Kombinácia majestátneho zvuku organu i speváckeho zboru spolu s duchovným posolstvom, obsiahnutým v textoch chorálov (diváci si ich v bulletine mali možnosť prečítať v preklade Jely Krčméry – Vrteľovej), tak dôstojne navodili slávnostnú atmosféru prichádzajúcich vianočných sviatkov.

Eva Planková ■

SPEVÁCKY ZBOR MESTA BRATISLAVY/Foto: A. Suchánek

INFOservis

WORKSHOPY

ACANTHES 2006. Skladateľské a interpretačné kurzy
KATEGÓRIA skladba, flauta, bicie, klavír, spev
LEKTORI skladba – Georges APERGHIS, Toshio HOSOKAWA, Olga Neuwirth, Gérard PESSON
klavír – Idil BIRET, operný spev – Donatienne Michel-DANSAC, bicie nástroje – Jean-Pierre DROUET, Francoise RIVALLAND, flauta – Mario CAROLI
TERMÍN 3. – 17. júla 2006
MIESTO KONANIA Metz, Fancúzsko
POPLATOK 30 EUR, aktívni účastníci 220 EUR, pasívni účastníci 190 EUR
UZÁVIERKA 2. februára (skladba), 6. mája (ostatné)
INFO ACDA; 3, rue des Couronnes, 750 20 Paris, France, tel. +33 1 40 334 535, fax +33 1 40 334 538, acda.anne@wanadoo.fr, www.acanthes.com

Medzinárodné kurzy v rámci DNÍ STAREJ HUDBY SOPRON 2006
KATEGÓRIA flauta, spev, komorná hudba, barokový tanec
TERMÍN 24. júna – 1. júla 2006
MIESTO KONANIA Sopron, Maďarsko
POPLATOK 50 EUR
INFO Secretary of the Festival, Mária Liszkay, tel. +36 1 302 49 61, tel/fax +36 1 266 14 59, 302 49 62, liszkay.maria@hu.inter.net

Medzinárodný Bartókov seminár a festival 2006
KATEGÓRIA skladba, dirigovanie, sláčikové kvarteto, hra na husle, hra na hoboj a komorná hra pre dychový súbor, klavír, maďarská ľudová hudba
TERMÍN 8. – 23. júla 2006
MIESTO KONANIA Szombathely, Maďarsko
VEKOVÝ LIMIT do 35 rokov (dirigenti)
POPLATOK 50 EUR
UZÁVIERKA 30. apríla (dirigovanie) 15. mája 2006 (ostatní)
INFO Csilla Kádár, Ágnes Széll project managers, Philharmonia Budapest Concert Agency, Jókai u. 6, H 1066 Budapest, tel. +36 266 14 59, 302 49 61, fax +36 1 302 49 62, kadar.csilla@hu.inter.net, www.bartokfestival.hu

INFOSERVIS

Zmena názvu PENGUIN Quartet na ZEMLINSKY Quartet
Kvarteto mladých hráčov, o. i. víťazi Medzinárodnej tribúny mladých interpretov „NEW TALENT" 2003, laureáti PRAŽSKEJ JARI 2005, účastníci viacerých prestížnych domácich a svetových pódií zmenili názov PENGUIN Quartet na ZEMLINSKY Quartet. Nové meno si dali podľa rakúskeho skladateľa Alexandra Zemlinského, so súhlasom NADÁCIE Alexandra ZEMLINSKÉHO.
INFO www.zemlinskyquartet.cz

AKO KOMPONOVAL MOZART?
Prednáška v rámci Mozartovho týždňa
pondelok, 27. februára 2006 o 18.00
Mozartova sieň Rakúskeho veľvyslanectva, Ventúrska 10, Bratislava
prednáša Otto BIBA, Viedeň
INFO Rakúske kultúrne fórum, pressburg-kf@bmaa.gv.at, www.embassyaustria.sk

Klavírny recitál Ladislava FANČOVIČA
utorok, 14. februára 2006 o 18.00
Mozartova sieň Rakúskeho veľvyslanectva, Ventúrska 10
INFO Rakúske kultúrne fórum, pressburg-kf@bmaa.gv.at, www.embassyaustria.sk

Skladateľský projekt LUZERNE FESTIVAL ACADEMY 2006 – 2008
Luzerne Festival Academy vytvára priestor na spoluprácu medzi inštrumentalistami, dirigentmi a skladateľmi s cieľom propagácie hudby 20. a 21. storočia.
Odborným garantom naštudovania dvoch vybraných skladieb je Pierre Boulez. Od septembra 2006 do septembra 2008 budú v spolupráci so skladateľmi uvádzané fragmenty z nových diel s rôznymi prístupmi k inštrumentácii.
KATEGÓRIA skladba pre veľký symfonický orchester
VEKOVÝ LIMIT do 30 rokov k dátumu premiéry skladieb v septembri 2008
UZÁVIERKA 28. februára 2006
INFO Luzerne Festival, Hirschmattstrasse 13 / Postfach, CH 6002 Luzern, Swiss, tel. +41 (0) 41 226 44 00, tel. +41 (0) 41 226 44 49 (direkt), fax +41 41 226 44 60, www.lucernefestival.ch

Opereta versus SND

Hoci je opereta divácky úspešným divadelným druhom, na Slovensku nikdy nemala „na ružiach ustlané“. Svojou ľúbivosťou a zábavnosťou akoby nebola hodná vysokého umenia, ktoré by naše divadlo rado produkovalo. História pamätá, akému frontálnemu ataku bola vystavená v SND za prvej ČSR, ako kultúrna verejnosť „zazerala“ na riaditeľa Antonína Drašara, ktorý s týmto druhom divadla tak úspešne podnikal v Bratislave a súbežne aj v Prahe. Andrej Bagar takisto vynaložil nemálo energie na to, aby sa hudobno-zábavné divadlo, ak už muselo existovať, viac primklo k ideovému frontu socialistického umenia. Postaveniu operety ako nechcenému dieťaťu v inej rovine napomáhala aj prax výchovy umeleckého dorastu. V špecializovaných súboroch Novej scény a Divadla J. Záborského nachádzali uplatnenie najmä tí speváci, ktorí údajne na operu nemali.

OPERETNE APARTNÁ SCÉNA/Foto: A. Klenková

Takéto úvahy podnietila predpremiérová tlačová beseda tvorcov Lehárovej *Veselej vdovy* na pôde SND (premiéry **9.** a **10. decembra**). Riaditeľ opery, šéfdirigent i viacerí poprední sólisti akoby jedným dychom presviedčali, že opereta má svoje miesto aj na našej prvej scéne. Prečo? O tom už reč nebola... Obhájila teda Chudovského a Kyzlinkova *Veselá vdova* tvrdenie tvorcov?

Po roku 1989 sa klasická opereta do SND vrátila už po tretí raz. Predchádzajúce naštudovania *Netopiera* (dirigent Jonas Alexa, réžia Miroslav Fischer, 31. októbra 1991), či *Noci v Benátkach* (hudobné naštudovanie Zdenek Macháček, réžia Libor Vaculík, 7. decembra 2001) nenadchli ani hudobným, ani divadelným prevedením.

Pre *Veselú vdovu* si dramaturgia objednala nový preklad u Vladimíra Zvaru a Jána Štrassera. Najmä skúsený dramaturg a textár Ján Štrasser bol prísľubom, že libreto by mohlo priniesť nový pohľad na vzťahy hrdinov i novú kvalitu humoru. Žiaľ, rozsiahlejšiu úpravu predlohy si dramaturgia neobjednala. A to je doslova premárnená šanca. Štrasserova a Zvarova práca je príjemná, repliky majú svoj šarm. No výraznejší prienik do súčasnosti sa nekoná. A tak v librete ostali aj nelogickosti príbehu, aj naivná kresba charakterov, aj priehľadnosť zápletky. Posilnenie geografického zaradenia vymyslenej krajiny Pontevedro, napríklad nadužívaním dolnozemsky znejúcimi osloveniami, sa ukázalo ako málo účinný príspevok.

Režisér **Marián Chudovský** si prizval k spolupráci „ostrieľaného“ scénografa **Otta Šujana** a skúseného kostýmového výtvarníka **Petra Čaneckého**. Šujanova scéna je na prvý pohľad operetne apartná, no prax odhalila jej závažné rezervy. Predovšetkým odkrytý horizont sa stali pre režiséra, choreografa i členov speváckeho zboru neprekonateľnou bariérou pri vytváraní potrebných ilúzií. Dramaticky dôležitý záhradný pavilón konštrukčne úplne zlyhal. Tieňohre, ktorá mala ozvláštniť zálety Valencienne a Camilla, chýba aj elementárne technické zvládnutie... Paravan s dôležitým divánom v centre scény nakoniec uberá priestor všetkým, od sólistov až po balet. Podobne kostýmy Petra Čaneckého minuli svoj cieľ. Namiesto toho, aby pozakrývali isté rezervy protagonistiek, zvýraznili všetky neželateľné krivky.

V operete je dôležitá aj pohybová zložka. Choreograf **Jaroslav Moravčík** je známy schopnosťou roztancovať javisko do strhujúcich čísiel. Spoločnosť Baróna Zetu sa však zabávala pomerne distingvovane, slávny septet *Ženy, ženy* zlyhal na celej čiare. Ešte aj grizetky tancovali cudnejšie, ako je v operete znesiteľné. Moravčík pravdepodobne natrafil na inak disponovaný súbor, než potrebuje tento druh divadla.

Marián Chudovský sa s ľahkonohou múzou nestretol po prvý raz. Už dávno však nerežíroval tak „diétne“, ako v tejto poslednej inscenácii. Mizanscény nerozohráva, nečaruje s prekvapením, uspokojuje sa s lineárnym priraďovaním jednotlivých scén. Ani pointám jednotlivých humorných situácií nevenuje osobitnú pozornosť, a preto mnoho veselia zaniká vo všeobecných floskuliach. Dôslednejšia práca s protagonistami by totiž mohla inscenácii v mnohom pomôcť. Drobnokresbu ich konania by isto vedel spracovať aj menej herecky skúsený súbor.

Hoci aj **Jaroslav Kyzlink** podčiarkoval hodnoty Lehárovej operety, v jeho hudobnom naštudovaní sa nič mimoriadne nenachádza. Orchester hrá technicky spoľahlivo, ale viacero nálad je mu cudzích. Takisto zborom nie je vždy dobre rozumieť.

Zo sólistov asi najviac uspokojil **Martin Babjak** ako gróf Danilo. Hoci tentoraz jeho barytón neznel najjagavejšou farbou, dominoval jeho prirodzený herecký a pohybový prejav. Jeho Danilo je elegantný lajdák, ktorého nemožno nemať rád. Pre **Petra Dvorského** je opereta veľmi náročná. Ak nemá úplnú istotu v próze, postava sa mu láme na raz vydarenejšie, inokedy priemernejšie epizódky. Z dvojice alternantiek Hany Glawariovej pôsobí istejšie **Adriana Kohútková** (aj keď ani jej próza neoslňuje). **Mária Eliášová** dostáva v ostatnom čase menej javiskových príležitostí, čo cítiť na hlase i na celkovej hereckej dispozícii. **Ján Galla** kreslí Baróna Zetu ako roztomilého čudáka, je prirodzený, a milo ťarbavý. **Františkovi Ďuriačovi** sa to tak nedarí, jeho humor je trocha toporný. Z predstaviteliek Valencienne viac zaujala **Katarína Šilhavíková**, ktorá je dostatočne šarmantná i naivná. Spolu s **Ľudovítom Ludhom** vytvorili akceptovateľnú operetnú dvojicu. Neguša pohostinsky hrajú **Oldo Hlaváček** a **Juraj Slezáček**. Hoci pre činohercov by podobná komická postava nemala predstavovať veľký problém, bez výraznej pomoci réžie sa títo „ostrieľaní harcovníci“ k očakávanému výsledku iba blížili. Epizódne postavy splývajú so zborom a baletom do nenápadnej, neveľmi vynaliezavo sa pohybujúcej spoločnosti z akejsi periférie.

Operný súbor SND si znova odskúšal, že robiť ľahkú zábavu je nesmierne ťažký údel. Po troch skúsenostiach s hudobno-zábavným divadlom za posledných pätnásť rokov by sa žiadalo nanovo prehodnotiť postavenie klasickej operety na našej prvej scéne. Niežeby tento divadelný druh nebol vhodným repertoárovým doplnkom, vyžaduje si však oveľa dôkladnejšiu a premyslenejšiu prípravu.

Oleg Dlouhý ■

Veselá „malá“ vdova

Po Pucciniho *Bohéme* uviedla banskobystrická Štátna opera **16.** a **17. decembra** Lehárovu operetu *Veselá vdova* ako druhú z nových inscenácií tejto sezóny, iba pár dní po jej premiére v Opere SND. Obe operné scény inšpirovala k naštudovaniu *Veselej vdovy* jednak storočnica od jej svetovej premiéry v Theater an der Wien (december 1905), v Bratislave navyše aj absencia operety a v Banskej Bystrici tradícia zaraďovania ľahších žánrov do repertoáru.

Viaceré čísla z *Veselej vdovy* boli zaradené do repertoáru popredných sólistov a dokonca vzniklo aj niekoľko jej filmových verzií. Vokálne i výrazové, konverzačné a pohybovo-tanečné nároky na interpretov sú enormné a bez osobného šarmu, či ľahkosti v komunikácii s ostatnými účinkujúcimi je ťažké predstaviť si úspešné uvedenie tohto diela.

Veselá vdova je v Banskej Bystrici tretím v ostatných desaťročiach (r. 1966, 1993 a 2005). Mala som možnosť vidieť bratislavskú aj banskobystrickú *Veselú vdovu*. V štýle veľkooperetnej tradície nie je dokonalá ani jedna. V oboch prípadoch hlavným predstaviteľom chýbajú raz ideálne hlasy, inokedy ľahkosť v prejave, či pohybová a konverzačná istota, v SND aj vyhranená (kostýmová a herecká) typológia menších, no nezanedbateľných postáv, ktoré „rozmotávajú“ vzťahy, situácie a obrazy. Napriek väčšiemu zázemiu, javiskovému priestoru a materiálnemu (čiastočne i speváckemu) vkladu do *Veselej vdovy* na národnej opernej scéne, a tiež novému prekladu libreta od Jána Štrassera a Vladimíra Zvaru, invenčnejšie, vtipnejšie, so snahou o odstup od prvoplánového (situačne komického, no predovšetkým sentimentálneho) obsahu *Veselej vdovy*, vyznieva inscenácia na „malej“ banskobystrickej scéne...

V Štátnej opere zverili toto dielo bývalej tanečníčke, resp. umeleckej vedúcej baletu Štátnej opery (v rokoch 2000-2003), v súčasnosti hosťujúcej choreografke v bratislavských činoherných inscenáciách, mladej režisérke **Dane Dinkovej a. h.** Ako dirigenti *Veselej vdovy* v Banskej Bystrici sú uvedení **Marián Vach** (umelecký šéf Štátnej opery) a **Igor Bulla**, zodpovedný za hudobné naštudovanie.

Dramaturgicko-režijnú prácu v ŠO začala Dana Dinková vnesením novej textovej (a tým aj režijno-scénickej) úpravy do staršieho prekladu *Veselej vdovy* (**Dalibor Heger**), zachovaného zrejme z úsporných dôvodov Na libreto Victora Léona a Leo Steina nazrela s odstupom mladej generácie, sotva sa detailne stotožňujúcej s príbehom o bohatej vdovičke, ktorá v Paríži obchádza a napokon i ulapí bývalého (vytrvalo trucujúceho) nápadníka. Dinkovej postup odľahčil scény, ktoré na malom javisku a v skromnejších podmienkach, ale aj s danými sólistami nemohli vyjsť ako „veľkooperetne“ vyblýskané. Zato divák sa mal stále na čom zabávať. Dinková mu ponúkla nepreberné množstvo vipných scénických a hereckých obmien, ktoré urobili z *Veselej vdovy* rozprávkovo-sentimentálny a súčasne úsmevný mix.

V scénografovi **Jánovi Zavarskom a. h.** a kostymérke **Adriene Adamákovej a. h.** našla inšpirovaných (a inšpirujúcich) spolupracovníkov, ktorí vytvorili raz prosté, inokedy fantazijné či šokujúce prostredie (vzducholode, papierové figuríny, využitie videoprojekcie z voľne dostupných stránok internetu, ktoré priblížili atmosféru Paríža) a v kostýmovej zložke pestré, diferencované obleky, inšpirované módou z prelomu 19. a 20. storočia. Udivili, ale aj rozosmiali niektoré inovované nápady („saunová scéna“ v dome Hany Glawariovej, bláznivé vynálezy Kamila de Rosillon, šijacie stroje v pozadí známej árie *Vilja, ó Vilja* atď.)

Evidentná bola Dinkovej snaha o dokonalosť naštudovania čísel šiestich tanečných párov (ovácie si zaslúžili najmä vo vloženom dynamicky a dráždivo stvárnenom kankáne z Offenbachovho *Orfea v podsvetí*) a o „rozhýbanie“ sólistov, ktorí, nielen v „saunovej scéne“, ale aj v improvizovanom kabaretnom výstupe v dome Hany Glawariovej, sa spolu s baletom zapájali do náročných choreografických obrazov (zvlášť to platí o predstaviteľke Hany Glawariovej – Oľge Hromadovej a o Grizetke v podaní Anny Trgovej). Dirigent **Igor Bulla** zachoval úctu k hudobnému podkladu. Orchester pod jeho taktovkou znel profesionálne, vyrovnane, rešpektoval sólistov a ich danosti. Z kolektívnych zložiek upútal zbor pod vedením **Ivety Popovičovej.**

Do budúcnosti treba Dane Dinkovej a jej zverencom však pripomenúť väčšiu úctu k hovorenému slovu, k jeho artikulácii a zrozumiteľnosti. Aj vo vokálnom prejave je nutné smerovať k delikátnosti interpretácie slov a fráz.

Zo sólistov spomeniem „veselú vdovu“ v podaní pohybovo aj spevácky výbornej sopranistky **Oľgy Hromadovej** (Hana Glawariová). Grófa Danila stvárnil tenorista **Jaroslav Dvorský**, ktorého zjav a esprit treba naďalej vokálne i herecky zdokonaľovať v technike a jemnosti. Výborný dojem zanechali činoherci **Štefan Šafárik a. h.** (barón Mirko Zeta) a **Jozef Novotný a. h.** (Neguš). Mladokomickú postavu Valencienne stvárnila vokálne aj herecky nádejne sopranistka **Mária Andrašovanová**. Jej partnerom v niekedy až bláznivo rozohratej postave Kamila de Rosillon bol hlasovo prierazný tenorista **Anton Baculík**. Komickú dvojicu Cascadu a Briocha sme videli v miestami verbálne „zrnitom“, ale vokálne zaujímavom podaní **Martina Popoviča** a **Petra Schneidera**. Obdiv vzbudila pohybovo všestranná, hlasovo kultivovaná sopranistka **Alžbeta Trgová** ako Grizetka. Kladne treba zhodnotiť aj ostatných účinkujúcich v detailne vypracovaných epizódnych úlohách (hlavné postavy boli alternované väčšinou hosťujúcimi umelcami).

BANSKOBYSTRICKÁ VESELÁ VDOVA POTEŠILA, ROZOSMIALA.../Foto: J. Lomnický

Veselá vdova v Banskej Bystrici potešila, rozosmiala, dokonca splnila operetné ilúzie, ale dokázala sa aj pousmiať nad schémami klasických operetných libriet a postáv.

Terézia Ursínyová ■

BOLERO – Príbeh matky

V Divadle Andreja Bagara v Nitre sa **5. októbra** uskutočnilo divadelno-tanečné predstavenie *Bolero – Príbeh matky*, ktoré vzniklo ako premiéra **Slovenského divadla tanca**. Zvučné meno jeho zakladateľa **Jána Ďurovčíka** si vo všeobecnosti spájame s mohutnými scénami a početným interpretačným aparátom.

Bolero však predstavovalo presný opak. Ide o originálny autorský projekt, využívajúci prvky tradičnej činohry i moderného tanca, ktoré sa navzájom dopĺňajú, prelínajú. Autori scenáru Ján Ďurovčík a Peter Pavlac sa inšpirovali skutočným príbehom, ktorý sa odohral v Indonézii pri záplavách po tsunami. Prílivová vlna vtedy so sebou stiahla matku s dvomi deťmi, ktorá musela v okamihu sekundy pustiť jedno z detí, aby zachránila to druhé.

Strhujúci vstup **Anny Javorkovej** otvára príbeh bývalej spisovateľky, kedysi šťastne žijúcej so svojou rodinou. Teraz hľadá odpustenie svojho syna, ktorý ju pre dávnu udalosť pri povodniach opustil a stal sa tanečníkom V niektorých úsekoch sa verbálne vyjadrovanie pocitov matky prenáša do pohybových kreácií tanečníkov. Baletní majstri predvádzajú fantastické choreografie, a zároveň si vedia poradiť aj s hovoreným slovom. Autorským zámerom je vytvoriť tzv. totálne divadlo spojením hudby, tanca a slova ako rovnocenných zložiek.

PROTAGONISTI SLOVENSKÉHO DIVADLA TANCA/Foto: Ľ. Špirko

Hudobným motívom je Ravelovo *Bolero*, ktorého myšlienka, opakujúca sa s malými obmenami, gradovaná dynamikou a orchestráciou, môže po formálnej stránke asociovať tento živel, napriek skutočnosti, že originál je temperamentná skladba, skrývajúca v sebe skôr pozitívnu životnú energiu. V závere, umocnenom monológom matky, prosiacej syna o odpustenie, zaznieva aj pôvodné *Bolero*, pričom jeho variácie od **Michala Novinského**, žánrovo aj dramaticky prispôsobené príbehu, majú diváci možnosť počúvať od začiatku predstavenia.

Otázne je, či jednoduchá a prázdna scéna znamenala autorský zámer, alebo tiež súvisela s finančnou situáciou Slovenského divadla tanca, ktoré doposiaľ nemá sponzorov (aj samotné predstavenie bolo na náklady autora). Napriek tomu je projekt Jána Ďurovčíka, Petra Pavlaca a Michala Novinského *Bolero – Príbeh matky* dôkazom, že kvalita predstavenia stojí nielen na kvantite hercov, tanečníkov, či finančných prostriedkoch, ale aj na vnútornej potrebe sebarealizácie.

Kristína Rídekyová ■

Za Jurajom Wiedermannom

Ešte v predvianočných dňoch, 17. decembra, odišiel spomedzi nás český barytonista **Juraj Wiedermann**, dlhoročný člen opery SND v Bratislave (1952–1983). V čase svojej umeleckej zrelosti, v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch (učňovské roky absolvoval na moravských operných scénach), najčastejšie alternoval s Bohušom Hanákom a Jurajom Martvoňom veľké barytónové postavy rôzneho štýlového zamerania. Hoci väčšinou účinkoval na druhých premiérach, v počte odspievaných repríz svojich kolegov ďaleko prevyšoval (z prvých desiatich predstavení Suchoňovho *Svätopluka* spieval Mojmíra minimálne 7-krát). V tomto období bol jeho zástoj v súbore výnimočný aj tým, že pripomínal situáciu, typickú pre prvé desaťročia existencie opery SND, v ktorých protagonisti museli spievať aj epizódne postavičky. Tak aj Wiedermann popri *Rigolettovi* (ktorého neskôr vymenil za Marulla), Mozartovom *Giovannim*, Rossiniho Figarovi či Verdiho Lunovi zároveň spieval aj Hajného v *Rusalke*, Dancaira v *Carmen*, baróna Douphola v *Traviate* či Spolettu v *Toske* a Pinga v *Turandot*. Problém mu nerobilo ani prevteľovanie sa z postáv vážnych (Valentín z *Fausta*, Marcello z *Bohémy*) do komických (Malatesta z *Dona Pasqualeho*, Melitone zo *Sily osudu*, Taddeo z *Talianky v Alžíri* alebo Andrašovanov *Geľo*). Z úloh, v ktorých ma jeho výkon najviac oslovil, spomeniem jeho Papagena z *Čarovnej flauty*, Tomeša z *Hubičky* a Petra Voka z Pauerovej *Zuzany Vojířovej*, kde jeho prednes árie o juhočeskej zemi vyvolal potlesk na scéne. Wiedermannov lyrický barytón bol vo farbe pomerne svetlý a trocha ostrý, čo však kompenzoval ľahkosťou, akou sa zmocňoval vysokých polôh barytónových partov. Jeho herectvo bolo na prvý pohľad úsporné, no účinné. Charakteristický bol aj svojím jazykovým prejavom, v ktorom spoluhlásku „r“ vyslovoval na francúzsky spôsob. Niekedy v prvej polovici 60. rokov som raz Wiedermanna zazrel v Divadle hudby pri počúvaní nahrávky Verdiho *Maškarného bálu*. Part Renata (ktorý čoskoro interpretoval v SND) sledoval v klavírnom výťahu. Aj túto epizódku možno pokladať za síce náhodnú, no príslovečnú demonštráciu jeho umeleckej poctivosti.

Vladimír Blaho ■

20. február

W. A. Mozart: Čarovná flauta

M. Mázik/J. Peter, P. Oswald, Ľ. Vargicová, P. Nôtová, J. Ďurčo

Dátum okrúhleho výročia Wolfganga Amadea je síce už za nami, no dielu salzburského génia je, ako vieme, zasvätený celý rok 2006. A tak i februárové predstavenie Čarovnej flauty je príležitosťou nechať sa očariť nielen rozprávkovo-symbolickou atmosférou tohto zvláštneho singspielu, ale predovšetkým nazrieť cez poodchýlené okno jedného z geniálnych artefaktov Mozarta, do jeho vnútorných, tak nesmierne bohatých, fascinujúcich až nepochopiteľných vnútorných sfér. Punc jedinečnosti predstaveniu isto dodá naša svetoznáma „koloratúra" Ľubica Vargicová.

23. február

P. I. Čajkovskij: Eugen Onegin

P. Selecký/A. Kohútková, J. Fogašová, P. Remenár, J. Kundlák, J. Galla

Nová produkcia Čajkovského Eugena Onegina je ešte stále aktuálnou novinkou Opery SND. V našom umelecko-kultúrnom kontexte to je skutočne prelomová inscenácia, veď našej prvej opernej scéne sa po prvý raz podarilo získať k spolupráci režiséra minimálne európskeho formátu – Petra Konwitschného. A i keď koncepcia tohto predstavenia má už nejeden rôčik (ide o remake povestnej lipskej produkcie diela), jej výpoveď je nanajvýš svieža a aktuálna. Navyše nový spevácky tím vdychuje pôvodnému konceptu nové nuansy a akcenty.
Vo februárovom predstavení sa do Tatianinho kostýmu oblečie lyricky presvedčivá Adriana Kohútková, zatiaľ čo Oneginovi prepožičia svoj hlas i zovňajšok výrazovo a herecky tvárny Pavol Remenár.

27. február

G. Donizetti: Lucia di Lammermoor

P. Selecký/Ľ. Vargicová, J. Kundlák, V. Chmelo, P. Mikuláš

Inscenácia populárnej Donizettiho Lucie di Lammermoor patrí k najstarším, ktoré sú na súčasnom repertoári Opery SND. Čerstvú miazgu jej dodáva omladený vokálny ansámbel. Nedávno k interpretom Enrica pribudol skvelý Aleš Jenis a s extrémne náročným partom titulnej hrdinky sa popasovala mladá Jana Bernáthová. Hviezdne obsadenie predstavuje samozrejme naša exportná Lucia Ľubica Vargicová, ktorú budú môcť návštevníci vidieť i v tomto predstavení. Jej partnermi v úlohách Edgarda a Enrica budú domáci Jozef Kundlák a hosťujúci Vladimír Chmelo.

3., 4. marec

G. Puccini: Turandot

Premiéra

O. Lenárd/E. Urbanová, Ľ. Rybárska, M. Malagnini, E. Grisales, A. Danková, I. Matyášová

Posledné dielo Giacoma Pucciniho zastáva v kontexte autorovej tvorby, ale i v celkovom pohľade na svetovú opernú literatúru osobité miesto. Patrí k tým výtvorom, aké vznikali na sklonku cesty veľkých autorov, schopných uchovať si i v zrelom veku sviežosť ducha a inšpirovať sa všetkým novým a moderným, čo ich obklopovalo. Turandot je psychologickou drámou i symbolickou rozprávkou, je pôsobivým vyvrcholením belkantovej melodiky, a zároveň aj smelým krokom k novým harmonicko-inštrumentačným horizontom.
Na javisko Opery SND vovedie dielo exkluzívny inscenačný tím na čele s dirigentom Ondrejom Lenárdom a režisérom Jozefom Bednárikom. V speváckom obsadení figuruje viacero domácich i zahraničných osobností.

7. marec

G. Puccini: Bohéma

J. Kyzlink/K. Račić-Derner, M. Dvorský, D. Jenis, A. Jenis, P. Mikuláš, J. Bernáthová

Začiatkom marca si milovníci Pucciniho prídu skutočne na svoje. Hneď po premiére Turandot im Opera SND ponúka i skvele obsadené predstavenie Bohémy. Hoci Miroslav Dvorský čoraz častejšie koketuje s dramatickými tenorovými partmi, jeho Rodolfo je stále maximálne presvedčivý a má vysoké medzinárodné parametre. Barytónové postavy (Marcello a Schaunard) ostanú v rodine Jenisovcov. Bude to celkom zaujímavá príležitosť konfrontácie mladšieho Aleša so starším, medzinárodne už „ostrieľaným" Daliborom. Klaudia Račić-Derner sa po materskej dovolenke pomaly vracia do „svojich" titulov a tentoraz sa predstaví ako Mimi. Last but not least, vypočuť si prekrásnu „Áriu o kabáte" v podaní Petra Mikuláša tiež nie je každodennou záležitosťou.

EUGEN ONEGIN/Foto: A. Klenková

13. marec

G. Verdi: Aida

J. Kyzlink/N. Ushakovová, M. Dvorský, S. Tolstov, D. Hamarová

V úlohe Aidy debutovala Natalia Ushakovová na scéne Opery SND len prednedávnom. Jej výkon neunikol pozornosti domácej kritiky, ktorá jej krok k dramatickejšiemu repertoáru hodnotila nanajvýš kladne. V marcovej repríze by si Ushakovová mala zaspievať Aidu po boku Miroslava Dvorského, ktorému naopak osud akosi nechcel doteraz dožičiť Radamesa na domácej scéne, i keď už bol viackrát ohlásený. Do tretice, nedávnou debutantkou v úlohe Amneris je i Denisa Hamarová. Predstavenie bude mať pod svojou taktovkou šéfdirigent Opery SND Jaroslav Kyzlink.

■

Hudba je aj o rozdávaní, spoluznení...

Je predstaviteľkou mladej generácie skladateľov, no nepatrí do žiadnej skupiny, hnutia. Od samého začiatku, keď ako študentka (najskôr hudobnej teórie, neskôr aj kompozície) VŠMU výrazne na seba upozornila svojimi kompozičnými produktmi, pôsobí ako nezávisle zmýšľajúca, cieľavedomá autorka. Čerpala od slovenských pedagógov (najmä profesorov Dušana Martinčeka a Juraja Beneša), získala skvelé impulzy na študijných pobytoch v zahraničí (u prof. Paula Pattersona). Občas sa vynorí s novou skladbou, potom sa načas odmlčí, alebo zaznie echo zo zahraničia o jej úspešnej premiére... Aby pripomenulo slovenskej hudobnej verejnosti, že tu jestvuje, žije s hudbou, komponuje. **Ľubica Salamon-Čekovská**.

■ **Ako práve žije a čo tvorí mladá slovenská skladateľka?**

Momentálne som veľmi vyťažená, pretože mám dvojročného synčeka, ktorého nechcem zanedbávať na úkor mojej profesionálnej práce. Mám rozrobených niekoľko skladieb, všetko sa však snažím koordinovať, aby jedna sféra nebola na prekážku druhej.

Veľmi sa teším, že sa práve finalizuje debutový profilový CD *Passing Impressions*, kde je zhrnutá moja tvorba, počnúc rokom 1996, teda od čias, keď som sa začala seriózne zaoberať kompozíciou, až podnes. Hudobným producentom disku vydavateľstva Hevhetia je japonský skladateľ roky žijúci a pôsobiaci v Londýne, Dai Fujikura, participuje na nej kvalitný tím, ako napr. anglický dirigent David McQueen, Miki Škuta, Nora Škutová, Ana Krsmanovic, Henrietta Lednárová, Štátny komorný orchester Žilina a ďalší.

Vrátim sa však k uplynulému roku, ktorý pre môj kalendár znamenal neobyčajne rušné, ale aj plodné obdobie. Pri Salzburgu bola premiéra mojej skladby pre štyri violončelá *Kukucks Winterlied,* ktorú si objednalo dámske violončelové kvarteto Themis Ensemble, objednávka znela: skomponovať skladbu na motív nejakej známej detskej slovenskej piesne. Vybrala som si *Kukulienka, kde si bola,* skladbu som, priznám sa, ešte nepočula. Ďalšou bola ponuka z Hudobného centra, stimulovaná výzvou z Berlína, s konkrétnou požiadavkou adresovanou desiatim krajinám Európskej únie, aby delegovali svojich vybraných skladateľov. Voľba padla na mňa a tak som sa stala aktérkou a spoluúčastníčkou veľmi zaujímavého celku, ktorý bol napokon predvedený vo fantastickej sále Herberta von Karajana v Berlínskej filharmónii. Celý projekt bol venovaný Schubertovej *Winterreise,* každý zo zúčastnených si z cyklu mal vybrať jednu pieseň a skomponovať k nej voľačo ako komentár. Ja som sa inšpirovala piesňou *Rast*. Celok odznel ako jeden komplex, spolu s originálom, Schubertovými piesňami, v podaní Leipzig Sinfonietty s nemeckým dirigentom a skladateľom Johannesom Harneitom, ďalej účinkovali tenorista Roman Trekel a klavirista Burkhard Kehring.

■ **Nasledovala objednávka na vytvorenie opery...**

Tú som dostala zo Štátnej opery v Hannoveri. Bola to koprodukcia s účasťou piatich autorov, zostava bola medzinárodná, okrem mňa participovali Marius Baranauskas pôvodom z Litvy, Elia Marios Joannou z Cypru, Američan Sean Reed a Estónka Age Hirv. Námet opery *As time goes by* vyplýva z Einsteinovej teórie relativity. Ústrednou témou sú čas a priestor ako diskontinuitné jednotky, teda z každého aspektu relatívne. (Ide o čas, ktorý máme vymedzený a určený na rozmýšľanie, na tvorbu...) V „deji" opery sa rozpriadajú dialógy na túto tému, tie tvoria os alebo líniu opery. Celá sa odohráva, či lepšie povedané prebieha na schodisku, na chodbách, v kanceláriách, čo je dosť neobvyklé, ale v konečnom tvare pôsobivé. Navyše dej či sujet opery poslucháčom asociovoal aktuálnu politickú situáciu v Nemecku, dozaista aj preto záujem o ňu bol o to živší, ohlasy kritiky priaznivé. Premiéra bola v Niedersachsisches Ministerium für Wissenschaft und Kultur v Hannoveri a v Landesvertung Niedersachsen v Berlíne, koncom septembra a v októbri minulého roku, s následnými asi piatimi reprízami...

Foto: P. Kastl

■ **Ako ste pracovali na opere?**

Každý zo zúčastnených autorov dostal libreto, základný ansámbel pozostával z ôsmich hráčov, každý skladateľ mal „prideleného" speváka a inštrumentalistu, jeho úlohou bolo skomponovať pre určenú zostavu áriu a asi osemminútovú inštrumentálnu skladbu pre orchester. Ja som mala šťastie na barytón s trúbkou. Zvláštna a vďačná kombinácia. Vzájomná komunikácia medzi objednávateľom a autormi prebiehala veľmi rýchle, profesionálne, s presne určenými postulátmi, aby sme sa vyhli nejakým nedorozumeniam. Výsledok bol veľmi pôsobivý...

■ **Mnohí by mohli zapochybovať, čo môže vzniknúť z vlastne náhodného stretnutia piatich skladateľov, ktorí sa bližšie nepoznajú a ktorí komponujú celkom nezávisle, autenticky...**

Myslím, že výber bol veľmi dômyselný a cielený, s vopred vytypovanými kompozičnými „charaktermi". Päť typov napokon predstavovalo päť vzájomne korešpondujúcich poetík, ktoré v konečnom tvare vyzneli homogénne a celkom prirodzene.

■ **Sú šance, že opera odznie aj mimo Nemecka?**

Neviem...

■ **Bol to experiment, ku ktorému vás priviedla náhoda. Inklinujete k opere ako k žánru?**

Toto bol môj prvý a vlastne aj celkom neplánovaný dotyk s operou. K piesňam, k vokálnym kompozíciám mám veľmi blízky vzťah, čo je však iné. Rada by som sa k opere vrátila.

V oblasti scénickej hudby som získala najskôr isté skúsenosti, spomeniem napríklad celovečerný film *Kruté radosti*, ku ktorému som komponovala hudbu pre orchester, scénickú hudbu komorného obsadenia pre pražské divadlo Ypsilonka pre hru *Altánek* a iné. Je to nezaplatiteľná skúsenosť: vo filmovej a scénickej hudbe vôbec slúžim deju, ten ma vedie, zaväzuje ma a určuje sled hudobných epizód, zároveň ma drží v prísnom rámci, z ktorého nesmiem vybočiť. Najlepšia scénická hudba je taká, ktorú divák ani nevníma, ale ktorá zdôrazní dej a pomôže mu...

■ **Z vašich „mimoscénických" noviniek?**

Dostala som objednávku zo Slovenskej filharmónie na napísanie skladby, ktorá by mala mať premiéru v tejto koncertnej sezóne (v máji). *Adorations* – tak sa nazýva skladba – potom odznie na koncerte SF na Pražskej jari, čo je pre mňa veľká výzva a zároveň vyznamenanie. Skladba je písaná pre veľký orchester, je akýmsi debutom v symfonickej oblasti. (Mám síce jednu kompozíciu s titulom *Turbulencia*, ktorá zatiaľ odznela iba v Londýne.) Ďalšiu objednávku som dostala od ŠKO Žilina, kompozícia *ShadowScale* pre orchester by mala odznieť na festivale

vo Francúzsku v Amiens, v Saint Quentin, v marci v Hirson, kde by mali byť aj workshopy. Dirigovať bude Oliver Dohnányi.

Celé uplynulé – dobré a plodné obdobie – prebiehalo v znamení hospodárneho delenia činnosti. Determinantou môjho pracovného času bol (a nateraz stále je) môj syn Adam...

■ **Profilový CD, ktorý práve vychádza je prierezom vašej doterajšej tvorby. Keď počúvate skladby z istého tvorivého obdobia, viete definovať vlastný estetický pohyb, posun? Vyskytol sa vo vašom vyjadrovaní pozorovateľnejší zlom?**

Priznám sa, dozadu sa nepozerám, nesledujem, či za mnou ostala nejaká stopa. Veľmi ťažko sa mi verbálne vyjadruje o vlastnej tvorbe (viem, že v tomto zmysle nie som ani prvá, ani posledná). Keď som začala komponovať, jestvovala som vo veľmi žičlivom duchovnom prostredí. Stretávali sme sa rovesníci, kolegovia, ale aj starší skladatelia, muzikanti (Igor Javorský – hudobný teoretik, Anton Steinecker – skladateľ, Róbert Šebesta – klarinetista, pedagóg, Marek Žoffaj – skladateľ a iní) v legendárnom albrechtovskom dome, nasýtenom hudbou, umením, múdrosťou. Povzbudzovaná impulzmi skvelého profesora Dušana Martinčeka, ale aj nezabudnuteľnou osobnosťou Hansiho Albrechta, osvojovala som si od oboch veľmi dôležitú a zároveň krásnu myšlienku o tom, že kompozícia je veľmi vážna a zodpovedná činnosť, talent je dar a našou povinnosťou je rozvíjať ho. Bol to základ, na ktorom som dokázala stavať, naň nadväzovať, rozvíjať ho, či už išlo o skúsenosti z Poľska, stretnutia s hudbou Pendereckého, Lutoslawského, Góreckého, ale aj Schnittkeho, Kančeliho, Messiaena, rovnako podnety z kompozičných princípov Pärta... Vždy som sa však snažila nájsť si vlastný prístup, hľadať vlastný jazyk (ktorý napokon ešte stále hľadám). Hudby je na svete veľmi veľa, dá sa z nej vyberať, hľadať optimálne impulzy a ukladať si ich do „výbavy". Nie je mi blízky príliš moderný vyjadrovací arzenál, neviem sa vyžívať vo zvukovom hedonizme, prisahám skôr na overené „jednotky", akými sú melódia, čistý zvuk nástroja bez jeho deformácií ... Slovník si budujem od prvých vážnejších dotykov s komponovaním a robím to systematicky. Mám veľa tvorivých „objektov", ktoré obdivujem. Veľa mi dalo anglické prostredie, štúdium v Londýne, anglická tvorba, ktorú som spoznávala. Obdivujem Brittena, jeho úžasné piesne.

V Londýne som sa zoznámila s tvorbou francúzskeho (pred časom zosnulého) skladateľa Gérarda Griseyho, ktorého hudobný štýl je mi veľmi blízky, obzvlášť spôsob vybudovania skladby z hľadiska tektoniky, melódie a bohatej harmónie, ako aj narábanie s hudobným časom. No nesmierne rada sa vraciam k Janáčkovi, s ktorým som sa zaoberala už počas štúdia teórie hudby. Fascinuje ma jeho osobnostný postoj, jeho zaujatosť pre pocit, o čom hudba je. V tom mi je jeho tvorba veľmi blízka.

■ **Neocitli ste sa niekedy pri tvorení v stave ohrozenia vlastnej autenticity? Nemuseli ste sa ratovať pred silou podvedomých vplyvov ?**

Priznávam, vzory, ktoré ma ovplyvnili boli viaceré, a nebránim sa im... Okrem Janáčka, Lutoslawského, Schnittkeho, spomínaný Grisey, Messiaen, Takemitsu, Boulez, Ligeti, Carter... ktorí sú typovo celkom odlišní. Obdivujem ich, vnímam ich hudbu, som v jej zajatí, ale zrazu prichádza okamih, „strih", keď si uvedomím, že musím ostať sama sebou. Spracovávať tieto podnety, stravovať ich, ale ustrážiť, aby som im neprepadla, aby som si „zachovala svoju tvár". Fázu štúdia by malo vystriedať obdobie premýšľania, spracovania podnetov...Človek, ktorý tvorí, by mal dokázať ustriehnuť hranicu, mal by mať sebadisciplínu aj sebakontrolu, a to aj v takom lákavom momente, keď sa mu žiada zapáčiť sa. Vtedy by mala zablikať kontrolka a vrátiť človeka do reality..., k sebe samému.

Ľ. SALAMON-ČEKOVSKÁ PRI NAHRÁVANÍ S ŠKO ŽILINA.

■ **Ako celkom mladá, začínajúca skladateľka, ste využili možnosti, začali ste navštevovať zahraničné kurzy, stáže, študijné pobyty, ktoré okrem získaných znalostí a skúseností prinášajú aj kontakty... Nepatríte k tým, čo dnes pasívne sedia, bedákajú a sťažujú si na nedostatok príležitostí..., k nim patria napríklad aj (spomínané) tvorivé objednávky. Stimulujú vás priame oslovenia? Nehendikepuje, nezväzuje vás takýto impulz?**

Vedome som nikdy nevyhľadávala objednávky. Ostatný rok sa jednoducho nahrnuli. Nie som „objednávkový" typ, ani by som tomu nechcela prepadnúť, pretože tak človek môže veľmi ľahko zlenivieť. Je to napokon len jedna časť, jeden spôsob podnecovania tvorby. Som v stálom styku s ľuďmi, snažím sa udržiavať kontakty, a objednávky sa v ostatnom čase „nasypali", prišli naraz, snažila som sa však selektovať, prácu si zadeliť tak, aby som všetko stihla, aby ten náhly príval neovplyvnil môj spôsob tvorenia. Zvykla som robiť systematicky, byť dochvíľna, pracovať pokiaľ možno s predstihom, aby som mala čas zvážiť, vrátiť sa k vytvorenému, testovať. Tréning tohto typu som dostala na londýnskych štúdiách: mať na zreteli – a pred sebou *dead line*, čo zaväzuje a zároveň stimuluje. Určite by som však nedokázala za cenu určitého limitu prácu „odfláknuť"...

■ **Máte svoje vlastné inšpirácie, vlastný rytmus práce..., nedokážu ho objednávky s presne artikulovanými požiadavkami narušiť?**

Na stretnutiach sa človek zoznámi so zaujímavými ľuďmi, oboznámi sa s trendmi, s tým, aká hudba sa komponuje, čo je „in"... Písať niečo, čo je dnes *moderné,* je veľmi zavádzajúce. Často sa produkuje čosi, čo už s hudbou nemá veľa spoločného.

Hudba má byť organická, má dýchať, hrať, spievať...(aspoň podľa mňa). Je veľmi dôležité, aby bol tvorca otvorený konštruktívnym kritikám. Patrím k večne nespokojným jedincom, aj preto sa snažím stretávať sa s ľuďmi, na mienke ktorých mi záleží, ktorým dôverujem a ktorí mi dokážu poradiť. Permanentne sa obraciam na profesora Martinčeka, ktorý mi vždy absolútne presvedčivo poradí. Veľakrát ide o detail. Alebo zdanlivý detail, akým sú napríklad dispozície nástroja, pre ktorý komponujem. Skladateľ by mal konzultovať tiež s inštrumentalistami, aby sa vyhol nedorozumeniam, ktoré doslova môžu pochovať jeho skladbu, ak je nevhodne posadená. Treba chodiť, počúvať, nehanbiť sa opýtať. Treba sa zaoberať technikou, študovať partitúry, počúvať hudbu aj kritiku, ktorá má skladateľa posúvať vpred.

■ Kritika však u nás takmer absentuje, záujem o novú tvorbu je minimálny... Ako vidíte svoju profesionálnu budúcnosť?

Po štúdiu v Londýne som začala vyučovať na VŠMU na Katedre teórie hudby, neskôr na kompozícii, kde som stále asistentkou. Začala som tu viesť *solfeggio*, praktické cvičenia, ktorým v procese štúdia pripisujem veľkú vážnosť a dôležitosť. Myslím, že profesionálny hudobník, skladateľ aj teoretik by mal predovšetkým dobre počuť, mal by perfektne ovládať a využívať svoj sluch ako pracovný nástroj. Metodiku som si odpozorovala z literatúry, obohatila ju o „svoje" prvky a myslím, že sú veľmi prospešné, užitočné, že sa aj v budúcnosti ujmú ako komplementárna súčasť štúdia. Celý proces sa odvíja od intervalových cvičení, je to dosť vzrušujúce a každý, kto pristúpi k cvičeniam vážne, pochopí, že tvoria veľmi dobrý profesionálny základ. Rada by som v budúcnosti svoje skúsenosti zhrnula do príručky, ktorá by mohla poslúžiť ako fundament, na ktorom možno metódu ďalej zveľaďovať. S prekvapením som práve pri týchto cvičeniach zistila, že je veľa študentov, adeptov hudobníckych profesií, ktorí majú nedostatočný alebo zanedbaný hudobný sluch, ktorý je východiskom, bránou do všetkých muzikantských odvetví.

■ Nesúvisí to tak trochu s devalváciou vzdelania u nás? V každej väčšej obci na Slovensku nájdeme univerzitu, alebo aspoň fakultu...

Nie je to len problém v oblasti vzdelávania, zakoreňuje sa tu akýsi fenomén „pseudodemokracie", ktorý ľudom, najmä tým s nedostatočnou mierou sebakritiky a sebareflexie, dáva pocit, že všetko sa môže, všetko je dovolené. Podobné je to aj v kompozícii. Akoby prestali platiť určité históriou overené a potvrdené pravidlá, kánony a princípy. Niektorí skladatelia akoby sa rozbehli niekde na skusy, akoby experimentovali v znamení hesla *čím horšie, tým lepšie...*

Vrátim sa k škole, k štúdiu. Často ma zaráža, ako dokážu byť podaktorí študenti laxní, nepoctiví. Ak chce niekto oklamať alebo dobehnúť pedagóga, musí si predsa uvedomiť, že klame predovšetkým sám seba. Ak si zvolí za životný cieľ istú profesiu, mal by sa na ňu pripravovať svedomito, systematicky. Ide o jeho výbavu. O jeho budúcnosť... Ako príklad uvediem jednu praktickú skúsenosť. Istý čas som viedla seminár skladby. Vymyslela som si tému: celý rok sa budeme zaoberať inštrumentáciou. Vypožičala som si model z Londýna, kde to funguje tak, že študent kompozície sa každý rok oboznámi s istou inštrumentálnou „sortou", to znamená, vypracuje kompozície pre zadané obsadenie. Tieto semináre sú spojené s workshopmi, na ktorých sa hotové skladby interpretujú, nahrajú sa, počúvajú sa a následne sa hodnotia – myslím, že je to skvelé overovanie kompozičnej práce. Zadania sú okrem toho časovo limitované, čo adeptov vedie k ekonomickosti a dochvíľnosti, ak im, samozrejme, na tom záleží... Spravila som experiment. Na záver seminára som zadala Faurého skladbu *Dolly suite*, pôvabnú, jednoduchú, úlohou pre každého zo zúčastnených študentov bolo zinštrumentovať ju. Zabezpečila som komorný orchester, ktorý pozostával z mojich kamarátov. Čudovali by ste sa, že ani takto „efektne" postavený cieľ niektorých študentov nedokázal nadchnúť a inšpirovať...

V našej komunite mi prekáža aj istá „skupinkovosť". Tento fenomén napokon nie je neznámy aj inde vo svete. Myslím, že som človek priamy, otvorený a keď mám pocit, že ma niekto neakceptuje, jednoducho sa nevnucujem. Hudba je aj o rozdávaní, spoluznení, preto by neuškodilo viac hudobného „ekumenizmu".

AS TIME GOES BY... AJ NA SCHODISKU...

■ Vravíte, že sa neobzeráte naspäť, jednako, počúvajúc niektorú z vlastných kompozícií, nemáte chuť „vstúpiť" do nej nejakým zásahom, prerobiť ju?

Nie, vstupovať do starších skladieb by som nedokázala. Všetky sú vlastne zavŕšeným produktom, sú svedkom istého prežívaného obdobia, emócie, sú dokumentom, na ktorom niet čo zásadne meniť. Vnútorné „ustrojenie" skladby, jeho organickú časť by som meniť nechcela, vidím skôr vonkajšie „vizážové" prvky, ktoré chcem zdokonaliť, alebo priviesť do iných súvislostí (dynamika, artikulácia, prepis do zrozumiteľnejšieho metra na lepšie čítanie...), alebo spozorujem nejaké hlúpe chybičky, ktorých som sa dopustila a ktoré treba odstrániť, aby partitúra bola prehľadná, čitateľná, zrozumiteľná – taký je dnes vo všeobecnosti trend.

■ Niektorí autori zvyknú preinštrumentovať, alebo „prekomponovať" skladbu pre iné obsadenie...

Mám skladbu *Fragment a Elégia*, ktorú som pôvodne skomponovala pre sólový bajan. Hlásim sa k nej, mám k nej osobnostný vzťah a myšlienku preinštrumentovať ju pre sláčikový orchester mi vnukol skladateľ Sir Harrison Birtwistle na jednom z kompozičných kurzov...

■ To znamená, že komponujete vždy s určitou zvukovou predstavou?

Áno, viem, čo ktorý nástroj „pustí", čo znesie, čo mu nepristane...

Ale niet nad živú hudobnú skúsenosť na orchestrálnej či akejkoľvek skúške, kde je človek vystavený ťažkým stavom, že či to, čo napísal, bude takisto znieť aj naživo.

Samozrejme, závisí tiež od kvality či zainteresovanosti interpreta... keď sa chce (a môže), dá sa všeličo. Horšie je, keď jedno z toho nefunguje...

■ Inšpirácia vás stretáva, alebo ju hľadáte?

...skôr prichádza sama. Napríklad slovo, text, literárny celok, ako v prípade spomínaného schubertovského projektu: dostala som sa k poetickému aj k hudobnému textu, ten som analyzovala, uvažovala som nad ním a ten ma viedol ďalej, doslova mi ponúkol analogický tvar. Nápadov je veľa, treba však zvoliť ten správny...

■ Ako viete, že je to ten vyvolený, správny? Vedie vás intuícia?

Určite. A viem aj to, že nie som typ racionalistu. Snažím sa zbierať inšpiráciu z každodenného života. „Stretnem" impulz, myšlienku, pohrávam sa s nimi, testujem, „púšťam" ich cez emóciu. Mám však vyskúšané, že keď je začiatok príliš hladký, dobrý, skladba nedopadne až tak dobre. Samotný nápad totiž nevystačí, „vystrieľa sa", vtedy je lepšie ísť od toho. Skôr, než začnem komponovať, musím mať ideu jasnú, „opozeranú" zo všetkých strán, aby som vedela, že je dostatočne nosná na vybudovanie celej skladby... Niekto raz povedal: „ak v príbehu raz spomenieš revolver, musíš z neho aj vystreliť".

■ Kam smerujú vaše najbližšie kompozičné kroky?

Najbližšie chcem splniť jednu podlžnosť voči deťom. Pred časom ma oslovil J. Búda, či by som neskomponovala, neupravila „niečo pre deti". Nahliadla som do svojich poznámok, do zoznamu riekaniek, jednoduchých detských pesničiek, ktoré, tak ako kedysi môj otec mne, spievam a hrám svojmu synovi. V oblasti harmónie veľmi rada improvizujem, vymýšľam väzby, kombinujem. To chcem využiť v zamýšľanom cykle pre deti: jednoduchá vokálna línia bude doplnená bohatým harmonickým komentárom v klavíri. Dieťa je totiž schopné vnímať hudbu veľmi prirodzene, „nezaťažene", myslím, že takýto model by mohol mať aj pozitívny didaktický dosah...

Okrem toho mám rozpracovaných niekoľko skladieb, tie musím domyslieť, dokončiť.

Pripravila Lýdia Dohnalová ■

musikfest berlin 05 v novom šate

V roku 2002 začal hudobný festival Berliner Festwochen, dovtedy bohatý na tradíciu i úspech, meniť svoju štruktúru. Raz úspešne, inokedy zase bez akejkoľvek odozvy verejnosti. Po radikálnych pokusoch o reformu, ktorá odradila tak publikum ako aj sponzorov, sa festival pod zmeneným názvom ***musikfest berlin 05*** vrátil takpovediac do starých koľají. Ako slávnosť „veľkej, reprezentatívnej orchestrálnej hudby, plnej nádherných zvukov" mal festival podľa slov jeho intendanta Joachima Sartoriusa dopomôcť k novému pohľadu na medzinárodnú scenériu orchestrov a komorných hudobných telies. Na rozdiel od bežných programov s tradičným repertoárom, s ktorými väčšina svetoznámych dirigentov „vymetá" koncertné sály po celom svete, tentoraz išlo v Berlíne o akúsi perspektívu zaradenia i nových, neopočúvaných diel, ako aj o nový vzťah hudobnej moderny a starej hudby.

Na programe ***musikfest berlin 05*** bolo skutočne niekoľko impozantných mien. Bohužiaľ, ani **London Philharmonic Orchestra** pod taktovkou **Kurta Masura** ani **New York Philharmonic Orchestra** pod vedením **Lorina Maazela** neponúkli poslucháčom to, čo sa od nich očakávalo. Masur začal svoj koncert ako-tak progresívne, a to s novým dielom *Svetlo konca* ruskej skladateľky Sofie Gubajduliny. Dramaturgia skladby – konflikt medzi netemperovanými prirodzenými tónmi lesného rohu a temperovaných zvukov sláčikových nástrojov sa „svetelne" rozvíjal v durovej tónine a pôsobil veľmi dôverne a presvedčivo, i vďaka technickej zdatnosti hudobníkov. Po nej nasledovalo jedno z najreprezentatívnejších diel hudobných dejín vôbec – Beethovenova *9. symfónia*. Zvukovým stvárnením prachaosu Masur na úvod vytvoril akýsi most medzi minulosťou a prítomnosťou, bez toho, aby sa násilne snažil nájsť nejaký nový náhľad na Beethovena. Masurov výkon bol omnoho presvedčivejší ako účinkovanie jeho newyorského nástupcu Maazela, ktorý sa svojou chladnou a rutinérskou interpretáciou Mahlerovej *5. symfónie* postaral o nesmierne chudobný záver celého festivalu. Pritom newyorskí filharmonici boli schopní podať bravúrnejší výkon, čo napokon dokázali ich sóloví hráči na trúbke a lesnom rohu.

Hosťujúci **Concertgebouworkest** z Amsterdamu pod vedením lotyšského dirigenta **Marissa Jansonsa** dokázal, že pracovať sa dá aj so zanietením. Zvedavosť obecenstva tentoraz nesmerovala iba na najznámejší holandský orchester, ktorý už 10 rokov v Berlíne neúčinkoval, ale i na dirigenta, ktorého skvelému a suverénnemu výkonu s obdivom a úctou načúvali aj jeho kolegovia Kurt Sanderling a sir Simon Rattle. A skutočne mali prečo. Jansons predviedol neobyčajne transparentnú interpretáciu Mahlerovej *6. symfónie*. Ako protiklad k pochodu do katastrofy sa mu podarilo atraktívnym spôsobom a s výnimočnou precíznosťou postaviť prvky nádeje a čistoty.

Hosťujúce vystúpenia zahraničných orchestrov s programom, obsahujúcim symfónie Beethovena či Mahlera, zaisťujú v Berlíne vypredané sály, a to i keď je dosť často možné tieto diela počuť v predvedení miestnych orchestrov, či už na rovnakej alebo dokonca vyššej úrovni. Väčší obdiv si v poslednom období právom zasluhujú nové programové koncepty, v ktorých stoja oproti sebe stará a nová hudba. Inteligentne sa to počas dvoch večerov podarilo anglickému huslistovi **Andrewovi Manzemu**, ktorý predviedol šesť *Ružencových sonát* Heinricha Ignáca Bibera spôsobom, akým sa hrávali v minulosti. Kontrast im vytvárali husľové skladby 20. a 21. storočia. S dokonalou suverenitou postupne odzneli diela Pierra Bouleza, Esu-Pekka Salonena, Györgya Kurtága a Leoša Janáčka, a to v podaní **Carolin Widmannovej**, nositeľky ceny *‚Prix du President'* od Yehudi Menuhina. Ešte viac sa oplatilo vnímať hudobný odkaz J. S. Bacha v husľových skladbách Bélu Bartóka a Györgya Ligetiho počas druhého zo spomínaných večerov, tentokrát v interpretácii mladého maďarského virtuóza **Kristófa Barátiho**. Okrem toho zaznela premiéra skladby *Hipartita* Györgya Kurtága v podaní japonskej huslistky **Hiromi Kikuchi**, pre ktorú bola skladba napísaná. Tá si okolo seba postavila múr z jedenástich stojanov na noty a vďaka sugestívnej sústredenosti dokázala perfektne odkryť všetky možné poetické i záhadné farby jej nástroja.

O nevšedný koncertný program, s ktorým na festival do Berlína pricestoval **Freiburský barokový orchester** (Freiburger Barockorchester), bolo bohužiaľ iba málo záujemcov. Súbor, známy predovšetkým z uvádzania diel starých majstrov, prišiel so skladbami súčasných skladateľov mladšej generácie, z ktorých mohli byť niekomu povedomé snáď len mená Holanďana Michela van der Aa a Angličanky Rebeccy Saundersovej.

Po niekoľkoročnej nešťastnej odmlke sa organizátorom festivalu podarilo obnoviť spoluprácu s **Berlínskymi filharmonikmi**, ktorí sa pod vedením sira **Simona Rattlea** (aj vďaka jeho kladnému vzťahu k Čechám, vyplývajúcemu zo súkromného života) venovali predovšetkým tvorbe Leoša Janáčka. Vrcholným zážitkom bolo koncertné uvedenie opery *Jenůfa* (*Jej pastorkyňa*) s vynikajúcou fínskou sopranistkou **Karitou Mattilovou** v hlavnej úlohe a s isto pôsobiacim **Zborom Berlínskeho rozhlasu** (Berliner Rundfunkchor). Pohľad na ranú tvorbu Leoša Janáčka ponúkol **Symfonický orchester Berlínskeho rozhlasu** (Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin) s jeho šéfdirigentom **Marekom Janowskim**, a to heroickou operou *Šárka*, ovplyvnenou Smetanom a Wagnerom, s presvedčivou **Evou Urbanovou**. **Český filharmonický zbor Brno** dirigoval **Jan Rozehnal**. Milým a vkusným spestrením festivalu bolo vystúpenie **Ivy Bittovej** a **Škampovho kvarteta**. Tí spolu nádherne predviedli Godárovu verziu Janáčkovej *Moravskej lidovej poezie v písních* pre hlas a sláčikové kvarteto, ktorá si svojou invenčnosťou a úprimnou čistotou výpovede zaslúžila azda najbúrlivejšie ovácie z celého festivalu.

M. JANSONS/Foto: archív

O „musikfeste", písanom malými písmenami, sa berlínska tlač zmieňovala ešte menšími písmenami. Našli sa aj hlasy tvrdiace, že festival mládežníckych orchestrov *Young Euro Classic*, ktorý sa v Berlíne koná vždy v auguste, je zaujímavejší a svojím programom oveľa atraktívnejší. Napriek tomu sa však zdá, že „musikfest berlin" sa vybral správnym smerom. V roku 2006 sú naplánované vystúpenia takých známych telies, akými sú Cleveland Orchestra s dirigentom Franzom Welserom-Möstom, Mahler Chamber Orchestra s Danielom Hardingom a opäť Concertgebouworkest s Jansonsom.

Peter Machajdík ■

„Spievajúci“ Paganini

Pozvanie na koncert **Tibora Kováča** vo viedenskom Musikvereine **11. decembra** som prijala plná očakávania. Keďže sa v posledných rokoch pohybujem medzi Viedňou a Bratislavou, poznám pomery rakúskej kultúrnej scény. Nebýva bežné, že sa našinec v tomto prostredí dostane tak ďaleko.

Kováčove účinkovanie v orchestri Wiener Philharmoniker nie je slovenskej kultúrnej obci neznáme. Neprispeli k tomu ani tak tlačové médiá, v ktorých je o našom husľovom virtuózovi ťažké nájsť čo i zmienku, ale jeho neprehliadnuteľná prezencia v televíznych prenosoch novoročných koncertov Wiener Philharmoniker. Kováč však nie je len špičkovým orchestrálnym huslistom. Na svetových koncertných pódiách sa objavuje aj v úlohe sólistu alebo komorného hráča, čo dokumentuje niekoľko CD titulov. Posledným z nich je nahrávka 24 *Capriccií* Nicola Paganiniho, ktorá konečne po dlhej ceste – od nahrávky v roku 1999 v Slovenskom rozhlase až po produkciu firmou Gramola Vienna – uzrela svetlo sveta a v decembri minulého roka bola predstavená verejnosti.

Brahmsova sála Musikvereinu bola v tento nedeľný večer zaplnená aj napriek tomu, že v susednej sieni sa v rovnakom čase konal ďalší zaujímavý koncert. Tibor Kováč hral na husliach z roku 1740 od Michelangela Bergonziho, zapožičaných od Rakúskej národnej banky, ktorých zvuk a virtuózne majstrovstvo boli príslubom nevšedného hudobného zážitku. Úvodom zazneli štyri z virtuóznych Paganiniho *Capriccií op. 1* zo spomenutého CD, ktorých zvládnutie si vyžaduje absolútnu interpretačnú dispozíciu. Ich zaradenie hneď na začiatok bolo preto odvážnym rozhodnutím. Po *Capricciu Nr. 17 Es dur* nasledovali *Nr. 9 E dur* a *Nr. 1 E dur*. Na záver odznelo ešte *Nr. 24 a mol – Téma s variáciami*, predstavujúce akúsi syntézu elementov paganiniovskej virtuozity. Hoci v porovnaní s CD nahrávkou bolo možné badať isté rezervy, najmä v druhom z menovaných s témou znejúcou v extrémne vysokých polohách, Kováčov osobitný prístup k Paganiniho interpretácii bol zjavný a nepopierateľný. Ako sa vyjadril v interview pre časopis *Musikfreude*, ktoré uvádza boklet CD: *„...aj Paganini musí spievať“*. Tento Kováčov postoj vyplýva z jeho dlhoročnej kariéry v orchestri Viedenskej štátnej opery. Výkony operných spevákov a belcantové frázovanie inšpirujú jeho inštrumentálnu hru. Vyjadril sa, že husle považuje za spevný nástroj. Vo svojej interpretácii Paganiniho sa preto snaží ponúknuť poslucháčovi viac než len akrobaciu prstov a hraničnú virtuozitu. Koncert 11. decembra to skutočne potvrdil.

TIBOR KOVÁČ/Foto: J. Ifkovits

V prvej časti ďalej odznela *Sonáta pre husle sólo d mol, op. 27/3* od Eugéna Ysaya, ktorej programový podtitul *Balada* vystihuje jej syntetický charakter medzi virtuóznou a obsahovo bohato lyrickou skladbou. Kováčovo umenie sa tu zaskvelo v plnom svetle, rovnako ako v nasledujúcej *Chaconne* z *Partity pre husle sólo Nr. 2 d mol, BWV 1004* Johanna od Sebastiana Bacha, ktorá sa stala populárnou aj vďaka svojej zaujímavej formovej stavbe či plnosti brilantných technických prvkov a často býva uvádzaná samostatne.

Druhá polovica koncertu predstavovala pestrú paletu virtuóznych diel husľovej literatúry. Kováč najskôr opäť siahol po svojom obľúbenom autorovi a zahral ďalšiu *Sonátu* z cyklu Eugéna Ysa a (*E dur, op 27/6*). Následne prišli na rad majstri stredoeurópskeho kultúrneho priestoru Béla Bartók a Fritz Kreisler. Toto spojenie sa môže zdať na prvý pohľad neprimerané, vzhľadom na neporovnateľnosť hodnoty skladateľského odkazu oboch. Kováčova interpretácia však ukázala, že sa to nevylučuje. Predstavujú síce odlišný prínos pre rozvoj husľovej školy na prelome 19. a 20. storočia, Kováčovej technike spevnej husľovej hry sú však obaja nepopierateľne blízki. Z Bartókovho diela si Kováč vybral *Tempo di Ciaccona* z majstrovskej *Sonáty pre husle sólo* predstavujúcej reminiscenciu na hudbu baroka so spevnou treťou časťou *Melodia* a od Kreislera *Recitativo a Scherzo Caprice pre husle sólo, op. 6*. Nasledovali Paganiniho *Variácie na „Nel cor pi non mi sento“* z Paisiellovej opery *La molinara* a záverečné *Grand Caprice na Schubertovu pieseň Kráľ duchov pre husle sólo, op. 26* od Heinricha Wilhelma Ernsta. Už svojou povahou si obe skladby vyžadujú spevné vedenie hlasov, ktoré je pre Kováčovu techniku hry tak charakteristické. Záverečné spracovanie Schubertovej piesne, ktoré prenáša tak sólový hlas (flažoletové línie) ako aj klavírny sprievod na husľový part v podobe zložitej štvorhlasnej sadzby, potvrdilo majstrovstvo Tibora Kováča rovnako vo virtuóznej ako aj spevne výrazovej polohe.

Koncert sa stretol s pozitívnym ohlasom a skončil sa neodmysliteľným vyžiadaním prídavkov. Prihliadnuc na skutočnosť, že to bol o sólový recitál je aj vzhľadom na slovenské pomery jasné, že sa nešlo o každodennú udalosť. Na záver možno vysloviť len želanie, aby sa umenie našich hudobných virtuózov pôsobiacich v zahraničí stalo známejším aj slovenskému publiku.

Magdaléna Čierna ■

KALEIDOSKOP

V Hereforde bola pred katedrálou odhalená socha Sira Edwarda Elgara. Skladateľ tu žil v rokoch 1904 – 1911 a hral tu v orchestri tzv. Three Choirs Festival-u, konajúceho sa striedavo v Hereforde, Gloucesteri a Worcesteri. Elgar sa narodil 2. júna 1857 v dedine Broadheath neďaleko Worcesteru, kde je v súčasnosti jeho múzeum a 23. februára 1934 vo Worcesteri zomrel. Sochu od Joanne Clumovej odhalila prezidentka Elgarovej spoločnosti, mezzosopranistka Dame Janet Bakerová.

Marilyn Horneová obdržala cenu za celoživotnú umeleckú činnosť, ktorú udeľuje časopis Gramophone. Americká mezzosopranistka debutovala v roku 1954 v Guild Opera Company ako Háta v Predanej neveste od Smetanu. Zarezonovala hlavne ako interpretka Rossiniho, Belliniho a Donizettiho opier, no celkovo jej repertoár obsiahol diela od Beethovena až po Bernsteina. V roku 1994 založila v Carnegie Hall nadáciu na propagáciu klasickej hudby a podporu mladých umelcov. S repertoárom klasickej hudby naposledy vystúpila v januári 2000 na koncerte Marilyn Horne Foundation v Carnegie Hall.

Beethovenov dom v Bonne získal list Ludwiga van Beethovena z roku 1816, adresovaný grófke Márii Erdödyovej, s ktorou sa skladateľ poznal z Viedne. List je svojimi takmer štyrmi stranami rozsiahlejší ako väčšina písomností komponistu a medzi iným dokazuje aj jeho myšlienky na smrť, či starosť o synovca Karla. Obsah listu, dokumentovaného v Beethovenovom dome, bol známy už pred jeho zakúpením. S približne 550 písomnosťami skladateľa vlastní Beethovenov dom najrozsiahlejšiu zbierku jeho listov.

■

Silvestrovský Beethoven

Trigonale – je názov pomerne nového, neustále sa formujúceho hudobného festivalu (vznikol v roku 2003), ktorý na prahu roka 2006 privítal slovenských interpretov: orchester **Capella Istropolitana** a **Spevácky zbor mesta Bratislavy** so zbormajstrom **Ladislavom Holáskom**.

Vznik podujatia podnietila snaha obohatiť ponuku kultúrneho diania v Korutansku, a zároveň priebežne predstavovať tvorbu i menej známych skladateľov. K pomenovaniu *Trigonale* zriaďovateľov inšpiroval „trojuholník starej hudby" v tejto oblasti, tvorený mestečkami St. Veit an der Glan, Maria Saal a St. Georgen am Längsee, spätými spoločnou históriou. Opäť ich zjednotil nový festival, preferujúci hlavne epochy vzniku koncertných dejísk v týchto miestach – stredoveká hudba reprezentuje gotický Dóm v Maria Saal, renesančná je spojená s radničným dvorom v St. Veite a baroková hudba symbolizuje štýl kláštorného kostola v St. Georgene. Tento rok sa miesta konania rozširujú o festivalovú halu v Althofene, a tiež Konzerthaus v Klagenfurte, v ktorom sa už uskutočnil aj Silvestrovský koncert našich umelcov. Hoci sa hlavné podujatie odohráva v priebehu letných mesiacov (jún a júl), jeho zakladateľ, mladý dirigent **Michael Fendre**, vlani odštartoval mimoriadny *Cyklus skladateľov*, ktorý sa uskutočňuje vo februári a marci, zameriavajúci sa vždy na tvorbu jedného skladateľa (v jeho rámci sú momentálne naplánované symfónie Johannesa Brahmsa taktiež v spolupráci s Capellou Istropolitanou).

Posledný decembrový deň sa na počiatočnom podujatí, novej tradície festivalových silvestrovských koncertov, rozozneli pod taktovkou Michaela Fendreho *9. symfónia* Ludwiga van Beethovena, ktorého dielo sa počas *Cyklu skladateľov* uvádzalo v minulom roku a po odbití polnoci tradičný Straussov valčík *Na krásnom modrom Dunaji*. So slovenskými interpretmi vystúpila štvorica mladých sólistov medzinárodného zloženia Rakúšanka **Barbara Thelerová** (soprán), **Janja Vuleticová** (mezzosoprán) z Chorvátska a Švajčiari **Matthias Aeberhard** (tenor) a **Marc – Olivier Oetterli** (bas). Beethovenova *9. symfónia* patrí k efektným, a zároveň náročným opusom s tempovo i rozsahovo vypätými úsekmi, vyžadujúcimi si disponovaných interpretov. Dirigent síce uplatňoval v niektorých úsekoch (najmä v rovine diferenciácie tempa a dynamiky) vlastnú koncepciu, čiastočne odlišnú od zaužívaných predvedení, celkovému vyzneniu symfónie to však neubralo. Zo štvorice sólistov výraznejšie vynikla mezzosopranistka, takisto úvodný vstup basistu *O, Freude, nicht diese Töne* zapôsobil pomerne presvedčivo. Tenorové sólo prebehlo takpovediac „v norme", no daný part by si vyžadoval hutnejší a sýtejší hlas, podobne ako v prípade sopranistky. Záverečný kvartet sólistov, rytmicky členitý a celkovo náročný na celkovú súhru speváckov, interpreti napokon zvládli. V každom prípade, mladý vek ich iba predurčuje k ďalšiemu profesionálnemu rastu. Orchester i zbor (*9. symfónia* patrí k jeho kmeňovému repertoáru) flexibilne reagovali na dirigenta, ktorý následne ocenil ich dobré a spoľahlivé umelecké výkony.

Pozitívny zážitok z posledného vystúpenia v starom roku si odnieslo nielen obecenstvo, súdiac podľa bezprostredných reakcií, či interpreti, ktorým sa týmto naskytla príležitosť, privítať Nový rok Európskou hymnou, ale aj organizátori, ktorých mohli kladné ohlasy podnietiť k ďalšiemu rozširovaniu pôsobnosti tohto korutanského festivalu.

Eva Planková ■

KALEIDOSKOP

Podľa rakúskej televízie odborníci nedokážu s istotou určiť, či lebka, uchovávaná v niekdajšom bydlisku W. A. Mozarta v Salzburgu, skutočne skladateľovi patrí. Ešte vlani bol odštartovaný medzinárodný výskumný projekt s cieľom analyzovať zuby, vytiahnuté z lebky. Odborníci aplikovali najmodernejšie metódy a pomocou nich sa usilovali zistiť identitu lebky, ktorú ešte roku 1902 získala nadácia Mozarteum v Salzburgu. Experti z univerzity v Innsbrucku a z laboratória amerických ozbrojených síl však neuspeli. Lebku porovnávali s informáciami, získanými z hrobu, kde mala byť pochovaná Mozartova neter a stará matka, testy však žiadnu príbuznosť nepreukázali. Walther Parson z univerzity v Innsbrucku uviedol, že identita osôb v hrobe Mozartovej rodiny je záhadou. Tajomstvo lebky, ktorej počiatky siahajú do obdobia pred viac ako 200 rokmi, tak zostáva nevyriešené. Hrobár, ktorý roku 1791 Mozarta pochovával na viedenskom cintoríne, tvrdil, že o 10 rokov lebku vykopal. Tá mala o storočie neskôr skončiť v Mozarteu. Nadácia ju vystavovala do roku 1940, neskôr to však označili za neúctivé, preto ju vrátili do trezoru, kde bola prístupná už iba vedcom.

Zbierka hudobnín premonštrátskeho kláštora v Prahe na Strahove obsahuje doteraz neznámy fragment partitúry Mozartovej opery *Don Giovanni*. Novonájdený dobový opis opery vznikol v nadväznosti na svetovú premiéru v Prahe v roku 1787. Pôvodný Mozartov rukopis je uložený vo Francúzskej národnej knižnici v Paríži. Ďalšie opisy, považované za dôveryhodné zdroje, pochádzajú takisto z Prahy a k nim sa bude radiť aj objavená partitúra z dielne opisovača A. Gramsa s úryvkom 2. dejstva. Kompletný opis opery, pochádzajúci zo zbierky F. Donebauera, štátom zakúpený v roku 1934, je uložený v archíve pražského konzervatória. Z tejto partitúry Mozart pravdepodobne dirigoval v Stavovskom divadle a vznikali podľa nej aj ďalšie opisy. Strahovský kláštor patrí taktiež k miestam pražského mozartovského kultu, nakoľko ho Mozart navštívil a jeho spolupracovník J. Křtitel Kuchař sa tu stal organistom. Po ňom sa zachovalo viacero partitúr Mozartových diel a pravdepodobne mu patril aj nájdený fragment.

Začiatkom januára sa na Broadwayi konalo 7 486. predstavenie muzikálu Andrewa Lloyd Webbera *Fantóm opery*, ktorý sa tu nepretržite hrá od roku 1988. Podľa všetkého prekoná doterajší rekord, ktorý zatiaľ držal muzikál *Cats*, takisto od Webbera. *Fantóm opery* iba v New Yorku zarobil takmer 600 miliónov USD a videlo ho skoro 11 miliónov divákov.

Americký tenorista Enrico Di Giuseppe podľahol ťažkej chorobe 31. decembra vo veku 73 rokov. V 70. – 80. rokoch pôsobil najmä v Metropolitnej opere, ako aj v New York City Opera, kde toho času vystupoval v 26 produkciách. Známy bol najmä stvárnením úloh talianskej opery (Verdi, Mascagni). Spolu s Beverly Sillsovou sa podieľal na nahrávke Belliniho *Normy*. Narodil sa v roku 1932 vo Filadelfii. Najskôr hral na klarinete v školskej kapele, neskôr študoval spev na Curtis inštitúte v rodnom meste, ako aj v New Yorku na Juilliard School. Debutoval v roku 1970 v Metropolitnej opere.

Theater an der Wien je znovu operným domom. Po desaťročiach, v ktorých fungoval ako muzikálové divadlo, ho 8. januára otvoril koncert Viedenskej filharmónie pod taktovkou Plácida Dominga. Divadlo založil v roku 1801 Emanuel Schikaneder, libretista Mozartovej *Čarovnej flauty* a až do 2. svetovej vojny tu boli uvádzané premiéry známych diel, medzi inými Beethovenov *Fidelio* 4 roky po otvorení, či *Netopier* od J. Straussa v roku 1874. Od 1945 bolo divadlo dejiskom podujatí Viedenskej filharmónie, až kým mesto budovu neprebralo a od základov nezrenovovalo. Následne sa stalo najmä pódiom pre muzikály, obzvlášť po premiére *Cats* od Andrewa Lloyd Webbera v roku 1983. ■

Kapitoly z histórie klavírneho umenia a pedagogiky na Slovensku

4. časť

Anna Kafendová (1895 – 1977)

František Pergler

„Učiť je pre mňa láska i vášeň“ – tieto slová vyslovila 72-ročná Anna Kafendová, ktorá sa v slovenskej klavírnej pedagogike stala synonymom nesmiernej obetavosti, nepretržitého pracovného nasadenia a súčasne hlbokého presvedčenia a viery v silu pedagogického pôsobenia na žiaka.

Zo života

Anna Kafendová-Zochová sa narodila 24. apríla v roku 1895 v Záriečí (okres Púchov) ako najmladšia zo šiestich detí evanjelického farára Pavla Zocha. Šťastné roky detstva prežila v Modre, kde jej otec získal faru. Na miestnej nemeckej evanjelickej škole nadobudla prvé hudobné základy v hre na klavíri (u učiteľa Rehlinga), ktoré ďalej rozvíjala na dievčenskej strednej škole v Modre u Klotildy Gräzerovej, absolventky viedenského konzervatória. V dvanástich rokoch dovtedy bezproblémového života však nečakane zasiahol ťažký úder osudu v podobe smrti jej otca. Rodina sa zrazu ocitla bez finančných prostriedkov. Matka zostala so štyrmi nezaopatrenými deťmi (dvaja súrodenci zomreli v ranom veku) a ďalšie štúdium ambicióznej a talentovanej klaviristky bolo ohrozené. V tejto situácii nezištne pomohla Annina sesternica, vydatá v Rakúsku, ktorá ju pozvala na dlhodobý pobyt do Innsbrucku. Zariadila jej i pokračovanie v štúdiu hry na klavíri na innsbruckej mestskej hudobnej škole, kde ju prijal do svojej triedy výborný klavirista a pedagóg Joseph Pembaur[1]. Päťročné štúdium zakončila v roku 1912 diplomom „Jacob Steiner – Preis“, udeľovaným najlepším absolventom innsbruckej hudobnej školy. Úspech podnietil 17-ročnú klaviristku k pokračovaniu na Konzervatóriu v Prahe v triede uznávaného profesora Karla Hoffmeistera[2]. Kultúrne vyspelé prostredie s čulým hudobným životom jej prinieslo mocné umelecké impulzy. Konzervatoriálne štúdium absolvovala v roku 1917.

Po vzniku Československa v roku 1918 a po prvom krátkodobom pôsobení na Hudobnej škole v juhočeskom Tábore prišla do Bratislavy. Spočiatku nenašla zodpovedajúce zamestnanie – necelý rok pracovala ako prekladateľka na Mestskom úrade. Stretnutie s Dr. Aloisom Kolískom a Milošom Ruppeldtom, ktorí sa angažovali v organizovaní novej bratislavskej hudobnej školy, znamenalo pre ňu novú výzvu. Aktívne sa zapojila do práce v prípravnom výbore budúcej školy. Už počas pôsobenia v Čechách si intenzívnejšie uvedomovala potrebu profesionálnych pedagógov v slabo rozvinutom slovenskom hudobnom školstve. Považovala za svoje životné poslanie prispieť v tejto oblasti k výraznej zmene. Vďaka štipendiu, ku ktorému jej dopomohol Dr. Kolísek, sa rozhodla prehĺbiť si svoje znalosti ešte jednoročnou stážou na pražskej Majstrovskej škole. V septembri roku 1920 prišla späť do Bratislavy, kde nastúpila ako učiteľka klavírnej hry do rok už fungujúcej Hudobnej školy pre Slovensko.

Pedagogické pôsobenie

Už v prvých rokoch na Hudobnej škole pre Slovensko si spolu so svojím manželom (od roku 1924) Fricom Kafendom získali povesť uznávaných a vyhľadávaných klavírnych pedagógov. V triede A. Kafendovej spočiatku študovalo v priebehu roka až 40 žiakov...

Foto: archív HM-SNM

V pedagogickej činnosti pokračovala na Hudobnej a dramatickej akadémii a Štátnom konzervatóriu, kde učila až do roku 1969, kedy počet jej absolventov prekročil číslo 130... Väčšina z nich sa uplatnila na novozaložených hudobných školách. Kafendovej klavírna pedagogika sa tak rozšírila prakticky v rámci celého územia Slovenska. Medzi jej absolventmi na HDA a konzervatóriu nájdeme mená známych slovenských osobností: **Imre Hajmássy**[3], **Jela Medvecká-Hodžová**[4], **Elena Smidžárová**, **Eva Pappová**, **Klára Havlíková**, **Roman Rychlo, Vladimír Čížik**, **Zlatica Majerská-Poulová** a ďalší... K radu absolventov patria i poprední slovenskí dirigenti a skladatelia – **Tibor Andrašovan, Tibor Frešo, Juraj Haluzický, Ján Zimmer, Dušan Martinček** a i...

Osobitný význam má Kafendovej pôsobenie na VŠMU (1949 – 1953 a 1959 – 1972). Roku 1965 sa stala vôbec prvou riadne menovanou profesorkou na Katedre klávesových nástrojov. Štyri roky bola vedúcou katedry a krátko i prorektorkou. V priebehu pôsobenia na VŠMU vychovala rad významných slovenských klaviristov a pedagógov: **Ivana Paloviča**, **Josefa Bulvu**, **Miloslava Starostu**, **Brigitu Starostovú**, **Máriu Palugyayovú**, **Sylviu Čápovú-Vizváryovú**, **Tatianu Fraňovú**, **Jána Salaya, Vieru Mišíkovú-Kunzovú a i**.

Až do roku 1972, kedy odišla z VŠMU, si uchovala napriek úctyhodnému veku (76 rokov) duševnú a telesnú sviežosť, pričom svojím elánom, životným optimizmom, iniciatívou a aktivitou bola vzorom pre nasledujúce generácie pedagógov. Svedčia o tom i jej slová z posledného publikovaného rozhovoru: *„... Chcela by som učiť do smrti. Učenie, to bola krása, čo mi osladzovala a oslňovala život... Učiť je pre mňa láska a vášeň. Mám pocit, že by som ešte vládala pracovať a musím sa priznať, že mám ešte veľa nápadov, ktoré túžim realizovať.“* [5] Päť rokov po odchode z VŠMU zomrela vo veku nedožitých 82 rokov.

V priebehu činnosti v hudobnom školstve vychovala viac než 140 absolventov na strednom a najvyššom stupni výuky. Svojím pôsobením a pedagogickými výsledkami rozhodujúcou mierou zasiahla do formovania novodobej histórie slovenskej klavírnej pedagogiky.

Umelecká činnosť

Anna Kafendová sa popri pedagogickej práci v 20. a 30. rokoch venovala i koncertnej činnosti, prevažne v oblasti komornej hudby. Až do roku 1942 sporadicky vystupovala v „live“ hudobných reláciách Československého rozhlasu v Bratislave, ktoré sa nearchivovali, takže nemáme zachovanú žiadnu jej nahrávku. Ťažisko jej interpretačnej aktivity tvorili diela českých romantikov, bola však aj jednou z prvých interpretiek klavírnych skla-

dieb Alexandra Moyzesa a Eugena Suchoňa. V ohlasoch a kritikách na jej vystúpenia sa spomínala najmä široká dynamická paleta, energický úder, temperamentný i vrúcny prejav, znamenitá technika ako aj zdravá muzikalita. Neskôr sa vzhľadom na maximálne pedagogické vyťaženie verejnému účinkovaniu venovala len sporadicky.

Metodická viacvrstvovosť

Základné východiská Kafendovej metodiky nesú rukopis jej učiteľov – J. Pembaura a K. Hoffmeistera, na ktorých nadviazala celoživotným štúdiom odbornej literatúry, najmä francúzsko-nemeckej (Blanche Selva, Rudolf Maria Breithaupt, Ludwig Deppe...), neskôr i ruskej proveniencie. *„...Myslím, že na správnej ceste sú tí pedagógovia, ktorí sa neviažu k jednému vzoru..., lebo prisahanie len na jednu metódu je tá cesta, ktorá vedie ku kopírovaniu so všetkými jeho skazonosnými následkami.“*

Na hodinách so žiakmi sa dôkladne zaoberala metodickými záležitosťami klavírnej techniky. V zásade vychádzala z **prirodzene visiacej ruky**, voľnej v ramene i lakti a **fixovaných prstov**, spevnených v oblasti zápästia a záprstných kĺbov. Pôvodne uprednostňovala **vodorovnú polohu ruky** (podobne ako napr. Deppe), neskôr túto požiadavku prispôsobovala v závislosti od individuálnych fyziologických rozdielností hracieho aparátu žiakov. Pri pestovaní pocitu váhy pri hre uplatňovala cvičenia s použitím „bezvládneho“ resp. **voľného pádu** ruky na klávesnicu. Uvedený spôsob prevzala z metodiky Blanche Selva, ktorú poznala osobne. Známa bola i jej požiadavka maximálnej primknutosti prstov ku klávesnici.

Napriek uvedeným špecifikám nemožno Kafendovú jednoznačne priradiť k rýdzim predstaviteľom fyziologických škôl. Svojou inklináciou k prirodzenému spontánnemu hudobnému prejavu a upriamením pozornosti k hudobno-obsahovej podstate skladieb sa vyhla výraznejšiemu uplatneniu fyziologických metodických východísk.

Na vyučovacej hodine

Jej primárny pedagogický prístup smeroval k maximálnej **mobilizácii emocionálnych síl**. Umelecká náročnosť, aj istá dávka dravosti, či muzikantského zápalu jej nedovoľovala ponechať hru žiadneho žiaka nepresvedčivou a bezvýraznou. Pri štúdiu skladby od začiatku vyžadovala umelecké stvárnenie. Nesúhlasila s myšlienkou, že hudobný výraz a obsah sa dotvorí dodatočne – v závere práce na skladbe – po zvládnutí klaviristicko-technických obtiaží. Podnecovala k pestovaniu a uplatňovaniu čo najbohatšej dynamickej škály ako i hudobnej a zvukovej vyhranenosti náladových kontrastov. Odmietala interpretáciu bez náležitej vnútornej citovej odozvy (vrátane tzv. cvičnej interpretácie). V záujme hudobného výrazu odpustila žiakom občas i technické nedostatky týkajúce sa kvality a čistoty hry.

Kafendová obetovala učeniu celú svoju energiu. O jej zanietení svedčí i skutočnosť, že vyučovaniu klavíra sa venovala nepretržite neuveriteľných 52 rokov. Mala obdivuhodnú pracovnú morálku. Pracovala často celý deň, dokonca i cez dovolenku. Jej vyučovacie lekcie boli niekedy vyčerpávajúce – trvali údajne až niekoľko hodín. Je tiež pravdou, že občas sa i poriadne „iskrilo“ – v prípade nedostatočnej žiakovej prípravy vyleteli z triedy najskôr noty a po nich i dotyčný „nešťastník“... *„Nemala rada nedotiahnuté veci a vyhováranie sa. Subjekt – žiak bol zodpovedný za všetko, a preto žiadala, aby bol k sebe až nemilosrdne náročný.“*[6]

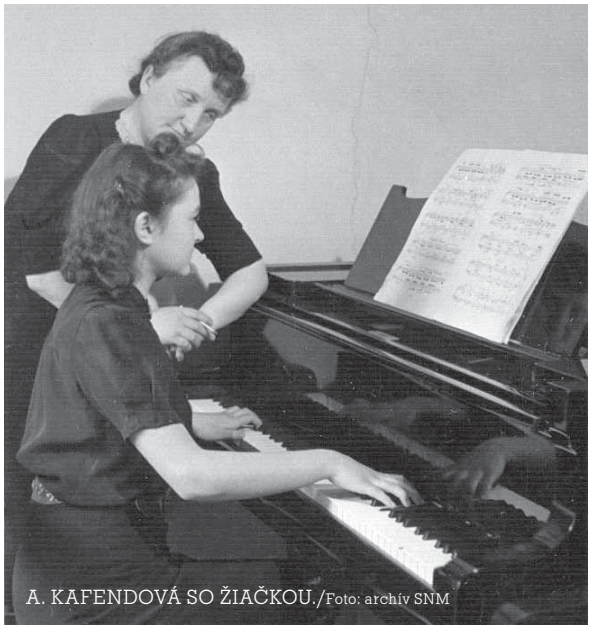
A. KAFENDOVÁ SO ŽIAČKOU./Foto: archív SNM

K atmosfére hodín neodmysliteľne patril i jej vášnivý temperament a mocná osobná citovo-hudobná zaangažovanosť. Žiaci spomínajú na spontánnu demonštráciu jej muzikantského zanietenia: spolu s hrou žiaka na hodinách často spievala, dirigovala, hudobný obsah skladieb sa premietal do rozmanitej škály jej výrazných gest. Sugestívne prežívala hru svojich žiakov i na koncertoch. S rovnakým entuziazmom pristupovala k priemerným žiakom, od ktorých takisto vyžadovala maximum hudobnej presvedčivosti. *„Pri každom jednom žiakovi som mala tendenciu vychovať to najlepšie“* – spomenula sama. Pod jej bezprostredným vplyvom nadobudla žiakova interpretácia „tvorivú iskru“.

Korešpondencia so žiakmi

Kafendovej entuziazmus neutíchal ani po zavŕšení pedagogickej práce so žiakmi na škole, o čom svedčia zachované listy od viacerých absolventov. V nich jej vyjadrujú vďaku za cenné pedagogické rady, ktoré im písomnou formou poskytovala ešte i po niekoľkých rokoch od skončenia štúdia. Z hľadiska širšieho pohľadu na vývin slovenského klavírneho umenia sú napr. nesmierne cenným materiálom obsahovo pozoruhodné a úprimné listy od Jely Hodžovej-Medveckej, v ktorých zachytáva o.i. aj priebeh svojho trojročného štúdia na ženevskej Hudobnej akadémii u Dinu Lipattiho. Zaujímavé postrehy a porovnania medzi slovenskou a ruskou klavírnou školou nájdeme v listoch od Ivana Paloviča počas jeho pobytu na petrohradskom konzervatóriu.

Prof. Kafendová nezanechala svoje pedagogicko-metodické názory v ucelenej písomnej forme. Aj myšlienka zostavenia klavírnej školy zostala len zbožným želaním, nakoľko po odchode z VŠMU sa jej zdravotný stav rapídne zhoršil. V pozostalosti Hudobnom múzeu sa nachádza len kompilát rukou písaných pedagogicko-metodických textov, ktoré podľa všetkého uplatňovala pri prednáškach z klavírnej metodiky. Vzhľadom na to by bolo nepochybne zaujímavé zozbierať a preštudovať najmä jej listy – odpovede svojim žiakom, ktoré pravdepodobne obsahujú množstvo autentických pedagogických myšlienok...

Poznámky

[2] **Joseph Pembaur** (1875 – 1950), študoval u Lisztovho žiaka Alfreda Reisenauera. C. A. Martienssen ho zaraďuje k *„významným klaviristom extatického typu“*. Okrem koncertnej činnosti J. Pembaur pôsobil pedagogicky na Mestskej hudobnej škole v Innsbrucku, na Konzervatóriu v Lipsku (tu patril k jeho žiakom i Miloš Ruppeldt) a na Mníchovskej akadémii.

[3] **Karel Hoffmeister** (1868 – 1952), žiak Jindřicha Kaána. Ako profesor klavírnej hry na pražskom konzervatóriu spolu s prof. Vilémom Kurzom patril k významným českým pedagógom prvej polovice 20. storočia.

[4] **Imre Hajmássy** (*1918 v Trnave), po absolvovaní štúdia u Š. Németha-Šamorínskeho (MVHŠ) a prof. Kafendovej (HDA) odišiel roku 1942 do Rakúska, kde študoval u Elly Ney, potom do Nemecka. Tu sa dostal do klavírnej triedy Waltera Giesekinga, neskôr sa dokonca oženil s jeho dcérou Juttou. Uplatnil sa v koncertnej činnosti v krajinách západnej Európy a Južnej Ameriky.

[5] **Jela Medvecká-Hodžová** (*1923 v Sučanoch), mimoriadne talentovaná slovenská klaviristka. V rokoch 1945 až 1948 absolvovala *Classe de virtuosité* na Hudobnej akadémii v Ženeve u Dinu Lipattiho. Po komunistickom prevrate v bývalom Československu pokračovala v rokoch 1951 až 1954 v rámci ašpirantúry na VŠMU v triede Frica Kafendu. Až do dôchodku pôsobila na VŠMU ako pedagogička klavírnej praxe.

[6] In: **Hudobný život** 1972 č. 4. str. 7, *„Polstoročie hudbe“*.

[7] **Hudobný život** 1977 č. 9 str. 3 (Zdenko Nováček).

Majster klavíra – Carl Förster (1860 – 1925)

Bratislavský rodák Carl Förster patril k významným osobnostiam hudobno-kultúrneho života Bratislavy na prelome 19. a 20. storočia. Profesionálne hudobné vzdelanie získal na konzervatóriu vo Viedni u Antona Doora, kratší čas bol žiakom Franza Liszta[1]. Popri koncertnej, venoval sa pedagogickej činnosti a komponovaniu skladieb pre klavír. Vyučoval na konzervatóriu v Ženeve, koncertoval v Londýne a v rokoch 1884 -1914 pôsobil v Paríži na Academie de la Musique[2]. Hoci väčšiu časť svojho života strávil v zahraničí, do Bratislavy sa pravidelne vracal, aby tu účinkoval na koncertoch ako sólista i komorný hráč. V oblasti komornej hry spolupracoval s bratislavskými hudobníkmi Johannom Kopetzkým, Augustom Norgauerom a Mary Standhartnerovou[3].

Na začiatku 1. svetovej vojny sa natrvalo vrátil do rodného mesta, kde počas posledných dvanástich rokov života naďalej rozvíjal umeleckú a pedagogickú činnosť. Aktívne sa zapájal najmä do hudobného života Bratislavy. Často účinkoval na koncertoch, ktorých finančný zisk bol venovaný na rôzne dobročinné účely. Bratislavské publikum s veľkým záujmom sledovalo sériu jeho sólových vystúpení, ktoré boli dobovou kritikou vysoko hodnotené. Aj keď priazeň bratislavskej hudobnej verejnosti možno do istej miery chápať ako prejav patriotizmu, úcta k Försterovej osobnosti vyplývala jednoznačne z nesporných umeleckých kvalít jeho interpretačného umenia.

Podľa dobových recenzií vynikala jeho hra brilantnou technikou a prednesom. Mimoriadna hudobnosť, intenzívny citový fond a veľký zmysel pre kvalitu tónu znásobovali umelecký účinok jeho interpretácie. Charakteristické stránky a prednosti jeho umenia môžeme doložiť viacerými citátmi: *„Umelecky zrelá a dokonalá hra, ktorou vládne tento umelec, je nositeľom zrozumiteľného prednesu, prezrádzajúceho ušľachtilú vrúcnosť a tiež silný výraz...*[4] *Jeho umenie nespočíva v efektných gestách, ale v majstrovskom ovládaní klavírnej hry, preniknutej citom, v zmysluplnom a živom prejave*[5] *vlastní francúzsku ľahkosť, absolútne ovládanie techniky, jeho tón je elegantný a zvučný ... je majstrom nežnej rokokovej techniky, ktorou vie z diel francúzskych majstrov vyčariť priam perly a tryskajúce fontány... Prvým, prevládajúcim dojmom ako jeho osobnosti, tak i jeho klavírnej hry je skromnosť a prirodzenosť*[6]*.“*

Uvedené postrehy kritiky približujú nielen klavírne umenie C. Förstera v oblasti interpretácie, ale nepriamo poskytujú informácie aj o ľudských črtách tejto výnimočnej osobnosti. Vlastnosti ako ušľachtilosť a skromnosť nachádzame aj v jeho osobných písomnostiach. Priateľské kontakty udržiaval v Bratislave najmä s J. N. Batkom, v ktorého pozostalosti sa nachádza ich vzájomná korešpondencia. Förster v nej informuje svojho priateľa o koncertných úspechoch v Paríži, v Budapešti a nechýbajú tu ani slová vďaky za pomoc pri získavaní nových kontaktov a propagácii jeho osobnosti v miestnej tlači.

Rozsiahly repertoár jeho koncertov tvorili skladby J. S. Bacha, D. Scarlattiho, L. van Beethovena, francúzskych skladateľov G. Faurého, C. Debussyho, C. Chaminadeho, no najbližšia mu bola romantická klavírna tvorba, v ktorej vynikal poéziou, krásou tónu a bravúrou. Popri uvádzaní náročných skladieb F. Liszta (*Uhorské rapsódie*, koncertné etudy, parafrázy), R. Schumanna (sonáty, *Toccata*), bola príznačná jeho záľuba v malých poetických skladbách, ktoré dokázal interpretovať s veľkým pôvabom (Schumann: *Fantastické kusy, Romanca Fis dur, Detské scény*; Grieg: *Lyrické kusy*, Mendelssohn: *Piesne bez slov* a i). Mimoriadne prednesové schopnosti ho predurčovali k vynikajúcej interpretácii skladieb F. Chopina. Diela tohto skladateľa nechýbali na žiadnom z jeho bratislavských vystúpení (balady, scherzá, sonáty, prelúdiá, nocturná[7]). Dobová kritika často vyzdvihovala práve túto oblasť jeho umenia: *„...zvlášť Chopina hrá s neporovnateľnou krásou, nikdy u neho nevidieť chybu veľkej pianistickej obce, zveličovanie výrazovej striedmosti a prílišnú citovosť. Chopinovská móda zašla až tak ďaleko, že nejakú dobu sa jeho hudba stala nepočúvateľnou, lebo vážení páni interpreti vnikali do jeho zádumčivých skladieb s prehnanou dotieravosťou a so Chopinovi úplne cudzou citovou omámenosťou. Foerster je chopinovským interpretom par excellence.*[8]*“* Svoju spätosť s bratislavským hudobno-kultúrnym prostredím prejavil Förster i zaradením skladieb domácich skladateľov do repertoáru svojich koncertov.

Carl Förster sa po návrate do Bratislavy venoval i činnosti klavírneho pedagóga. Mezi jeho najvýznamnejších žiakov patril Ernest Dohnányi (1877-1960). So záujmom sledoval a podporoval hudobné talenty v ich ďalšom umeleckom napredovaní. Pri návšteve jedného z koncertov Mestskej hudobnej školy si všimol klavírnu hru vtedy 15-ročného Michala Knechtsbergera[9], po ktorej si vyžiadal súhlas továrnika Grüneberga, aby finančne podporoval jeho štúdium vo Viedni. Na základe jeho intervencie Knechtsberger odchádza v roku 1923 študovať na Akadémiu do Viedne[10].

Carl Förster svojim účinkovaním klavírneho interpreta a pedagóga spoluvytváral niveau bratislavského hudobného života, kde bol ako umelec i človek váženou osobnosťou. Umelecké uznanie svojej činnosti, ktoré získal v zahraničí, si dokázal obhájiť i v rodnom meste napriek silnej konkurencii špičkových svetových klaviristov. Ak uvážime, že v tejto dobe v Bratislave koncertovali také osobnosti svetovej pianistiky akými boli W. Backhaus, I. Friedman, L. Godowsky, E. D'Albert, F. Lamond, E. Sauer a i., muselo jeho interpretačné umenie spĺňať tie najvyššie umelecké kvality[11]. Výrazom úcty bratislavskej hudobnej verejnosti bol i koncert klaviristov E. Janotovej-Kajetánovej a F. Konscha, ktorý sa konal na jeho pamiatku 23. marca 1926 vo Vládnej budove[12]. Výnos z tohto podujatia bol venovaný na zriadenie pamätníka, ktorý táto osobnosť, žiaľ, do dnešných dní v Bratislave nemá. Jedinou pamiatkou na osobnosť C. Förstera tak zostáva pomník na jeho hrobe na Evanjelickom cintoríne pri Kozej bráne.

Poznámky

1 **Anton Door** (1833-1919) bol žiakom Carla Czernyho. Tento známy klavírny pedagóg pôsobil v rokoch 1866-69 i na konzervatóriu v Moskve, kde medzi jeho žiakov patril napr. Pawel Pabst, učiteľ Igumnova, Goldenweisera, Gedikeho a Ljapunova.

2 *Pressburger Zeitung* 1. 10. 1920, roč. 157, č. 261, s. 5.

3 **Johann Kopetzky** a **August Norgauer** tvorili spolu s Fridrichom Dohnányim a Carlom Trantom známe amatérske bratislavské kvarteto. Koncertovali i v Rusku, Poľsku a Nemecku.

4 *Pressburger Zeitung* 24. 1. 1915, roč. 125, č. 24, s. 12.

5 *Pressburger Zeitung* 11. 4. 1915, roč. 152, č. 100, s. 10.

6 *Pressburger Zeitung* 10. 10. 1923, roč. 160, č. 274, s. 5.

7 V Archíve mesta Bratislavy (Zbierka koncertných programov a plagátov) a v Hudobnom múzeu v Bratislave, sign. MUS XVII sa zachovali viaceré programy a plagáty koncertov C. Förstra.

8 *Pressburger Zeitung* 10. 10. 1923, roč. 160, č. 278, s. 5.

9 **Michal Knechtsberger-Karin** (1908-1988) patril k prvým profesionálnym klavírnym interpretom na Slovensku. Po ročnom štúdiu vo Viedni sa stal žiakom F. Kafendu na Hudobnej a dramatickej akadémii pre Slovensko v Bratislave. Popri bohatej sólistickej činnosti sa venoval aj komornej hudbe.

10 O tejto skutočnosti sa zmieňuje prof. Ján Strelec vo svojej práci: *Profily výkonných umelcov*. In: Pozostalosť M. Karina v HuM SNM v Bratislave, MUS CLXIV.

11 Bližšie informácie pozri: Čiefová, M.: Lisztovi žiaci a Bratislava. *Hudobný život* 2004, č. 6, s. 35-37,40.

12 *Pressburger Zeitung* 26. 3. 1926, roč. 163, s. 6. **Emanuela Kajetánová-Janotová**, žiačka T. Leschtitzkého, bola profesorkou Hudobnej a dramatickej akadémie v Bratislave. Popri vyučovaní klavírnej hry sa aktívne zapájala do koncertného života Bratislavy ako sólistka a komorná hráčka. Spolu s klaviristom **Ferym Konschom** (žiakom E. Sauera) tvorili klavírne duo, ktoré sa venovalo interpretácii 4- ručných skladieb a skladieb pre 2 klavíry.

Alena Kručayová ■

Od Perotina po Reicha

8. ročník medzinárodného sympózia v rámci festivalu Melos-Étos

Jedným zo spôsobov, ako môže muzikologická obec na seba upozorniť a zároveň propagovať svoje poznatky, je konferencia. Dnes je už snáď každému jasné, že je to forma zviditeľnenia sa uprostred neustálej reklamnej kampane akéhokoľvek druhu umenia, či iných neumeleckých oblastí. To sa darí muzikologičke Nadi Hrčkovej, ktorá už tradične organizuje takéto odborné fórum v rámci festivalu Melos–Étos. Po viac modernisticky, sociologicky a trochu aj politicky zameraných témach sympózia sa objavila aktuálna postmoderná téma – minimal music.

Prvé ročníky sympózií Melos-Étos akoby skôr sumarizovali poznatky z oblasti muzikológie. Po spravidelnení konferencií na Slovensku sa ukázalo, že je to aj cesta prieniku muzikológa do zahraničia, nadväzovania kontaktov a vzájomnej spolupráce. To, o čo sa v slovenskej muzikológii snažili organizátori hudobného života prostredníctvom vytvárania „umelých väzieb" v období pred revolúciou, sa ukázalo aktuálnym a aj reálnym koncom 90. rokov a najmä v novom miléniu. Sympózium Melos-Étos za uplynulé roky sústredilo veľký okruh muzikológov a priaznivcov súčasnej hudby, ktorí do značnej miery iniciujú premiéry slovenskej hudby v zahraničí, recenzujú sympózium a festival v tlači, prezentujú ho v rozhlasovom vysielaní. Tak sa správy o hudobnom dianí na Slovensku objavujú v zahraničných novinách (Frankfurter Allgemeine Zeitung, Süddeutsche Zeitung, Schweitzerische Musikzeitschrift, nemecký odborný časopis Musiktexte). Melos–Étos sa tak stal významným pojmom aj v zahraničí.

Cez muzikologické analýzy a vyjadrenia odborníka sa často vytvára verejná mienka. Kontext, do ktorého sa dostanú príspevky teoretika na konferencii, môžu byť spôsobom prieniku slovenskej hudby do zahraničia. Na 8. ročníku sympózia (**8.** až **10. novembra** m. r.) sa o to pokúšali **Naďa Hrčková** s príspevkom *Dnešná minimalizácia hodnôt*, **Miloslav Blahynka** s témou *Minimalizmu v opere a Národnom divadle v Prahe*, **Norbert Adamov** úvahou *o Romanovi Bergerovi a súčasnej minimalizácii hodnôt.* **Vladimír Bokes** hovoril *o extrémnych možnostiach hudobnej reči v pomímaní minimálneho alebo maximálneho v slovenskej hudbe*, **Yvetta Kajanová** *o podobnostiach rytmických patternov jazzu, rocku a minimal music.*

Už niekoľko rokov sa na tomto sympóziu darí konfrontovať muzikologické ambície rôznych osobností z Nemecka, Švajčiarska, Dánska, Poľska, Maďarska, Česka, Litvy, Ukrajiny, Slovinska. Ukazuje sa, že silné muzikologické školy sú v tých krajinách, kde má tento odbor historickú tradíciu a dlhodobo sa pestuje. Na charakteristiku súčasnej kompozičnej reči, estetického smerovania a hudobnovýrazových prostriedkov sa v príspevkoch zameriavali **Peter Andraschke** (Freiburg), **Alois Piňos** (Brno), **Stefan Weiss** (Hannover), **Jonas Bruveris** (Vilňus), **Marcin Sztrzelecki** (Krakov), **Frieder Reininghaus** (Kolín), **Primož Kuret** (Ljubljana), **Lubomír Spurný** (Brno), **Jaroslav Graham** (Praha). Na konfrontáciu osobností minimal music a hudobnej súčasnosti sa zameriavali **Maria Kostakeva** (Essen), **Krystof Szwajgier** (Krakov), **Kazimierz Ploskoň** (Krakov), **Erik Christensen** (Kodaň), **Peter Halász** (Budapešť), **Alexander Ščetinskij** (Charkov), **Róbert Kolář** (Bratislava). Ako európska tradícia vyjadrovala ideu minimálneho v dielach Schuberta, Liszta, Sibelia, Chopina a iných osobností sa pokúsili načrtnúť **Hermann Jung** (Manheim), **Helmut Loos** (Lipsko), **Tomi Mäkelä** (Magdeburg), **Irena Poniatowska** (Varšava), **Wladyslav Malinowski** (Poznaň), **Rudolf Pečman** (Brno), **Martina Homma** (Kolín), **Wolfgang Dömling** (Augsgburg).

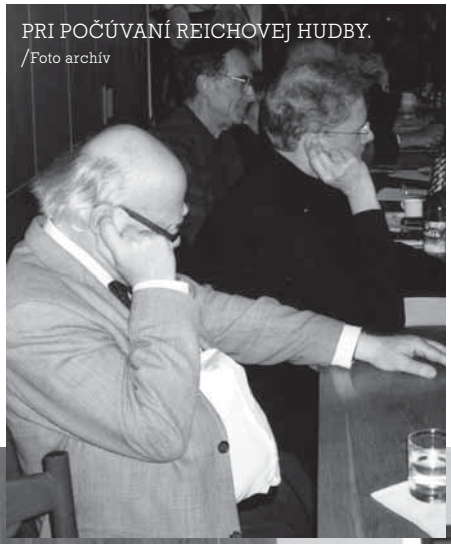
PRI POČÚVANÍ REICHOVEJ HUDBY. /Foto archív

N. HRČKOVÁ A M. TOMASZEWSKI/Foto archív

Aktuálne sa však zdá smerovanie podobných podujatí na riešenie konkrétnych problémov a v súvislosti s minimal music je ich ešte veľa nevyriešených. Svedčili o tom bohaté a často veľmi ostré diskusie. O estetike postmoderny sa nahovorilo veľa, no napriek tomu ju nie všetci chápeme a navyše nie vždy sme ochotní akceptovať. Pokiaľ sa to však neudeje v akademickej obci, ťažko nastane nejaký zmier medzi muzikológom a skladateľom. Sympóziá vždy boli vyjadrením toho, čo sa práve na tomto poli uskutočňuje. Niesli znaky avantgardného a intelektuálneho pozadia v podobe účasti skladateľov na podujatí. Sympózium je súčasťou festivalu a je napojené na jeho programové zameranie. Prezentovali sa tu všetci významní skladatelia, ktorí sa na festivale zúčastnili. Na tomto ročníku sa predstavil na konverzatóriu **Steve Reich**. Diskusia s ním odrážala zápas „intelektuálnych síl", hoci muzikológovia sa nebáli postaviť kontroverzné, ale aj provokujúce otázky ako napríklad: „Je vaša hudba typom obsesie?" A tak otvorene hovorili o konflikte medzi európskym tradičným, modernisticky orientovaným a „americky" postmoderne ponímaným pojmom „umenie".

Osobitú úlohu má na každom ročníku prezetovanie mladých muzikológov, tentokrát vyčlenených do samostatnej sekcie. Príspevky predniesli **Magdalena Chrekoff**, **Kinga Kiwala** a **Agnieszka Draus** z Krakova, **Katarína Hašková**, **Ľubica Záborská** a **Peter Motyčka** z Bratislavy.

Na záver: minimálne sa chápalo prevažne ako redukcia hudobných prostriedkov, hoci ambíciou každého skladateľa je byť čo najesenciálnejším. Minimalizmus protirečí chápaniu vysokého umenia na európskej pôde. Monumentálnosť, klasická predstava krásy, kompozičná dokonalosť, to boli vždy znaky opusového charakteru diela.

Yvetta Kajanová ■

Konferencia hudobných historikov

Na Filozofickej fakulte UK v Bratislave sa **7.** až **9. novembra** m. r. konala medzinárodná muzikologická konferencia na tému *Hudobná kultúra starších dejín na území Slovenska do 19. storočia* ako tretia v rámci spolupráce na riešení projektov VEGA. Usporiadateľmi boli Katedra hudobnej vedy FiFUK, Historické oddelenie Ústavu hudobnej vedy SAV a Hudobné múzeum SNM.

Úvodnou témou bola hudobná kultúra starších dejín (do konca 15. storočia). **Eva Veselovská** prezentovala objavy stredovekých notovaných fragmentov z fondu Lyceálnej knižnice v kontexte výsledkov skúmania stredovekých notačných systémov z územia Slovenska. Jednu z najstarších hudobnoikonografických pamiatok na Slovensku, nedávno objavenú nástennú maľbu v kostole sv. Martina v Martinčeku zo začiatku 14. storočia, predstavila **Jana Bartová**. O hudobnom živote v Čechách druhej polovice 15. storočia vo svetle prameňov polyfónie referovala **Lenka Mráčková** z Prahy. Prvý deň konferencie uzavrel „round table" na tému *Duchovné piesne – ich výskum v minulosti a súčasnosti*, kde sa prejavila odlišnosť názorov staršej a mladšej generácie muzikológov, napr. v otázke selekcie skúmaného materiálu.

Druhý blok referátov sa tematicky posunul do 16. až 18. storočia. Otázkou miery vplyvu hlavných reprezentantov viedenského hudobného klasicizmu na formovanie klasicizmu na Slovensku sa zaoberala **Darina Múdra**. Podmienky vývoja hudobného nástrojárstva na Slovensku a v európskom kontexte priblížila **Eva Szóradová**. V referáte *Ilava v kontexte hudobnej kultúry klasicizmu na strednom Považí* prezentovala **Zuzana Poláková** výsledky výskumu v tejto málo preskúmanej oblasti. Žánru duchovnej piesne v zborníkoch Paulína Bajana sa venoval **Peter Ruščin**. Šopronského organistu a skladateľa Johanna Wohlmutha predstavila **Ilona Ferenczi** z Budapešti. Interdisciplinárny charakter konferencie potvrdil **Pavol Žigo** –na Vietorisovu tabulatúru upozornil ako na zdroj poznatkov formujúceho sa jazyka v predspisovnom období slovenčiny. **Ladislav Kačic** sa zameral na vzťah domácich a európskych prameňov hudby pre klávesové nástroje v 17. a 18. storočí. Témou príspevku **Karola Medňanského** bol *Interpretačný pohľad na áriu Márie z oratória Vykúpenie ľudského rodu od cisára Leopolda I.*

Tretím tematickým okruhom bola hudobná kultúra 17. až 19. storočia. Stopy skladateľa a organistu Johanna Knefelia, ktorý z Prahy odišiel pravdepodobne na Slovensko, sa pokúsil hľadať **Josef Šebesta** z Prahy. Po príspevu **Michaely Freemanovej** z Prahy *Hudba v kláštornom prostredí v Čechách* sa v referáte **Jana Lengová**, pokúsila prehodnotiť niektoré názory na zborovú tvorbu Milana Licharda.

Ďalší referenti sa zamerali na aktuálne otázky spracovania hudobnohistorických prameňov. **Miriam Lehotská** zhodnotila stav pramenného a informačného potenciálu Slovenského katalógu hudobnohistorických prameňov a databázy RISM. Na príklade katalógov hudobných zbierok 16. a 17. storočia poukázala **Marta Hulková** na dôležitosť dokumentácie a triedenia prameňov pre hudobnohistorický výskum. Diskusiu vyvolal príspevok **Janky Petöczovej** o aktuálnych problémoch pri vydávaní spišských hudobných prameňov, kde na príklade Jána Šimráka (Šimbrackého) naznačila problematiku mien osobností, ktoré sa chybou transkripcie dostali do povedomia hudobnej historiografie pod nesprávnym menom.

Sekciu mladých hudobných historikov otvorila **Silvia Urdová** príspevkom *Spevy prvej adventnej nedele v Antifonári z fondu Štátnej vedeckej knižnice v Prešove*, ktoré sú dôležitým zdrojom informácií pre výskum hudobného repertoára ofícia v stredovekých prameňoch, zachovaných na Slovensku. **Hilda Gulyásová** predstavila jednu z najstarších liturgických kníh zachovaných v Bratislave – stredoveký misál z Lyceálnej knižnice. **Vladimír Maňas** z Brna sa zaoberal odlišnosťami literátskych bratstiev v rámci jednotlivých konfesií, existujúcich na Morave na prelome 16. a 17. storočia. **Michal Hottmar** sa venoval výskytu pamiatok lutnovej hudby na území dnešného Slovenska v období renesancie. Predmetom príspevku **Eleny Kmeťovej** bola otázka rekonštrukcie skladieb Jacoba Galla na základe domácich rukopisných predlôh zo 17. storočia. **Zlatica Kendrová** poukázala na inšpiračné zdroje, ktoré ovplyvnili vývin našej kancionálovej literatúry a na vlastnosti duchovnej piesne ako jedného z pestovaných žánrov hudobného baroka. Sekciu uzavrel **Andrej Šuba** prezentáciou novoobjaveného hudobného fondu z obdobia klasicizmu v Liptovskom Hrádku.

Juraj Bubnáš ■

Metodický seminár v Lučenci

Na Slovensku sme si už zvykli v súvislosti so základným umeleckým školstvom hovoriť najčastejšie o existenčných problémoch týchto škôl, o ich boji za zachovanie legislatívnej opory a z toho vyplývajúcej ekonomickej stability a spoločenskej prestíže týchto škôl.

Napriek neradostnej situácii sú na Slovensku školy, ktoré dokážu i v týchto podmienkach okrem napĺňania svojho základného poslania tvoriť a realizovať projekty, ktoré majú širší odborný dosah. Osobitne si treba ceniť podujatia, ktoré si dokázali vytvoriť istú kontinuitu a konajú sa v pravidelných intervaloch.

Metodický seminár, ktorý sa konal **29. novembra** m. r. na pôde Základnej umeleckej školy v Lučenci z iniciatívy riaditeľky školy Jany Kemeníkovej už po piatykrát, zastrešuje odborne dvanásť škôl novohradsko-malohontského a gemerského regiónu. Seminár je založený na úzkej spolupráci lučeneckej školy s Konzervatóriom v Bratislave. Z pôvodného klavírneho seminára, ktorý viedol P. Čerman sa rozšíril o semináre ďalších nástrojov, ktoré vedú pedagógovia Konzervatória v Bratislave: M. Karlíková (hra na husliach), M. Slobodník (hra na gitare), N. Varínska (hra na akordeóne) a A. Bukoveczká (spev).

Seminár prebieha vo forme odborných prednášok, demonštrovania progresívnych metodických princípov na technickej vybavenosti študentov nižších ročníkov konzervatória, ako aj práci s deťmi zo základných umeleckých škôl tamojšieho regiónu. Záverečný koncert je pôsobivou bodkou za podujatím. Jeho význam spočíva predovšetkým v demonštrovaní výsledkov dosiahnutých konzervatoristami vedenými metodickými princípmi, o ktorých sa hovorilo na seminári.

Metodický seminár v Lučenci svojím dielom prispieva k napĺňaniu ideálu metodicky progresívne vedených detí na základných umeleckých školách. Je jedným z kontaktných bodov, spájajúcich základné umelecké školy s konzervatóriami, ktoré by mali plynulo nadväzovať na prácu pedagógov ZUŠ vo výchove profesionálnych umelcov a pedagógov.

Mária Karlíková ■

Katarína Zajacová

violončelo

violončelo

- **Narodená:** 24. júla 1981 v Bardejove
- **Štúdium:** 1995 – 2001 – štúdium na Konzervatóriu v Žiline v triede Art Květy Glasnákovej
  od 2001 – štúdium na VŠMU, 5. ročník v triede Jána Slávika
- **Súťaže:** Súťaž študentov slovenských konzervatórií – 1997 – Čestné uznanie,
  1999 – 3. miesto
  Súťaž Bohuslava Martinů v Prahe – 2003 – Čestné uznanie
  Súťaž o štipendium YAMAHA – 2004 – víťazka
  Zoltan Kodály Preis v Semmeringu – 2004 – 3. miesto
- **Interpretačné kurzy:** Brno – B. Havlík, Bechyně – D. Sella, Telč – P. Prause, Žilina – J. Podhoranský, Komárno – J. Slávik, Semmering (Rakúsko) – D. Veis, Luxemburg – M. Kliegel
- ako sólistka uviedla so Symfonickým orchestrom Konzervatória v Žiline koncerty E. Lala, R. Schumanna a so ŠKO Žilina koncerty C. Saint Saënsa, P. I. Čajkovského
- od roku 2004 je členkou klavírneho tria Istropolis, s ktorým v decembri 2004 získala 3. miesto na Súťaži B. Martinů v Prahe
- samostatné recitály v rámci Trenčianskej hudobnej jari, Mozartovho týždňa, Prehliadky mladých koncertných umelcov v Bratislave 2003, 2005 a i.
- koncertná činnosť na slovenských festivaloch a prehliadkach

■ Ako sa taký náročný nástroj ako violončelo dostal do tvojej pozornosti?

V podstate náhodou. Moji rodičia učia na základnej umeleckej škole. Doma sme mali klavír, preto som automaticky chcela byť klaviristkou. V škole však potrebovali založiť violončelovú triedu, tak ma tam otec, v tom čase jej riaditeľ, prihlásil. Dostala som sa k učiteľovi, ktorý ma spôsobom výučby doslova uchvátil a „zapálil" pre vec, čo spôsobilo, že som si violončelo zamilovala. Nad budúcnosťou som sa ešte vtedy príliš nezamýšľala.

■ Vo violončelovom odbore sa v minulosti vyprofilovalo viacero výrazných osobností. Si predstaviteľkou najmladšej, taktiež kvalitnej generácie. V čom vidíš úspechy v tejto oblasti, existuje tu snáď zvláštna škola?

Netrúfam si tvrdiť, že máme špecifickú školu. Skôr by som povedala, že naši poprední violončelisti sú veľmi výrazné osobnosti, a každý z nich je niečím jedinečný. Navzájom sa pozitívne ovplyvňujú, odovzdávajú si tie najlepšie poznatky a spolu tu vytvárajú fundované zázemie. Tiež je dôležité, že podporujú nastupujúce generácie, v ktorých sa takisto nájde veľa výborných violončelistov. Slovensko je však malá krajina a nie každý dostane možnosť plnohodnotného uplatnenia.

■ Mala si na pedagógov šťastie?

Môžem povedať, že áno. Učili ma viacerí pedagógovia, ktorí ma dokázali správne nasmerovať. Bolo pre mňa podnetné stretnúť sa s viacerými pedagogickými prístupmi, lebo od každého som sa mala čo naučiť. Najvýraznejšie ma však ovplyvnil pán Slávik, pri ktorom som sa začala intenzívnejšie zdokonaľovať a umelecky rozvíjať. Hoci sa občas nájdu aj ťažšie prijateľné riešenia, som veľmi rada, že u neho môžem študovať. Navyše, je mi veľkým vzorom aj po ľudskej stránke, a to je pre mňa aj v pedagogickom procese veľmi dôležité.

Foto archív

■ Spolu s Katarínou Brejkovou a Mellániou Lipkovou vystupuješ v rámci klavírneho tria Istropolis. Vždy ťa lákala komorná hra, alebo úlohu tu zohral aj fakt, že tvoj pedagóg, Ján Slávik, je takisto členom komorného ansámblu?

Od začiatku som sa viac zaujímala o sólisticky koncipovanú hru, aká je charakteristická napríklad aj pre trio. V klavírnom triu som hrala už na ZUŠ. V súčasnosti som sa v komornom zoskupení rozhodla účinkovať tiež preto, že sa tak ešte stále môžem ďalej rozvíjať, skvalitňovať si hru, a zároveň stretávať sa s kolegami a prijímať od nich informácie. Svoj podiel na tom určite má aj môj profesor, pretože počas štúdia sa ma snažil zapájať do rozličných komorných združení, z ktorých viaceré vznikali náhodne, napríklad pri príležitosti festivalov, atď. Myslím, že ak si človek nevyskúša hru v podobných zoskupeniach, nevie, o čo prichádza...

■ Dokázala by si si predstaviť aj účinkovanie v rámci symfonického orchestra?

Dokázala, no nie nastálo. Určite je vynikajúci pocit, hrať vo veľkom orchestri, je to však ťažká práca. Bytostne sú mi predsa len sympatickejšie komornejšie ansámble s menším počtom hráčov.

■ Na vystúpeniach účinkuješ s repertoárom zahŕňajúcim nielen klasiku, ale aj súčasnú tvorbu. Ktorý je bližší tebe, resp. čo ti lepšie vyhovuje z technického hľadiska?

Rozhodne mám najradšej hudbu 20. storočia, či už „klasikov" ako Šostakoviča a Prokofieva a. i., alebo neskoršiu modernú tvorbu. Vždy privítam príležitosť zahrať si rôzne súčasné skladby, ktoré sú často náročné nielen na hru, ale aj pre poslucháča. Často ani nemusia byť hneď na prvýkrát prijaté pozitívne. Predstavujú však pre mňa ešte neprebádanú oblasť, a mnohé prinášajú aj nové, objavné možnosti využitia violončela. Výhrady ale nemám voči žiadnej tvorbe. Je možné, že niektoré skladby sa mi hrajú horšie. No nevyhýbam sa ničomu, lebo z každej skladby sa môže človek niečo naučiť.

■ Pri akej hudbe najlepšie relaxuješ?

Ako hudobníčka mám najradšej ticho... Skôr by som označila nástroj, pri ktorom si dobre odpočiniem. Najradšej mám klavír. Keď si niekedy potrebujem urobiť prestávku pri cvičení, sadnem si za klavír a hrám – doma sa na tom vždy bavili... A keď práve na klavíri nemôžem hrať, tak klavírnu tvorbu aspoň počúvam – napríklad Bacha v interpretácii Glenna Goulda. Vtedy si oddýchnem. Populárnu hudbu príliš nepočúvam.

■ Mnoho mladých umelcov si svoje kvality potvrdzuje účasťami na rozličných súťažiach. Aký vzťah máš k podobnému súpereniu, si súťaživý typ?

Súťaže rada absolvujem najmä z hľadiska získaných skúseností. Kým na koncertnom pódiu sa cítim dobre a uvoľnene, na súťaži sa predsa len dostaví určitá stiesnenosť. Podnetné pre mňa je stretnutie s kolegami zo zahraničia, ktorí rozmýšľajú trochu inak, podliehajú iným vplyvom. Súťaží sa ďalej zúčastňujem aj v záujme obohatenia repertoáru. Často som vďaka povinne určeným skladbám „donútená" naštudovať tituly, ktorým by som sa za iných okolností asi nevenovala, a ani študenti u nás ich až tak bežne nehrávajú. Tak som sa napríklad dostala k interpretácii sonát G. Ligetiho a či Z. Kodálya.

■ Popri štúdiu sa venuješ učeniu na základnej umeleckej škole. V čom vo všeobecnosti vidíš priority v prístupe k žiakom?

Moji žiaci sú ešte maličkí a to je celkom iné. Predstavuje to pre mňa obrovskú zodpovednosť a je to aj veľmi náročná práca. Na vyššej úrovni vzdelávania na konzervatóriu a vysokej škole to však môže byť viac obohacujúce. Každý pedagóg je takmer zákonite duševne založený a niečo začne vnímať až prostredníctvom žiakov. Tak postupne dochádza k výmene informácií, čo je určite pre obe strany – pedagóga aj študenta – inšpiratívne. Z pohľadu študentov je veľmi výhodné, ak majú aspoň istý čas možnosť spolupracovať s koncertne činnými umelcami. Na to sú vhodné napríklad rôzne interpretačné kurzy. Ako pedagóg však ešte nemám toľko skúseností. Zatiaľ sa stále cítim byť viac študentkou než učiteľkou....

■ Ako hodnotíš terajší dorast?

Myslím, že teraz študujúca generácia je mimoriadne perspektívna, predsa je tu silná tradícia. Poznám najmä kolegov z bratislavského Konzervatória. Povedala by som, že momentálne tam študuje viacero nádejných violončelistov.

■ Ako vidíš svoje pôsobenie v budúcnosti, čo by si ešte chcela dosiahnuť a naopak, čomu by si sa najradšej vyhla?

Nemám konkrétnu predstavu. Najbližšie by som sa rada dostala na interné doktorandské štúdium, pretože ešte stále sa mám čo učiť. Bolo by trúfalé povedať, že by som chcela byť sólistka, no rozhodne chcem hrať a rada by som sa uplatnila s komorným zoskupením. Nechcela by som stratiť kontakt s týmto svetom. Baví má aj pedagogická činnosť. No asi by som uprednostnila učenie na stredoškolskej úrovni, ak by to bolo možné. Chcem zostať na Slovensku a veľmi si želám, aby sa tu situácia zmenila v pozitívnom zmysle natoľko, aby mladí umelci odtiaľto nemuseli odchádzať.

Pripravila Eva Planková ■

Mladí klaviristi 2005

Na ZUŠ E. Suchoňa v Bratislave sa **23.** a **24. novembra** m. r. konal 2. ročník celoslovenskej súťaže *Mladí klaviristi 2005*, ktorú vyhlásilo Ministerstvo školstva SR. Zúčastnilo sa jej 36 žiakov ZUŠ z celého Slovenska od 7 do 15 rokov. Povinnou súčasťou repertoáru bola popri skladbe ľubovoľného štýlového obdobia aj interpretácia skladby slovenského autora. Porote, zloženej z pedagógov Konzervatória v Bratislave a Banskej Bystrici, predsedal Peter Čerman. Porota udelila okrem umiestnení v ôsmich kategóriách a aj ďalšie ceny.

Výsledky

1. KATEGÓRIA
2. miesto – druhé poradie
Ivana Reháková
ZUŠ Senica
2. miesto – prvé poradie
Aneta Horňáková
ZUŠ Senica

2. KATEGÓRIA
3. miesto
Radka Goldschmidtová
ZUŠ Revúca
1. miesto – druhé poradie
Damián Orlický
ZUŠ Žilina
1. miesto – prvé poradie
Viera Duchoslavová
ZUŠ Bratislava, Istrijská 22

3. KATEGÓRIA
3. miesto – druhé poradie
Ivan Horňák
ZUŠ Senica
3. miesto – prvé poradie
Richard Grimm
ZUŠ Senica
1. miesto
Júlia Novosedlíková
ZUŠ E. Suchoňa, Bratislava

4. KATEGÓRIA
3. miesto
Naneta Čörgöová
ZUŠ Michalovce
2. miesto
Mário Hybský
ZUŠ M. Ruppeldta, Bratislava

5. KATEGÓRIA
3. miesto
Michaela Červenáková
ZUŠ E. Suchoňa, Bratislava

6. KATEGÓRIA
3. miesto
Lucia Ulbrichtová
ZUŠ Michalovce
2. miesto
Madeleine Richterová
ZUŠ Bratislava, Daliborovo nám. 2
1. miesto – druhé poradie
Katarína Brunová
ZUŠ Žilina
1. miesto – prvé poradie
Roman Uhlár
ZUŠ Poprad

7. KATEGÓRIA
3. miesto – druhé poradie
Klára Horváthová
ZUŠ E. Suchoňa, Bratislava
3. miesto – prvé poradie
Žofia Baranová
ZUŠ Lučenec
2. miesto
Alžbeta Gregová
ZUŠ M. Ruppeldta, Bratislava

8. KATEGÓRIA
3. miesto – druhé poradie
Katarína Muchová
ZUŠ M. Ruppeldta, Bratislava
3. miesto – prvé poradie
Zuzana Brčáková
ZUŠ J. Kresánka, Bratislava
2. miesto
Tomáš Slaninka
ZUŠ M. Ruppeldta, Bratislava
1. miesto – druhé poradie
Adam Brutovský
ZUŠ Poprad
1. miesto – prvé poradie
Ján Ščigulinský
ZUŠ L. Mokrého, Topoľčany

CENA RIADITEĽA ZUŠ E. SUCHOŇA
Júlia Novosedlíková – 3. kategória
ZUŠ E. Suchoňa, Bratislava

CENA RIADITEĽA ZUŠ E. SUCHOŇA NAJMLADŠIEMU ÚČASTNÍKOVI SÚŤAŽE
Renáta Grimmová – 1. kategória
ZUŠ Senica

CENA ZA NAJLEPŠIU INTERPRETÁCIU SKLADBY J. N. HUMMELA
Damián Orlický– 2. kategória
ZUŠ Žilina

CENA RODINY E. SUCHOŇA ZA NAJLEPŠIE PREDVEDENIE SKLADBY SLOVENSKÉHO AUTORA
Ján Ščigulinský – 8. kategória
ZUŠ L. Mokrého, Topoľčany

ABSOLÚTNY VÍŤAZ CELEJ SÚŤAŽE
Ján Ščigulinský – 8. kategória
ZUŠ L. Mokrého, Topoľčany

■

Televízny zápisník

Slovensko-české konfrontácie alebo: Ak vydrží kultúra, vydrží národ

V čase, keď vyjdú tieto riadky, budú Vianoce spomiekou. Možno sa na televíznej obrazovke i zreprízujú niektoré hudobné dokumenty a umelecké programy sviatočných večerov. Pri ich zostavovaní si dala záležať nielen slovenská, ale aj česká verejnoprávna televízia. ČT 2 ponúka počas roka oveľa pestrejšiu, k vlastnému národu viac orientovanú a pôvodnú tvorbu než STV 2. Je to iste vec finančných prostriedkov, štruktúry redakcií a ich svojprávnosti, ale určite aj dlhodobé povedomie kultúry národa. Nasledujúci prehľad programov je však iba časťou toho, čo stihol sledovať divák oddaný vážnej hudbe počas sviatkov, resp. v prvých januárových dňoch.

Peter Dvorský a priatelia bol záznam z večerného letného koncertu na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave, kde Peter Dvorský, Martin Babjak, Dvorského bratia a zahraničná sólistka spievali operné árie, resp. slávne prídavky (STV 2, 23. decembra, repríza na „dvojke" o deň neskôr). Napriek „zdrvujúcim" kritikám Petra Dvorského z ostatných čias na stránkach tlače, jeho hlas v ten večer zažiaril spomedzi všetkých zúčastnených jedinečnou farbou, impozantnosťou a oduševnenosťou výrazu. Atmosféra koncertu, ktorý sledovali stovky náhodných aj cielených poslucháčov, bola vskutku neopakovateľná. Program bol zostavený z populárnych árií. K televíznemu záznamu: jednotlivé čísla mali byť otitulkované názvami a menami interpretov. Škoda tiež, že podobný koncert nezaznamenala STV (ozaj je to taký nákladný projekt?), ale súkromná spoločnosť. STV žije skôr z repríz starších programov alebo z prebraných dokumentov, čo celkom utlmilo pôvodnú hudobnú produkciu v oblasti vážnej hudby.

Kto chcel na Štedrý večer prelaďovať z polnočnej omše z pútnickej Mariánky (STV 1) na súkromnú televíziu Markíza, azda zachytil vianočný koncert speváckych hviezd vo Vatikáne pod názvom **Vianoce vo Vatikáne** (25. decembra). Ale duchovná a hudobná atmosféra tradičnej polnočnej omše aj slovenských kolied plne vyplnili túžbu diváka po pokoji a kráse. Markíza sa – okrem spomínaného – dramaturgicky nepodieľala na vianočných hudobných programoch, viac sa vyžívala na ponuke radu starých (akčných, romantických, komediálnych, dobrodružných...) amerických filmov.

Ozajstným zážitkom, pre mnohých aj objavom všestrannosti, bol dokument **Montserrat Caballé – moc hudby** (STV 2, 25. decembra). Hoci bol tento program uvedený už dávnejšie, opäť zaujal životným a umeleckým príbehom svetoznámej katalánskej sopranistky, ktorú máme v pamäti aj z jej bratislavského hosťovania v Opere SND. Stále usmiata, pozitívnou energiou nabitá umelkyňa rozpráva o svojom živote a sprevádza diváka po miestach mladosti. Hovorila o ceste k vrcholkom umenia a o nie ľahkých začiatkoch. Ukážky z bohatého repertoáru potvrdili majstrovstvo tejto dámy, obdivuhodnej nielen povestnými pianissimami, ale aj šírkou štýlového záberu. Najviac ma z dokumentu uchvátila nesmierna vnútorná energia a nedefinovateľný oheň osobnosti umelkyne. Večer 26. decembra prezentovala STV 2 ďalší dokument pod názvom **Pavarotti – posledný tenor**. V ten istý deň ČT 2 v hlavnom vysielacom čase zaradila takmer dvojhodinový záznam z **Hudobných slávností Emmy Destinovej 2005**... Čo je pre národnú kultúru vzácnejšie, nech posúdi čitateľ. Budeme mať raz aj my v televízii „Hudobné slávnosti Lucie Poppovej" (...alebo Edity Gruberovej)?

Zo životopisného dokumentu o Pavarottim zavanula nostalgia. Sedemdesiatnik Pavarotti je tu totiž zachytený v období jesene života, v kruhu svojej novej rodiny, so spolurodákmi v Modene, ale aj s otcom, ktorý nedávno zomrel, resp. z modenských koncertov „Pavarotti & Friends", z ktorých výťažok je venovaný na pomoc chudobným krajinám. Kamera ho detailne snímala pri klaňačke na poslednom predstavení v newyorskej MET, ktoré uzavrelo jeho oslňujúcu spevácku kariéru. Trvala požehnaných 45 rokov – od r. 1961, kedy debutoval ako Rudolf v *Bohéme*... Pavarotti nadlho zostane „posledným" najväčším lyrickým tenoristom. Našťastie, jeho hlas je zafixovaný na desiatkach zvukových nosičov, aj na audiovizuálnych snímkach.

Z ďalšej ponuky STV 2 (napríklad **záznam z BHS 2005**, 28. decembra) niet veľmi čo komentovať. Chýbal **Novoročný koncert**, aký napríklad (1. januára) z tradičnej produkcie **Viedenských filharmonikov** ponúkla ČT 2 – nehovoriac o následnom dokumente **Rakúsko-Viedeň, mesto hudby**. Bolo by dosť zaujímavých osobností a miest na dokumentovanie podobného hudobného zastavenia – hoci pod názvom: „**Bratislava, mesto hudby**..."

Elton John v Royal Opera House (STV 2 – 28. decembra) patrí síce inému hudobnému žánru, ale strhol strednú aj mladšiu generáciu „popovo" založených divákov vnútornou energiou, mnohými piesňami a impulzívnym muzikantstvom. Zaujala aj atraktívna a večne mladá Cher (**Cher – rozlúčkový koncert**, STV 2 – 29. decembra).

V česko-slovenskej „prelínačke" musím spomenúť dokument **Šéfdirigenti Českej filharmónie** a slávnostný záznam koncertu jubilujúceho 110-ročného orchestra (ČT 2, 7. januára). Program pripomenul osobnosti Talicha, Kubelíka, Ančerla, Neumanna, Bělohlávka, Albrechta, Ashkenazyho a Mácala, z ktorých každý svojsky ovplyvnil zvuk Českej filharmónie.

Najväčší poslucháčsky zážitok ponúkla ČT 2, paradoxne so slovenskou divou **Editou Gruberovou**, a to záznamom z jej pražského piesňového recitálu v roku 1991 s klavírnym sprievodom **Friedricha Haidera**. Absolútna výrazovo-technická vypracovanosť a jemnosť podania piesní Mendelssohna Bartholdyho, Dvořáka a Richarda Straussa, dôraz na obsah textu a slov, súznenie s hudbou, súlad s klaviristom – to všetko fascinovalo. Recitál korunovali náročné operné prídavky, aké by si po dlhom koncerte málokto dovolil. Osobitne excelentne vyznela scéna Ofélie zo 4. dejstva opery A. Thomasa *Hamlet*. Zlatý fond televízneho archívu bol v tomto prípade v plnom lesku...

Česko-slovenský podtext mal benefičný galavečer o sošku a európsku cenu galérie Miro **Trebbia,** čiže koncert a odovzdávanie cien za podporu umenia a tvorivej činnosti v roku 2005 (ČT 2 –13. januára). Za touto akciou medzinárodného dosahu je Slovák s rusínskymi koreňmi **Miroslav Smolák** a jeho galéria Miro, ktorá podporuje výtvarné a iné umelecké projekty aj na Slovensku. Medzi ocenenými bol tiež slovenský spisovateľ, veľvyslanec SR v Česku Ladislav Ballek a z výnosov „miróovskej" lotérie získala benefičný šek vo výške 100 000 Čk aj nadácia „Plaváček" manželov Jakubiskovcov, ktorá slúži na podporu nadaných detí zo sociálne slabších rodín. Počas celého večera zneli skladby J. Filasa, A. Dvořáka, D. Milhauda, C. Debussyho, G. Pucciniho a W. A. Mozarta...

Treba k tomu ešte niečo dodať? Azda iba odkaz jednej z ocenených, Medy Mládkovej, bohatej Čecho-Američanky, ktorá napríkla vybudovala pre Pražanov úžasnú výtvarnú galériu na Kampe:

Ak vydrží kultúra, vydrží národ..."

Úcta k svojmu národu a jeho kultúre – to je leitmotív snaženia druhého programu Slovenskej aj Českej televízie. Treba však povedať, že zatiaľ má širší a hlbší záber nielen česká televízia, ale aj celá kultúra.

Terézia Ursínyová ■

Jubilanti...

Vladimír Bokes (10. januára 1946)

Pre mňa je, milý Vlado,
Tvoja práve zavŕšená šesťdesiatka nečakane odlišným zážitkom od jubileí iných mojich (našich) kolegov a priateľov, ktoré som dosiaľ prežil a občas na ne aj tak či onak verejne reagoval...

Snažím sa poctivo uvažovať, prečo.

Ešte ani raz som nepocítil, ako sa ma ohliadnutie za dielom skladateľského spolupútnika zmocňuje akoby proti mojej vôli, bez toho, že by sa mohlo oprieť o systematicky budované a pestované zážitkové zázemie. Hoci ako jemného, korektného, vnútorne konsolidovaného človeka, verného kamaráta som si Ťa vždy ctil, ako skladateľ si bol pre mňa vždy iný, bytostne odlišný. Preto som uvedenia a nahrávky Tvojich diel – tie, ktoré ma oslovili i tie, ktoré ma oslovili menej alebo som im hneď (a možno až dodnes) neporozumel – vnímal väčšinou ako niečo, čo sa odohráva akoby v inom priestore, inom čase, spôsobom, ktorý nebol „môj", ktorý som síce dokázal povrchne vyhodnotiť ako poslucháč, ale nepátral som podrobnejšie, akými cestami si sa dopracoval k výsledku.

Jedna výnimka tu však dlhé roky je...

Tvoje klavírne *Prelúdiá a fúgy op. 53* z roku 1989 sa vo mne predsa len uchytili v celkom výnimočnom postavení. Nielenže si ma táto hudba hneď na prvý raz (v nezabudnuteľnom Zamborského podaní) získala úplne celého, ale vzbudila vo mne aj zvedavosť, príjemne podráždila môj inštinkt analytika. Roky s úctou vnímam a vždy znova pozorujem parametre tejto krásnej, čarovnej, humorne i vážne invenčnej hudby ako výkon komplexného a bohatého intelektu, ktorý má pre mňa nevyprchávajúci hudobný pôvab nielen v rovine štruktúry, ale aj – a najmä – ako presné, výrazovo nekonvenčné gesto, ako čistá, výsostne hudobná komunikácia...

V textoch o Tebe sa v súvislosti s týmto opusom hovorieva o „návrate k tradícii", ktorý bol vyvolaný „dlhodobým absentovaním (Tvojej) tvorby v koncertnom živote po premiére *2. symfónie* v roku 1980" a tak podobne... Akoby si ho bol napísal „zo vzdoru", aby si všetkým – a najmä neprajníkom – ukázal, že okrem nekompromisne avantgardnej hudby „na svoj spôsob" to vieš aj inak, „iným jazykom".

Nikdy som si toto nemyslel...

A predsa, práve dva koncerty, ktoré v uplynulých dňoch podčiarkli Tvoje okrúhle životné jubileum – mirbachovský, s ukážkami z tvorby 70. a 80. rokov v dojemne oddanom podaní mladých interpretov (15. januára) i ten druhý, akýsi spoločný „rodinný portrét" Tvojej hudby z ostatného desaťročia s hudbou Tvojich žiakov-absolventov (18. januára v Slovenskom rozhlase) – oživili vo mne akýsi nečakaný celok, celkový obraz, ktorý o Tebe mám, ktorý roky vo mne vznikal, no až vďaka tejto vpodstate skromnej „koštovke" z Tvojej košatej a sústavne sa do sýpok času ukladajúcej úrody, prehovoril naplno a naliehavo.

Moja stará láska, *Prelúdiá a fúgy op. 53* sa homogénne spojila s kontextom Tvojej tvorby smerom nazad i dopredu. Tvoje *„...remembering to..."* op. 78, záhadný a fascinujúci proces premeny akéhosi archaického, nerozpoznateľného, a predsa dôverne známeho „genómu" v silovom poli Tvojej konštrukčnej fantázie vidím zrazu v dialógu s Tvojou mladou *2. klavírnou sonátou* z roku 1979; znova, po rokoch som si tento strhujúci dialóg avantgardného búrliváka s minulosťou vypočul z CD, na ktorom bol doteraz akoby v tieni veľkolepého kolosu prelúdií a fúg. Z inej strany sa k osi tradície, ktorú si nikdy nezanedbal, primkýňa skvelá klavírna *Albrechtovská suita* op. 47, analyzujúca barokové idómy; s geniálnou nonšalantnosťou ju v jubilejnom termíne „vystrihol" Tvoj odchovanec Ivan Buffa.

A propos – Tvoji žiaci...

Dotvárajú obraz Tvojho obdivuhodne homogénneho, trpezlivo pestovaného a zmnožovaného celoživotného diela. Každému z nich si udelil právo „na vlastný spôsob", nie sú to Tvoje kópie, ani napodobeniny. Pritom však to, čo robia, v mnohom ohľade korešponduje s tým, čo si vždy robil a robíš sám... U tých najnadanejších (a je ich pekná hŕstka) pozorujem podobný zmysel pre dobrodružstvo intelektu aj z neho rezultujúcu prirodzenú, nevtieravú preduchovnelosť. Úprimne môžem povedať, že Tvoje vždy uznávané, vytrvalo praktikované „remeslo" malo a má toto čoraz hlbšie, úchvatnejšie „zlaté dno" myšlienky, ducha, kozmického poriadku...

Vidíš... A to človek chodil okolo, načúvajúc síce ad hoc prichádzajúcim skladbám so záujmom aj očakávaním, a predsa nie vždy vidiac a dostatočne si uvedomujúc... Máš, milý Vlado, za hudbu, ktorú pestuješ vo svojej skladateľskej záhrade, moju hlbokú úctu a vďačnosť. Komu z nás v nej občas niečo bokom neuhynie či nezakrpatie, pravda? Ale to, čo dnes, už ako starý človek, vidím u Teba kvitnúť a zelenať sa, to sú veru húževnaté trvalky, o ktorých budúcnosť sa báť netreba...

Všetko najlepšie, veľa zdravia a ďalšej dobrej hudby nielen z Tvojho pera, ale aj z pera Tvojich odchovancov Ti zo srdca praje Tvoj –

Juraj Hatrík ■

Pavol Bienik (26. januára 1936)

Životná krivka žilinského pedagóga, klarinetistu, organizátora a dirigenta **Pavla Bienika** dospela **26. januára** k siedmemu krížiku. Rodák z Kokavy nad Rimavicou, absolvent v hre na klarinete v triede J. Jakoubka na Konzervatóriu v Bratislave, pôsobil najskôr v Umeleckom vojenskom súbore, potom nastúpil do novozaloženého orchestra Opery DJGT v Banskej Bystrici.

V epoche formovania slovenského hudobného života stál pri zrode viacerých inštitúcií. Po Banskej Bystrici pôsobil v Žiline, kde na Konzervatóriu (1962) založil a viedol dychový odbor. Vyučoval hru na klarinete, ansámblovú hru, viedol Dychový orchester Konzervatória, patril k zakladajúcim členom ŠKO Žilina, kde ako prvý klarinetista pôsobil 10 rokov. Predtým hral 12 sezón v (amatérskom) Symfonickom orchestri mesta Žiliny (predchodca ŠKO). Založil viaceré dychové telesá a mnohé ďalšie metodicky usmerňoval. Ako člen Dychového kvinteta pedagógov Konzervatória v Žiline propagoval hru na dychových nástrojoch a zaslúžil sa o rozvoj tohto odboru aj na vtedajších ĽŠU, čo spôsobilo zvýšený záujem o štúdium hry na dychových nástrojoch. Ťažisko jeho aktivít sa popri pedagogickej práci postupne presunulo do sféry dychových hudieb. Roku 1979 založil a dirigoval Mestský dychový orchester Žilina, v roku 1983, tiež v Žiline, založil menší ansámbel Fatranka. Stretávali sme sa s ním aj ako s dirigentom kúpeľného orchestra v Trenčianskych Tepliciach. S dychovým orchestrom Žiliny absolvoval vystúpenia aj mimo Slovenska, okrem toho dirigoval Dychový orchester v Lietavskej Lúčke. Bol členom Stredoslovenského výboru koncertných umelcov (1960 – 1966), organizačného výboru Združenie dychových hudieb Slovenska v Bratislave (1993 – 2003), organizačného výboru pri Ministerstve školstva pre Súťaž žiakov slovenských konzervatórií (1969 – 2003) a členom porôt ďalších súťaží.

Vychoval rad klarinetistov – hráčov, pedagógov, pôsobiacich na Slovensku aj v zahraničí. Bienik pôsobil aj na Žilinskej univerzite. Jeho dcéra Bibiana je členkou ŠKO Žilina a dychového kvinteta hráčov tohto telesa – Suchoňovho kvinteta i dychového noneta Armonia slovacca.

Vladimír Čížik ■

Etela Čárska (28. februára 1941)

Nie je veľmi zvykom písať o jubileách, ktoré končia na päťku. Ale pri životnom jubileu **Etely Čárskej** sa mi to žiada – tým skôr, že iba nedávno zakľúčila svoj oficiálny profesionálny život rozhlasovej redaktorky. Má v ňom na konte stovky hudobných umeleckých a publicistických rozhlasových relácií, medzi nimi mnohých novátorsky spracovaných, ozvláštnených pozvanými hosťami. Jej relácie (azda sa daktoré zachovali v rozhlasovom archíve...?) sa vyznačovali obdivuhodnou znalosťou, výstižnosťou a jemnosťou „strihov", premyslenou gradáciou posolstva, mixážou zvuku a slova. Využívanie „fičru", ako novšieho postupu v rozhlasovej publicistike, doviedla Etela Čárska do ideálnej hudobno-slovnej podoby, a to dôvernou znalosťou hudby, profesionálnym „napájaním" slova a zvuku, nie raz dotváraním výslednej podoby v elektroakustickom štúdiu SRo. Svoju prácu úspešne reprezentovala na rozhlasových žatvách a na medzinárodnej rozhlasovej súťaži Prix Italia.

Propagovala veľa muzikológov, skladateľov, interpretov, spisovateľov, výtvarných umelcov, pričom sa vždy snažila o medziodborové prepájanie umenia a podčiarkovanie duchovnej podstaty tvorby. Na sebarealizáciu cez rozhlas dala príležitosť mnohým osobnostiam hudby a ich dielam. Mnohí na to aj zabudli, to je ale príznačné pre našu dobu...

Jej špecifickou láskou je stará hudba a organové umenie. Zvlášť sa zaslúžila o nahrávanie, hodnotenie a stálu propagáciu štrnástich ročníkov medzinárodného festivalu Slovenské historické organy, organových koncertov pod pyramídou a jednotlivých organových umelcov. Pri propagovaní starej hudby sa opierala o sledovanie aktuálnej praxe a vývoja názorov na tento druh interpretačného umenia, ale aj o tisícky hodín odpočutých nahrávok z rozhlasového archívu. Muzikologická zvedavosť a životné okolnosti ju nie raz zaviedli na domáce alebo zahraničné festivaly – najmä do Varšavy, ale aj do Kanady a i.

Najmä pri príležitosti sviatočných zastavení roka si vytvorila okruh externých spolupracovníkov, ku ktorým patrili mnohí slovenskí maliari, básnici, osobnosti duchovného života. Vďaka Etele Čárskej si od polovice 60. rokov spomínam aj ja na krásnu spoluprácu s hudobnou redakciou rozhlasu. Vymysleli a pripravili sme spolu desiatky hudobných relácií publicistického alebo umeleckého charakteru. Vždy ma u nej prekvapila vysoká náročnosť na výber hudby a spracovanie textu i na živý prejav na mikrofón.

S Etelou Čárskou sa v mnohom finalizovala (i keď nezastavila) jedna etapa rozhlasovej práce v hudobnej redakcii. Tá, ktorá brala povolanie hudobného redaktora ako životné poslanie a maximálny priestor na tvorivú, nie raz až experimentálnu prác, bez naháňania možností na zmysluplné činy.

Každopádne – veľa síl na ďalšie projekty, Etelka!

Terézia Ursínyová ■

Život jedného múzea

Lazovná ulica v Banskej Bystrici je plná histórie a určite je v nej neprehliadnuteľná aj budova Štátnej vedeckej knižnice (sídlo bývalého Župného domu). Súčasťou knižnice je v dôsledku reštitúcií objektov od roku 2001 aj Literárne a hudobné múzeum (LHM), ktoré dokumentuje osobnosti, inštitúcie, umelecké telesá a akcie týkajúce sa regiónu.

Táto inštitúcia pôvodne sídlila v budove bývalej evanjelickej školy v areáli evanjelického kostola na konci Lazovnej ulice. V roku 1994 dostalo LHM do správy aj Grossmannov dom, kde zriadilo stálu expozíciu *Ľudové hudobné nástroje na Slovensku*. V roku 2003 sa časť múzejných pracovísk, vrátane expozície s názvom *Múzeum – domov múz*, presťahovala do budovy ŠVK v Lazovnej ulici č. 9 a fondové pracovisko (depozitár, knižnica a študovňa) do meštianskeho domu č. 16 na Moysesovom námestí. Expozícia *Ľudové hudobné nástroje* ostala v Grossmannovom dome a v roku bola 2005 inštalovaná v rekonštruovaných podkrovných priestoroch ŠVK. Slávnostne bola otvorená za účasti ministrov kultúry V4 29. apríla 2005.

Každý, komu je umenie blízke, má možnosť prostredníctvom LHM zblízka sa zoznámiť s hudbou, literatúrou, ale aj bábkarským umením Banskej Bystrice a okolia. Fundovaní lektori prevedú záujemcov cestami regionálnych dejín umenia v piatich expozíciách – dve sú priamo v LHM (*Múzeum – domov múz, Ľudové hudobné nástroje na Slovensku*) a ostatné sú vysunuté v neďalekých obciach (*Pamätná izba Pavla Tonkoviča* je v Podkoniciach a *Pamätný dom Jozefa Gregora-Tajovského* s *Pamätnou izbou Jozefa Murgaša* v Tajove).

Súčasťou expozície *Múzeum – domov múz* je historický, hudobný, literárny a bábkarský salón. Z významných osobností kultúry, ktoré sú tu dokumentované a LHM má vo svojich fondoch bohatý materiál z ich života a diela, spomeniem skladateľov Jána Egryho, Jána Levoslava Bellu, Viliama Figuša-Bystrého, Jána Móryho, Jána Cikkera, Andreja Očenáša, Šimona Jurovského, Tibora Andrašovana, Zdenka Mikulu, Alfréda Zemanovského, Pavla Tonkoviča a Svetozára Stračinu.

V druhej z expozícií – *Ľudové hudobné nástroje na Slovensku* – ktorá je skutočným unikátom, majú návštevníci možnosť zoznámiť sa s tvorbou 46 výrobcov nástrojov (Tibora a Ladislava Koblíčkovcov z Turíčiek, Michala Fiľa z Banskej Bystrice, Jozefa Hanesa z Detvy, Romana Bienika z Dolného Hričova a i.) a remeselných dielní (husliarska dielňa Kolomana Šimšíka z Banskej Bystrice), ktoré vytvárali ľudový hudobný inštrumentár.

Priestorom na bližšie zoznámenie sa nielen s umelcami je okrem našich zaujímavých a výtvarne elegantne riešených expozícií (Vladimír Červený) aj cyklus *Osobnosti*, ktorý pracovníci ŠVK pripravujú už 5 rokov vždy v prvý pondelok v mesiaci.

Keďže múzeum má záujem o to, aby sa s umením regiónu zoznámila čo najširšia verejnosť, podľa požiadaviek učiteľov pripravuje aj špecializované hodiny hudobnej a literárnej výchovy pre školské skupiny, ale aj tvorivé dielne s využitím arteterapie, muzikoterapie a iných progresívnych metód. V septembri 2005 sme začali realizovať projekt *Práca s marginalizovanými skupinami obyvateľstva* v prostredí knižnice a múzea v grantovom programe Priestor (prípravu projektu zabezpečila Soňa Žabková).

Odborní pracovníci LHM svoj výskum a poznatky sprístupňujú aj na vedeckých konferenciách. V roku 2005 sa Marianna Bárdiová zúčastnila medzinárodnej vedeckej konferencie *Vojenská hudba v kultúre a histórii českých zemí* v Prahe s príspevkom *Zástoj vojenskej hudby v kultúrno-spoločenskom živote Banskej Bystrice v rokoch 1918-1938*. V septembri vystúpila s referátom *Detské hudobné nástroje a deti* v nástrojovom múzeu na 32. etnomuzikologickom seminári SAV v Mojmírovciach.

Mladú generáciu môže do múzea pritiahnuť nielen klasická, ale aj rocková hudba. Odborníkom na túto tému je Igor Fudra, ktorý je aj autorom koncepcie špecializovaných vyučovacích hodín na tému *Smery a prúdy v rockovej hudbe* a organizovanej prednášky *Osobnosti rockovej hudby v Banskej Bystrici*.

Literárne a hudobné múzeum v Banskej Bystrici pripravuje nielen vlastné akcie, ale často sa podieľa aj na organizácii podujatí v rámci ŠVK a iných kultúrnych inštitúcií mesta.

Aktuálne informácie si každý môže nájsť na www.svkbb.sk.

Zuzana Čemanová ■

Reality Con Brio

Verte neverte, všetkých nás čaká súťaživý život pred kamerou! Súťažia herci, hudobníci, športovci, o zvyšnú zábavu sa nám postarajú politici a spoluobčania v televíznych vilách. O našu pozornosť súperia v televíznom éteri české aj slovenské „reality show". Súperenie máme v krvi, veď sme potomkami víťaznej spermie. Kým sa spieva či tancuje, dá sa to ako-tak vydržať. Bulvárne nazízanie do televízneho „súkromia" vyvolených ľudí sa deje v duchu hesla „Nič ľudské mi nie je cudzie". Nech! Zaslúžime si to! Aj keď kamery už máme všade, zatiaľ nie sú v našich bytoch. To neznamená, že hocijaký mocichtivý politik nemôže vyvolať bezpečnostnú doktrínu, aby v každom byte bola povinne namontovaná kamera, lebo by sme sa nielen pobavili, ale navzájom aj postrážili. (Chceme mier!). Zbohom súkromie, ale už bude neskoro, veď aj naše prsty už čoskoro budú až v Amerike.

Problém je v tom, že nám viaceré televízie v hlavnom vysielacom čase paralelne ponúkajú plytké scény z luxusného štúdiového väzenia v priamom prenose, namiesto dobrých filmov, inscenácií, koncertov. Zvykáme si. Ani herci už nehrajú, iba súťažia, alebo varia... Pre všetky, nielen slovenské televízie, je asi výhodnejšie vyrábať programy, prostredníctvom ktorých môžu od koncesionárov vylákať nemalé SMS-kové peniaze. Čím viac hlasov, tým viac peňazí. Takže nesťažujme sa, sami si na tv-bulvár priplácame. A jeden divák môže vyhrať aj fungl nový angličák. Super, fakt... teším sa na časy, keď bez prázdnej SMS-ky vám z telky neprezradia ani predpoveď počasia... spomeňte si potom na mňa...

Doba lacných korešpondenčných lístkov je už minulosťou. Prečo je priemerný televízny divák ochotný podieľať sa na vydieračskej hre na „Veľkú SMS-porotu"? Fakt neviem, kvôli iluzívnemu pocitu, že ovplyvní výsledok? Preto, že: jeho zásluhou vyhrá milióny krásna CD, nie vyholený EF? Rozmýšľam, ako by sa aj vo vážnej hudbe dali využiť prvky veľkej SMS-poroty na prestížnych hudobných festivaloch a súťažiach. Čo sme my horší? Pozerali by sme sa potom na televízne koncerty vážnej hudby častejšie? Športovci už dávno poskytujú fanúšikom grandiózne „štadiónové reality show", peniaze fičia aj v stávkových kanceláriách. V hitparádach populárnej hudby tiež môžete SMS-kou ovplyvniť poradie pesničiek rockových celebrít. Len vážnej hudbe na obrazovke sa finančný SMS-efekt akosi vyhýba. Potrebuje aj vážne umenie takúto podporu?

Fakt neviem, kde inde ako na exkluzívnom medzinárodnom festivale hudby by mali byť kamery? Nezabudnuteľný výkon klaviristu Andrássa Schiffa na minuloročných BHS ma upozornil na jednu zvláštnu anomáliu na domácom TV trhu. Tam, kde sa v utajení, bez pozornosti audiovizuálnych médií odohráva ukážka vrcholného hudobného interpretačného majstrovstva je v zaplnenej sále štatistická menšina veľkých bratov vážnej hudby. Bez televíznych divákov by ich SMS-ky nepokryli ani náklady na ozvučenie koncertu. Koncert, o ktorom sa chcem zmieniť by potreboval málo: jednu kameru do šatne (pre voyeristov), druhú statickú kameru bez švenkovania na pódiu (pre hudobníkov), 2-3 mikrofóny, a to celé bez idiotských jinglov. Skutočnou superstar onoho koncertu bol iba jeden klavirista, vlastne – dvaja v jednom...Veru, bolo sa na čo pozerať, aj počúvať. Určite by mu mnohí tv-diváci poslali esemesku, no nebolo kde.

V onen septembrový večer „prišiel" do Bratislavy pravdepodobne samotný Joseph Haydn, prezlečený za Andrássa Schiffa. Celovečerný program z Haydnových klavírnych diel v podaní vyvoleného klaviristu mal atmosféru „klavírnej omše". Majster Schiff totiž nehral, on pri klavíri „celebroval"... V jeho podaní sa Haydnove viaccasťové sonáty premenili na kompaktný príbeh v jednom dejstve. Umelec neskladal ruky do lona, neutieral prsty. Ako keď dýchame, tak prirodzene spojil sonátové Allegro s Adagiom a Adagio vplynulo do ohnivého Vivace. Účinok bol ohromujúci. Schiffov zámer hrať sonátu ako celok bol zjavný, jednoduchý, v interpretácii sonát inými klaviristami nie často využívaný. Zvuková priezračnosť sonátových tém, rovnako ako dokonalá artikulácia malých stavebných prvkov maximálne sprehľadnili hudobný priebeh. Svedčili o Schiffovej hlbokej pokore pred Haydnovým zápisom. Zjavne nešlo o „schiffovskú" reinterpretáciu Haydna. Boli sme svedkami duchovnej reinkarnácie Haydna vo zvuku, a chvíľami aj v obraze. Určite ani samotný Haydn by tak dobre nezahral vlastné klavírne sonáty.

Záviďme obyvateľom mesta Weimar, získali ozajstnú celebritu, lebo maďarský klavirista Andráss Schiff je od roku 2004 ich „Rezidenčným umelcom" Slávností umenia. Na jeho „reality koncerty" by som sa pozerala od rána do večera, aj SMS by som posielala... Schiffov be-ha-eskový koncert bol naozaj „naživo" v plnom význame slova „live", ako vravia Angličania, či skutočný, po našom „reality"... Vyslovujem túžbu, či by nemohla Schiffova loď opäť priplávať do Bratislavy napríklad s pánom Mendelssohnom Bartholdym, alebo s Beethovenom. Zhrniem: pán Andráss Schiff sa môže smelo vrátiť do vily Papá Haydna. A my ostatní šup do panelákov cvičiť, cvičiť, cvičiť...

Meška Puškášová ■

Poznámka

Premeškaná príležitosť (K odhaleniu pamätnej tabule Z. Kodályovi)

Slovenský publicista **Viliam Jablonický** sa písomne obrátil na ministra kultúry SR F. Tótha a podpredsedu vlády SR P. Csákyho v súvislosti s odhalením pamätnej tabule Zoltánovi Kodályovi v Štitároch. Autor listu víta tento akt, zároveň však namieta, že *text na tabuli nie je popri maďarskom jazyku aj v slovenčine,* čo by malo byť samozrejmosťou a zákonnou normou v SR a tiež vzhľadom na to, že Z. Kodály zohral v slovensko-maďarských vzťahoch mimoriadnu úlohu, podobne ako *B. Bartók.* Prepásla sa tak ďalšia vhodná príležitosť na prehlbovanie a kultivovanie všestranných, bohatých i zložitých, ale predovšetkým *kultúrnych slovensko-maďarských vzťahov.* Navyše V. Jablonický pokladá tento precedens za diplomatické, medzinárodné a medzištátne faux pas, vzhľadom na prítomnosť a spoluúčasť ministra kultúry MR A. Bozókiho na slávnostnom akte.

Sekcia médií a audiovízie Ministerstva kultúry SR, ktorú vedie generálna riaditeľka Zuzana Mistríková v odpovedi zaujala stanovisko, podľa ktorého *štátnym jazykom na území SR je slovenský jazyk.* V zmysle tohto zákonného ustanovenia, ktoré je v súlade s *Ústavou SR, štátny jazyk má prednosť pred ostatnými jazykmi používanými na území SR.* Keďže na pamätnej tabuli venovanej *Z. Kodályovi,* ktorú odhalili 28. augusta 2005 v slovenskej obci Štitáre, sa nachádza text *len v maďarskom jazyku,* ministerstvo kultúry konštatuje, že *zákon o štátnom jazyku bol porušený.* Ministerstvo kultúry SR bude túto problematiku riešiť a dohliadne na odstránenie protiprávneho stavu.

(k) ■

ZAHRANIČNÉ FESTIVALY

SALZBURGER FESTSPIELE 2006
Súčasťou sú operné predstavenia (pri príležitosti Mozartovho roka bude uvedených 22 opier a fragmentov), koncerty Viedenských filharmonikov, Berlínskych filharmonikov, hosťujúcich orchestrov, koncerty sakrálnej hudby, komorné koncerty, sólové koncerty, piesňové večery, rodinné koncerty, Mozartovo matiné, ako aj koncert víťazov MOZARTOVEJ SÚŤAŽE 2006 a medzinárodné sympózium na tému HUDOBNÉ DIVADLO SÚČASNOSTI: Text a skladba, recepcia a tvorba nového kánonu.
V rámci uvádzania premiér súčasných autorov v roku 2006 odznejú skladby autorov G. Aperghisa, B. Ferneyhougha, R. Fuchsa, A. Hölszkyho, O. Neuwirtha, M. Pintschera, W. Rihma, K. Stockhausena a ďalších.
Podujatia pre mladých - workshopy a performances pozri jungefreunde@salzburgfestival.at, www.jungefreunde.at
TERMÍN 23. júla - 31. augusta 2006
MIESTO KONANIA Salzburg, Rakúsko
INFO Salzburger Festspiele, Postfach 140, A 5010 Salzburg, tel. +43 662 804 55 00, fax +43 662 804 55 55, info@salzburgfestival.at, www.salzburgfestival.at
zľavnené lístky pre mládež 15 EUR a 22 EUR, viac info Ulrike Loidl, Salzburger Festival, P. O. Box 140, A 5010 Salzburg, tel. +43 662 804 53 26, fax +43 804 55 55, info@salzburgfestival.at

ZAHRANIČNÉ SÚŤAŽE

Medzinárodná skladateľská súťaž „...a Camillo TOGNI" 2006
TERMÍN december 2006
MIESTO KONANIA Brescia, Taliansko
BEZ VEKOVÉHO OBMEDZENIA
POPLATOK 55 EUR
UZÁVIERKA 15. júna 2006
INFO Associazione ddalo ensemble, Trav. X n°25, Villaggio Prealpino, 251 36 Brescia, Italy, info@dedaloensemble.it, www.dedaloensemble.it

Medzinárodná skladateľská súťaž SOUL 2007
TERMÍN marec 2007
PODMIENKY skladba napísaná po 1. apríli 2005
KATEGÓRIA I (mladí skladatelia) do 29 rokov, nar. po 1. apríli 1977, II nad 30 rokov, nar. po 1. apríli 1977
UZÁVIERKA 31. júla 2006
INFO Music Today, Seoul 2007, Prof. Sueyoun Hong, #314 Department of Composition, Music College of Sookmyung Women's University, #53 12 Chungpa-Dong 2-Ka, Yongsan-Ku, Seoul, 140 742 Korea, tel. +82 2 710 95 56, fax +82 2 710 95 58, sueyounh@yahoo.co.kr, www.musictoday21.com

Medzinárodná skladateľská súťaž v rámci Festivalu Pablo CASALS de PRADES
PODMIENKY skladba (komorná hudba)
TERMÍN 14. apríla 2007
VEKOVÝ LIMIT nar. po 14. apríli 1966
MIESTO KONANIA Prades, Francúzsko
UZÁVIERKA 15. novembra 2006
INFO Festival Pablo Casals de Prades, Service Concours, BP 24 - 33, rue de l'Hospice, F 66502 Prades Cedex 2, France, tel. +33 4 6896 3307, fax +33 4 6896 5095, contact@prades-festival-casals.com, www.prades-festival-casals.com

Medzinárodný festival spojený so skladateľskou súťažou Alexandra TANSMANNA
PODMIENKY skladba (od 10 do 20 min.)
TERMÍN 6. - 8. októbra, 17. novembra 2006
MIESTO KONANIA Lodź, Poľsko
BEZ VEKOVÉHO OBMEDZENIA
POPLATOK 40 USD
UZÁVIERKA 11. septembra 2006
INFO Stowarzyszenie Promocji Kultury im. Alexandra Tansmana, ul. Krzyzowa 14/51, 91 457, Lodz, Poland, tel. +48 (0) 601 295 495, fax +48 42 657 86 66, wendland@tansman.lodz.pl, jkruczkowska@poczta.onet.pl, www.tansman.lodz.pl

Medzinárodná dirigentská súťaž JORMA PANULA 2006
TERMÍN 14. - 17. novembra 2006
VEKOVÝ LIMIT 40 rokov k 14. novembru 2006
MIESTO KONANIA Vaasa, Fínsko
POPLATOK 400 EUR
UZÁVIERKA 30. apríla 2006
INFO 3rd International Jorma Panula Conducting Competition Office, Senaatinkatu 1, 651 00 Vaasa, P.O.Box 3, FI 651 01 Vaasa, Finland, tel. +358 (0) 6 325 37 55, fax +358 (0) 6 325 37 61, Gsm +358 (0) 400 564 469, erkki.mendelin@vaasa.fi, www.panulacompetition.com

Medzinárodná spevácka súťaž HERTOGENBOSCH 2006
TERMÍN 10. - 24. septembra 2006
VEKOVÝ LIMIT nar. po 1. septembri 1973
POPLATOK 75 EUR
UZÁVIERKA 1. septembra 2006
INFO International Vocal Competition ,s-Hertogenbosch, PO Box 1225 - 5200 BG's-Hertogenbosch, The Netherlands
Permanent address: Prins Bernhardstraat 8, s-Hertogenbosch, The Netherlands, tel. +31(0)73 69 00 999, fax +31(0)73 690 11 66, info@ivc.nu, www.ivc.nu

Medzinárodná súťaž komornej hudby LYON 2006
KATEGÓRIA spev, klavír
TERMÍN 22. - 27. apríla 2006
MIESTO KONANIA Lyon, Francúzsko
VEKOVÝ LIMIT nar. po 1. januári 1974
UZÁVIERKA 31. januára 2006
INFO Concours international de musique de chambre de Lyon, BP 2209 - 69214 Lyon, cedex 02 - France, tel/fax +33 (0) 472 418 330, cimcl@mairie-lyon.fr, cimcl@free.fr, www.lyon.fr/cimcl/infos_pratiques.htm

Medzinárodná súťaž Joaquína RODRIGA 2006
KATEGÓRIA gitara, spev
TERMÍN 24. mája - 1. júna 2006
VEKOVÝ LIMIT do 30 rokov - gitara, do 33 rokov - spev
POPLATOK 60 EUR
UZÁVIERKA 7. apríla 2006
INFO Fundación Victoria y Joaquín Rodrigo, C/ General Yagüe 11, 4, 280 20 Madrid, Spain, tel. +34 91 555 27 28, fax +34 91 556 43 35, www.joaquin-rodrigo.com/concurso

Medzinárodná hudobná súťaž Maria CANALS de Barcelona 2006
KATEGÓRIA klavír
TERMÍN 4. - 16. mája 2006
VEKOVÝ LIMIT nar. medzi 18 a 32 k 1. januáru 2006
POPLATOK 160 EUR
UZÁVIERKA 24. februára 2006
INFO Concurs Internacional d'Execució Musical Maria Canals de Barcelona, Palau de la Música Catalana, Sant Francesc de Paula, 2; 080 03 Barcelona, Spain, tel. +34 93 295 72 51, fax +34 93 295 72 09, cmariacanals@palaumusica.org, www.palaumusica.org

Medzinárodná klavírna súťaž LISZT - BARTÓK 2006
TERMÍN 3. - 15. septembra 2006
MIESTO KONANIA Budapešť, Maďarsko
VEKOVÝ LIMIT nar. po 1. januári 1974
VSTUPNÝ POPLATOK 140 EUR
UZÁVIERKA 1. mája 2006
INFO Hungarofest, Mária Liszkay - manager, Rákóczi út 20., H 1072 Budapest, Ungarn, tel. +36 1 266 14 59, tel/fax +36 1 266 59 72, liszkay.maria@hungarofest.hu

Medzinárodná hudobná súťaž SENDAI 2007
KATEGÓRIA husle, klavír
TERMÍN 20. mája - 2. júna 2007
MIESTO KONANIA Sendai City Youth Cultural Center, Japonsko
VEKOVÝ LIMIT nar. po 1. januári 1979
POPLATOK 10 000 JPY
UZÁVIERKA 1. septembra 2006
INFO Secretariat of Sendai International Music Competition, 3-27-5, Asahigaoka, Aoba-ku, Sendai City, 981 0904, Japan, tel. +81 22 727 1872, www.simc.jp

Medzinárodná hudobná súťaž ŽENEVA 2006
KATEGÓRIA klavír, sláčikové kvarteto
TERMÍN 30. septembra - 15. októbra 2006
MIESTO KONANIA Ženeva, Švajčiarsko
VEKOVÝ LIMIT nar. po 1. októbri 1976 (klavír), nar. po 1. októbri 1971 (sláčikové kvarteto)
POPLATOK 200 CHF (klavír), 500 CHF (sláčikové kvarteto)
UZÁVIERKA 31. mája 2006
INFO Concours de Gèneve, Rue Bovy-Lysberg 8, CH 1204 Gèneve, tel. +41 22 328 62 08, fax +41 22 328 43 66, music@concoursgeneve.ch, www.concoursgeneve.ch

Medzinárodná klavírna súťaž Alessandro CASAGRANDE 2006
TERMÍN 31. mája - 11. júna 2006
MIESTO KONANIA Terni, Taliansko
VEKOVÝ LIMIT nar. medzi 1. januárom 1976 a 31. decembrom 1990
UZÁVIERKA 1. marca 2006
INFO Concorso Pianistico Internazionale „Alesssandre Casagrande", Via I Maggio, 65 051 00, Terni, Italy, tel. +39 0744 549 713, tel/fax +39 0744 449 877, +39 0744 426 760, concasag@tin.it, www.concorsocasagrande.org

Medzinárodná klavírna súťaž Evangelia THIARRI 2006
TERMÍN 1. - 3. apríla 2006
MIESTO KONANIA Larnaka, Cyprus
VEKOVÝ LIMIT kategória A - nar. po 1. apríli 1991 vrátane, kategória B nar. po 1. apríli 1987 vrátane
VSTUPNÝ POPLATOK 60 EUR al 30 CYP
UZÁVIERKA 1. marca 2006
INFO Evangelia Tjiarri Music Foundation, P. O. Box 422 57, 6532 Larnaka-Cyprus, tel. +357 246 542 90, +995 992 33, miet95@cytanet.com.cy, www.tjiarri.org

Medzinárodná súťaž mladých klaviristov in memory Vladimir HOROWITZ 2006
KATEGÓRIA Group „Horowitz - Debut", Junior Group
TERMÍN 22. - 31. októbra 2006
MIESTO KONANIA Kyjev, Ukrajina
VEKOVÝ LIMIT nar. po 22. októbri 1992 (hra v skupine), nar. medzi 26. októbrom 1991 a 26. októbrom 1997 (Junior Group)
POPLATOK 30 USD, 70 EUR (Junior)
UZÁVIERKA 10. septembra 2006
INFO Organizing Committee of Competition, ul. Tolstogo, 31; 01032, Kyiv, Ukraine, tel. +38 (044) 244-3238; +38 (044) 244-3265, fax +38 (044) 244-3268, horowitz@horowitzv.org, www.horowitzv.org/ www.horowitz.org

Medzinárodná husľová súťaž PREMIO PAGANINI 2006
TERMÍN 21. septembra - 1. októbra 2006
VEKOVÝ LIMIT nar. medzi 2. májom 1973 a 2. májom 1990
POPLATOK 100 EUR
UZÁVIERKA 2. mája 2006
INFO Segreteria del Concorso Internazionale di Violino „Premio Paganini"
Comune di Genova - Archivio Generale, Via XX Settembre, 15 - 2 piano, I - 16121 Genova, www.paganini.comune.genova.it

Medzinárodná kontrabasová súťaž Johanna Matthiasa SPERGERA 2006
TERMÍN 30. októbra - 5. novembra 2006
MIESTO KONANIA Ludwigslust, Nemecko
POPLATOK 70 EUR
UZÁVIERKA 15. septembra 2006
INFO Landesmusikrat Mecklenburg-Vorpommern, Apothekerstr. 28, D-190 55, Schwerin, tel. +49 385 557 44 41, fax + 49 385 557 44 39, info@landesmusikrat-mv.de

■

E.A.R. UNIT z L. A. v Hermovom uchu v Nitre

Špičkové americké hudobné teleso **The California E.A.R. Unit**, ktoré sa od roku 1981 zameriava na interpretáciu súčasnej hudby v priamej kooperácii so skladateľmi (J. Cage, M. Feldman, E. Brown, F. Zappa, K.-H. Stockhausen, M. Subotnick, P. Boulez, E. Carter, L. Andriessen, S. L. Mosko, F. Frith a i.), sa na svojom jesennom európskom turné zastavilo aj u nás. A to nielen na jednom vystúpení, ale na päťdňovom umeleckom pobyte v rámci kontinuálneho cyklu experimentálnej hudby Hermovo ucho v Nitre (ktorý funguje od roku 1999 vďaka iniciatíve občianskeho združenia Animartis).

Jeho pobytu predchádzali nielen koncerty zakladajúcej členky zoskupenia, intermediálnej hudobnej skladateľky a prominentnej hráčky na vibrafón a perkusie Amy Knolesovej v Nitre z predchádzajúcich rokov (pozri Hudobný život č. 5/2005), ale aj pobyt nekonvenčného hudobníka, semiotika a dramaturga spomínaného cyklu **Júliusa Fujaka** v USA koncom septembra.

Práve na objednávku E.A.R. Unit s ním nanovo naštudoval svoj audiovizuálny projekt transPOPsitions (*transPOPzície*) – prominentné sexteto spolu s Fujakom (klavír, klávesy, bicie) uviedlo 28. septembra tento bizarný „intermediálny wrestling" medzi popovými videoklipmi a experimentálnou hudbou v divadle Red Cat Theatre v Los Angeles (situovanom vo Walt Disney Concert Hall, sídle L. A. Philharmony). J. Fujak absolvoval aj muzikologické prednášky o hudobnej korela(k)tivite a slovenskej hudbe od 60. rokov 20. storočia po súčasnosť na University of Southern California a na domovskej pôde telesa California Institute of Arts. Odozva sa dostavila v podobe profilového rozhovoru v nekomerčnom rádiu Pacifica KPFK v Holywoode i kladnej recenzie v Los Angeles Times. Po vzájomne úspešnej spolupráci pozval Fujak The California E.A.R. Unit recipročne na Slovensko.

Foto: K. Mitterpach

The CALIFORNIA E.A.R. UNIT
Amy Knoles – marimba, vibrafón, bicie, perkusie ■ Dorothy Stone – flauta,altová flauta ■ Robin Lorentz – husle ■ Erika Duke-Kirkpatrick – violončelo ■ Vicki Ray – klavír, klávesy ■ Phil O´Connor – klarinet, basklarinet, tenorsaxofón

Koncepcia jeho pobytu v Nitre bola priaznivo rozvrhnutá aj pre poslucháčov, ktorí nemajú veľké skúsenosti so súčasnou hudbou. Mohli sa zúčastniť workshopov, kde im boli objasnené jednotlivé súvislosti, priblížené kontexty, východiská a myšlienkové pozadie, čo umožňovalo premostenie k otvorenejšiemu vnímaniu a silnejším zážitkom.

Pobyt zoskupenia odštartovali **27. novembra** v nitrianskom Starom divadle náčuvy hudby E.A.R. Unit, ako aj súčasného juhoafrického, taktiež pozvaného skladateľa Shauna Naidooa, testujúceho možnosti, ktoré poskytuje konfrontácia počítačovej, elektronickej hudby a živej hry na akustických nástrojoch. Po nich nasledovala spoločná jam session členov telesa a zoskupenia **tEóRie OtraSu**.

V rámci workshopov prezentovala **Amy Knolesová 28. novembra** na pôde Ústavu literárnej a umeleckej komunikácie (ÚLUK) FF UKF svoje intermediálne projekty spolu s ozrejmovaním procesu tvorby, priblížením jeho jednotlivých fáz či tvorivých období. Na druhý deň privítala členov E.A.R. Unit Katedra hudobnej výchovy PF UKF na workshope, zameranom na špecifiká interpretácie novej hudby prelomu 20. a 21. storočia, ako aj praktické stratégie jej výučby.

Po týchto „pracovných" podujatiach, určených študentom UKF a skúškach telesa v Ponitrianskom múzeu, nasledovali dve vystúpenia. **29. novembra** sa konal symbolický „koncert-exkurzia" v zdevastovanej Koncertnej sieni Župného domu v komplexe Nitrianskej galérie (pozri Hudobný život č. 7-8/2005), kde v mrazivej zime (počas skúšky praskla aj struna na violončele!) zoskupenie predviedlo unikátne improvizačné schopnosti.

Pobyt E.A.R. Unit v Nitre zavŕšil intermediálny koncert **30. novembra** v nitrianskej synagóge. Americké sexteto tu v brilantnej interpretácii uviedlo skladby Jamesa Sellarsa (*Go*), Franka Zappu (*The Black Page*), Shauna Naidooa (cyklus *Burning the Future*), fínskej skladateľky Kaiji Saariahoovej (komorné trio pre altovú flautu, violončelo a klavír *Cendres*), Amy Knolesovej (*Squint*), Johna Bergama (*Foreign Objects*), ale aj kompozície Martina Burlasa (*Záznam siedmeho dňa*) a Júliusa Fujaka (časť projektu *transPOPzície*). Deň po koncerte navštívili členovia zoskupenia a S. Naidoom Experimentálne elektroakustické štúdio Slovenského rozhlasu v Bratislave, kde absolvovali s J. Ďurišom rozhovory v relácii *Ex tempore*.

Dramaturgický oblúk pobytu The California E.A.R. Unit podnecoval k zamysleniu sa nad spôsobom atraktívneho sprístupnenia hudobnej tvorby súčasných skladateľov aj (ich) interpretov, akým vzniká alternatíva voči konzumnému, „instantnému" hudobnému smogu, ktorý nás obklopuje. Zdieľať prítomnosť s týmto výnimočným telesom v Hermovom uchu Nitre na všetkých, významovo mnohovrstvových akciách si vyžadovalo zapojiť vedomé tvorivé prijímanie, otvorenosť i myšlienkovú aktivitu. Výmenou za to bol silný, dlhotrvajúci, hudobne intelektuálny zážitok par excellence, ktorý nám s tichou nástojčivosťou nastoľoval mnohé otázky.

Róbert Špoták ■

Felföldi Levelek

Listy z Hornej zeme

Milá Hilda, neviem, či ste dostali môj list, lebo na ňom nebolo číslo domu. Dnes som v Trsticiach, medzitým som celý deň šiel tak, že som nevidel dedinu, len lesy a lúky. Netušil som, že Žitný ostrov je taký nádherný. Striebristá voda (Malý Dunaj), striebristé vŕby a topole, striebristé lúky podfarbené sýtou, hlbokou zeleňou, k tomu ešte aj nebo bolo celý deň striebristé. Myslím, že je to tu krajšie ako v Paríži. ....

(úryvok z listu Zoltána Kodálya – *Popíjam si ako tunajší*, Trstice, 13. augusta 1905)

...tieto slová (samozrejme v pôvodnom jazyku) otvárali folklórne vystúpenie súboru **Ifjú Szivek /Mladé srdcia** v divadle Astorka **29. novembra**. Podujatie s názvom *Felföldi levelek/Listy z hornej zeme* bolo oslavou 50-ročnej histórie zoskupenia, ktoré vzniklo ako re-

Yes – Jubilejné spomienky

V zlatej ére artrocku – teda koncom 60. a predovšetkým v 70. rokoch – bola svetová scéna presýtená rôznorodými zoskupeniami, ktoré sa v rámci svojich schopností a možností snažili zachytiť trend a pokúsiť sa o to, čo sa podarilo nakoniec iba niekoľkým skupinám. Získať naozaj celosvetovú popularitu a stať sa nesmrteľnými. K tým základným a štýlotvorným výnimkám patrili (či dodnes patria) aj anglickí **Yes** – skupina, ktorá vniesla do rocku opäť o niečo viac artificiality a perfekcionizmu a ukázala, že nie každý rockový progres musí stavať na bluesových základoch. Vznikla roku 1968 a už viac ako 35 rokov putuje rockovou históriou bez výraznejších zakopnutí a cezúr, čo je rovnako ojedinelé ako schopnosť „prežiť" pri nevyspytateľnosti poslucháčskeho záujmu. V 80. rokoch, keď mnohé z artrockových stálic tápali, či bojovali o holú existenciu a podsúvali sa požiadavkám šoubiznisu, dokázali Yes „rekonštruovať" svoju poetiku, vypnúť sa k nečakanému zenitu a zachytiť novú generáciu fanúšikov. Bez toho, aby siahli po jednoduchom recepte zabodovali dokonca v hitparádach. Zostali však verní princípom artrocku, a preto ani ich najväčšie hity ako *Owner of a Lonely Heart* či *Rhythm of Love* nepatrili k prvoplánovým hitparádovým popevkom. Za ich chytľavými melódiami sa skrýval sofistikovaný koncept a hráčsky kumšt, ktorý sprevádza skupinu od jej vzniku dodnes.

...VIAC AKO 35 ROKOV PUTUJE ROCKOVOU HISTÓRIOU...

V roku 2003 oslávili Yes 35. výročie, čo pre nich znamenalo enormné koncertné vyťaženie, účasť na festivale Glastonbury a návrat pôvodného klávesového mága skupiny Ricka Wakemana. Pre ich vydavateľa to bola príležitosť roztočiť kolotoč obchodných aktivít, z ktorého vzišli remastrované reedície klasických albumov s bonusovými rozšíreniami, ďalšie výberové CD a niekoľko videozáznamov. Oslavy v podstate trvajú už tretí rok, pretože ten zásadný, zachytávajúci minuloročný jubilejný koncert skupiny v jej klasickom obsadení, vyšiel na DVD až nedávno. Po relatívne pozitívne prijatom DVD Yes Symphonic Live v symfonickom šate, dokumente *Yesspeak (35th Anniversary)* a nepresvedčivej unplugged verzii *Yes Acoustic* klasických nahrávok skupiny tak možno vzhliadnuť niekdajšiu vplyvnú suitu (Jon Anderson, Steve Howe, Chris Squire, Rick Wackeman, Alan White) na 2DVD *Songs From Tsongas – 35th Anniversary Concert* s výberom ich najlepších kusov. S výberom, ktorý za nich už dávno urobili fanúšikovia, takže sa v playliste očakávane a povinne objavuje všetko, čo nájdete na každom „yesáckom" výbere: *Roundabout, Starship Trooper, And You and I, Wonderous Stories, Going for the One, Owner of a Lonely Heart*... V seniorskom predvedení je stále všetko, ako má byť. Odohraté v dobrom štandarde, zvuku i obraze. Zaráža iba chlad a nezainteresovaný postoj hudobníkov, ktorí akoby mali všetko v malíčku. Nepotrebujú výraznejšie komunikovať navzájom ani s publikom (azda až na najživšieho člena – basgitaristu Chrisa Squirea) a ani si nič dokazovať. Všetko sa z nich rinie s až mrazivou samozrejmosťou, takže človek má nakoniec dojem, že by bolo možno lepšie vypnúť obraz. Pohľad na dôstojné, zamyslené tváre, z ktorých nevyčítate takmer žiadne emocionálne pohnutie ani pri výrazovo kulminujúcich pasážach, pôsobí trochu kontraproduktívne. Hudobne má totiž táto spomienková párty svoje nostalgické čaro a slušnú úroveň, čo pri konfrontácii počutého a videného do seba príliš nezapadá. A treba si tiež odmyslieť set ôsmich skladieb v druhej časti koncertu v módnych „unplugged" verziách. Kompozíciám, z ktorých bude vždy evidentné, že boli písané pre elektrické nástroje, totiž čisto akustický inštrumentár nikdy nedodá potrebnú výrazovú a farebnú hĺbku. Krachol na tom samostatný unplugged projekt Yes a aj v tomto prípade ide o slabší článok koncertu.

To, čo znamenajú Yes pre históriu rocku, má dávno svoje jasné „následky". Jubileum ukázalo, že aj keď svetu dnes vládnu iné trendy, má Yes neustále relatívne širokú a vernú poslucháčsku základňu, s ktorou sa dá počítať aj obchodne. Inak by sa dal len ťažko zdôvodniť vydavateľský boom okolo skupiny, ktorá už nepíše dejiny. Snahy o ich oživovanie však bývajú háklivé a mávajú veľmi blízko k dezilúziám.

Augustín Rebro ■

akcia maďarských študentov v Bratislave na násilné zrušenie profesionálneho maďarského súboru a reprezentuje hudobnú a tanečnú tradíciu Maďarov žijúcich na Slovensku či v Karpatskej kotline.

Tvorcom nápaditej a netypickej dramaturgie programu, ktorého súčasťou boli o. i. citáty z listov, dojmy Bélu Bártoka, Zoltána Kodálya, Sándora Máraia a Sándora Petöfiho, z ich pobytu na Slovensku, bol umelecký vedúci súboru, choreograf a režisér **Dušan Hégli**. Hudobným vstupom večera, tematicky rozdeleného do troch okruhov (listy, dedina, mesto), sa stal úryvok *Tanca z Galanty* zo záznamov Zoltána Kodálya. Následne sa rozprúdil kolotoč čardášov a verbunkov, doplnený liptovským odzemkom, gemerským pastierskym tancom, ľúbostnou piesňou, židovskou piesňou a tiež *neznámym tancom neznámych*, ktorý po každej stránke jednoznačne a presvedčivo demonštroval kultúru rómskej menšiny. Hoci súboru nemožno uprieť všestrannosť v prezentovaní kultúrnych tradícií (tance Maďarov, Slovákov, Rómov a Židov žijúcich na Slovensku), maďarský kolorit tu bol predsa len nezmazateľný. Interpreti, v snahe čo najvernejšie šíriť odkaz starých cigánskych a dedinských kapiel svojich prarodičov, vychádzajú z archívnych nahrávok piesní a dochovaných poznatkov. Cimbalovka v zložení **Gergely Koncz** – husle, **László Mester** – viola, **Endre Lieber** – cimbal a **Tibor Lelkes** – kontrabas, vniesla svojím temperamentným a entuziastickým prednesom do Astorky atmosféru strhujúcej zábavy. Ďalej vystupovalo šesť profesionálnych tanečných párov, ktoré zároveň celé predstavenie aj odspievali a v spojení s premyslenou dramaturgiou tak vytvorili zaujímavý obraz ľudového svojrázu bez rozličných moderných tanečných prvkov, na rozdiel od väčšiny súborov, predstavujúcich skôr „moderný folklór".

Hudba, tanec, spev i choreografia predstavenia divákovi priblížili už takmer zabudnutú podobu tradičnej ľudovej kultúry. Spontánna a strhujúca hudobná aj tanečná interpretácia, vrátane „chybičiek krásy", ako napr. nedokonalý spev, či rozdielnosť krojov, ktoré, predpokladám, mali túto autenticitu len znásobovať, mohla pozitívne zapôsobiť na každého.

Ľubica Záborská ■

Klasika

Anton Zimmermann Symphonies. Musica aeterna, artistic leader Peter Zajíček

Hudobné centrum 2005, HC 100001

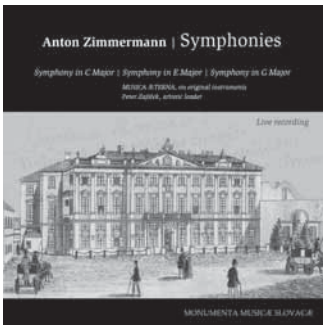

Koncom minulého roka sa vďaka Hudobnému centru po dlhšom čase objavila ďalšia nahrávka staršej slovenskej hudby – 3 symfónie Antona Zimmermanna (1741-1781), kapelníka jedného z najlepších orchestrov strednej Európy v 2. polovici 18. storočia, ktorý si v Bratislave vydržiaval („sponzoroval") uhorský prímas J. Batthyány, ako aj jedného z najvýznamnejších skladateľov obdobia klasicizmu nielen u nás... A. Zimmermann skutočne nebol žiadny „kleinmeister", spolu s M. Haydnom, C. Dittersdorfom, J. K. Vaňhalom a niekoľkými ďalšími totiž patrí do druhej skupiny skladateľov klasicizmu, hneď po J. Haydnovi a W. A. Mozartovi (Beethoven je predsa len trochu iný „problém"). Nová nahrávka poskytuje najlepší dôkaz o tom, že podobné tvrdenia sú oprávnené. Už úvodom možno konštatovať, že doteraz ide snáď o najlepšiu nahrávku Zimmermannovej hudby, pričom sláčikové kvartetá, ktoré členovia Musiky aeterny nahrali začiatkom 90. rokov pre (už neexistujúce) vydavateľstvo Slovak Treasures, boli naozaj výborné (žiaľ, táto nahrávka, podávajúca výrečné svedectvo o Zimmermannovi ako vynikajúcom skladateľovi komornej hudby, je na Slovensku nedostupná). Uvedené CD ponúka výbornú dramaturgiu, interpretáciu i sprievodný text Dariny Múdrej, autorky tematického zoznamu Zimmermannovho diela. Dramaturgia je výborná o. i. aj preto, že hoci každá z troch symfónií predstavuje akoby „iný svet", spája ich evidentný spoločný základ Zimmermannovej osobitej invencie, ktorého folkórne korene sú – podobne ako napr. v spomínaných sláčikových kvartetách – predsa len trochu iné ako napr. u J. Haydna (už v tomto zmysle ich nemožno „zameniť", alebo tvrdiť, že Zimmerman bol len akýmsi „epigónom" Haydna a pod.). *Symfónia C dur*, AZ I/1: C^1 (*„Militaris"*) je zaujímavá už obsadením: popri tradičných hobojoch a trúbkach (v *Andante* sú namiesto nich prirodzené rohy) neznejú tympany, ale vojenský bubon („tamburo militare"), čo je nepochybne oveľa menej „ušľachtilý" nástroj. V mimoriadne sviežej a vynikajúco interpretovanej skladbe plní tento nástroj aj osobitú funkciu, najmä v triu z *Menuetu* je popri dvoch dominujúcich hobojoch a fagote takmer sólovým nástrojom. Folklórne korene Zimmermannovej bohatej invencie sú zrejmé, veď zemitý *Menuet* z tejto symfónie sa približuje dokonca k ländleru (a to symfónia vznikla pred rokom 1774!). Folklórne tóny možno počuť aj v strhujúcom *Finale* s viacerými prekvapujúcimi zvratmi. *Symfónia E dur*, AZ I/1:E^1 je spomedzi troch skladieb na tomto CD na prvý pohľad najtradičnejšia, ten však môže byť často klamlivý. Hoci dychové nástroje nemajú náročné sóla ako v niektorých ďalších Zimmermannových symfóniách, nemožno povedať, že by plnili „podradnú" funkciu. Presne naopak, skladateľ bol ich dôverným znalcom a vedel ich správne „dávkovať". Je to naozaj dielo „ušľachtilého pôvabu", ako píše v sprievodnom texte D. Múdra, miesta, ako napodobenie jemného organového tremulantu v Andante alebo „minore" tria z Menuetu sú neopakovateľné. Nikto ešte nepochyboval o snáď najznámejšom Zimmermannovom symfonickom diele – *Symfónii G dur*, AZ I/1:G^3 (*„Pastoritia"*), dokonca ani najväčší „skeptici" (eufemisticky povedané) vo vzťahu k starším dejinám slovenskej hudby. Jej krásy dokáže naplno odkryť až interpretácia v jasnom, transparentnom zvuku, aká je ako na recenzovanom CD. Vianočná symfónia je charakteristická už svojím obsadením – popri sláčikovom základe sú tu dve trúbky (nie „klaríny", nešlo o zvláštne nástroje, ale len označenie vysokého registra plechových dychových nástrojov), tympany, pastierska trúba („tuba pastoritia") a kukučka („cuculus"). Taktiež formový koncept má prispôsobený zvláštnej príležitosti: po dvojdielnom *Introduzzione*, kde sa v pomalom úvode predstavia netypickou zvukovosťou oba ľudové nástroje, navyše tuba pastoritia aj maximálnou virtuozitou v *Presto* (je to jeden z najťažších partov pre tento nástroj), nasleduje rovnako folklórne a originálne *Andante* (*Tempo di hanaco*) a krátke *Finale*, opäť s ľudovými nástrojmi. Musica aeterna hrá túto originálnu a invenčnú hudbu s patričným klasicistickým espritom, pritom miestami správne zemito („folklórne"), podobne ako predchádzajúce dve skladby. Je veľmi ťažké, nájsť správnu mieru („balans") medzi uvedenými pólmi, no na recenzovanej nahrávke sa to podarilo skutočne na vysokej úrovni. Poslucháčovi sa môže zdať neuveriteľné, že nahrávka je vlastne live, a nejde ani o „zostrih". Realizátorom treba preto úprimne zablahoželať. Možno len ľutovať, že v adjustácii nie je všetko tak, ako mohlo (resp. malo) byť. Keďže nahrávka má nepochybne veľké šance i na medzinárodnom trhu (obsahuje aj nemecký a anglický text), je veľká škoda, že dokumentácia je neúplná a povrchná; poslucháč sa napríklad okrem mena umeleckého vedúceho nedozvie mená ostatných interpretov. Uvádzanie mien všetkých hráčov orchestra v booklete (hoci niekedy je to trebárs i 30-40 účinkujúcich – je jedno, či ide o polychóriu G. Gabrieliho alebo o klasicistickú symfóniu) sa dnes pri „starej" hudbe pokladá za samozrejmosť. Navyše treba mať na zreteli, že v nahrávke Zimmermannových symfónií sa dokonca vyskytujú sóla na dychových nástrojoch. Miesto na dotiahnutie podobných detailov by sa určite našlo (možno chýbal čas...). Grafická úprava bookletu je síce vkusná, no podľa môjho názoru, čierna farba nie je tá najsprávnejšia, vzhľadom na obsah CD. Ani to však nenarušuje celkový pozitívny dojem (nielen prvý, ale aj tie ďalšie) z novej nahrávky. Musica aeterna sa nie po prvý raz prejavila ako renomovaný klasicistický orchester, v ktorého interpretácii je hudba klasicizmu stvárnená naozaj veľmi zaujímavo a živo, ešte viac, než napr. na porovnateľnej veľmi dobrej nahrávke symfónií A. Zimmermanna a J. Družeckého (1998) pod vedením Jánosa Baliho.

Ladislav Kačic ■

■ ■ ■ ■ ■

Ilja Zeljenka: Piano Works

P 2005 Diskant, DK 0082-2131

Nie je pravidlo, ale skôr výnimka, že slovenské hudobné vydavateľstvá poskytnú vo svojej produkcii priestor aj titulom z oblasti súčasnej slovenskej hudby. Popri vydavateľstve Hudobného fondu patrí Diskant k tým, ktoré obracajú pozornosť aj k tvorbe našich skladateľov. A práve z jeho produkcie pochádza aj kompaktný disk, ktorý vyšiel koncom roka 2005 pod názvom Ilja Zeljenka: Klavírne diela. Klavír zaujíma v Zeljenkovom diele výnimočné postavenie. Hoci sa sám interpretácii nevenoval, najväčšia časť tvorby patrí práve klavíru. Skladby *Na jeseň, Capriccio, Bagately*, či *1. klavírna sonáta* vznikli už v 50. rokoch, no trvalo takmer dve desaťročia, kým Zeljenka pristúpil ku

kompozícii svojej *2. klavírnej sonáty*. Zaujímavosťou je, že práve tento opus patrí k jeho prvým dielam, uvedeným po zrušení normalizačného zákazu roku 1973 a odvtedy, v ostatných dvoch desaťročiach, napísal množstvo ďalších klavírnych skladieb, medzi ktorými dominuje cyklus 23 klavírnych sonát, kde autor, ako sám priznáva, vedie tvorivý dialóg s Mozartom a Beethovenom, skladateľmi, u ktorých klavírna sonáta dosiahla jeden z kompozičných vrcholov. Interpretačnou protagonistkou tu je Magdaléna Bajuszová, dnes už pokladaná za dvornú interpretku Zeljenkovej klavírnej tvorby. Na CD si vybrala šesť titulov: *2. sonátu pre klavír* z roku 1973, *Rozprávky o hudbe II* z konca 90. rokov, prinášajúce skladby a skladbičky aj pre detského interpreta, *Fragment* (1997), *Tri prelúdiá pre klavír* (999) a napokon *Sonátu č. 21*. Vo všetkých skladbách dokázala Bajuszová hodnoverne pretlmočiť Zeljenkovo tvorivé krédo – jeho vieru, že hudobná skladba je nositeľom informácií, korešpondujúcich so zákonitosťami usporiadaného sveta a tak nám môže pomôcť vytvoriť harmóniu medzi naším vnútorným a vonkajším svetom. Z dramaturgického hľadiska je nahrávka ucelená, vyvážená a poskytuje príležitosť pre porovnanie, resp. spoznávanie Zeljenkovej hudobnej poetiky 70. rokov (*2. klavírna sonáta*) s tou, ktorou vládne vekovo, ľudsky a umelecky zrelý skladateľ v rokoch 90., nepochybne ovplyvnených aj zmenenými tvorivými podmienkami, životnými skúsenosťa-

mi, odstupom a nadhľadom. Všetky skladby na CD však napriek vonkajším okolnostiam majú výrazné spoločné črty, z ktorých najvýraznejšia je tá, že bez ohľadu na čas a podmienky, snáď aj tvorivý zámer majú svoj osobitný vnútorný svet, žijú vlastným životom. *21. sonáta* má podtitul resp. motto *„otázky bez odpovedí"*. Takéto otázky však nevibrujú iba v tejto skladbe, ale prelínajú sa aj v ďalších tituloch, ľahko si možno predstaviť, že práve ich charakter, pretavený do príznačnej Zeljenkovej poetiky, je tou inšpiračnou silou, ktorá dokázala osloviť Magdalénu Bajuszovú natoľko, že sa im venuje výhradne, systematicky a dnes už možno povedať – aj zasvätene. Jej hra, poňatie Zeljenkových skladieb lahodia uchu aj duši. Je zjavné, že CD vznikalo v príjemnom tvorivom ovzduší, ktoré našli v Dome umenia Fatra v Žiline. Pod vydarenú nahrávku sa podpísal aj realizačný tím: producent Ctibor Kolínsky, hudobný režisér František Poul a zvukový majster Václav Frkal.
Reprezentatívny charakter titulu podčiarkuje aj obšírny fundovaný text Vladimíra Godára, v ktorom sa (v nemeckej aj anglickej verzii) môže poslucháč oboznámiť nielen s charakteristikou Zeljenkovho klavírneho diela, ale aj s odbornou úvahou na tému *Skladateľ a klaviatúra*. Podkladom pre grafické riešenie obálky je obraz Zeljenkovho priateľa Rudolfa Fila, ako výtvarné východisko mu poslúžili klávesy Zeljenkovho starého klavíra, na ktorom, ako skladateľ priznal: „ ...hral takmer päťdesiat rokov..."

Marta Földešová ■
■ ■ ■ ■

Steve Reich
You Are (Variations),
Cello Counterpoint
Los Angeles Master
Chorale, Grant Gershon
– dirigent
Maya Beiser – violončelo

Nonesuch Records Inc. 7559-79891-2, New York, 2005

Najnovšie CD amerického skladateľa Steva Reicha v sebe spája dve rôznorodé skladby, z ktorých obe vznikli na objednávku. *You are (Variations)*, určené pre zbor (vo veľmi malom obsadení), štyri klavíry, dve marimby, sláčikové nástroje a malú sekciu drevených dychových nástrojov, vznikla v roku 2004 na objednávku Los Angeles Master Chorale. Dielo má štyri časti, z ktorých každá spracúva jeden text, resp. jedno vetné spojenie, ktoré sú charakterizované svojou krátkosťou a elementárnosťou, a zároveň hlbokým duchovným rozmerom.
V prvej časti použil krátky citát z textu mystického mysliteľa 18. storočia Rabbiho Nachmana, ktorý znie „You are wherever your thoughts are" (Si všade, kde sú tvoje myšlienky). Druhá časť čerpá zo *Žalmu č. 16* a jej text znie „Shiviti Hashem L´Negdi" (Staviam si Hospodina pred seba). Text tretej časti vychádza z filozofického spisu Ludwiga Wittgensteina „Expanations come to an end somewhere" /angl. preklad/ (Vysvetlenia niekde dospejú ku koncu). Posledná časť vychádza z Talmudu a Reich tento text (podobne ako v druhej časti) použil v hebrejskom origináli, pričom jeho výber zdôvodnil lepšou spevnosťou hebrejských slov, na rozdiel od anglického prekladu. Samotný text je veľmi krátky a výstižný „Ehmor m´aht, v´ahsay harbay" (Povedz málo a urob veľa). Po kompozičnej stránke skladba kombinuje Reichove tradičné postupy (vytvorenie jednoduchého harmonického sledu akordov, ktorým podopiera celý proces v skladbe; opakujúce sa rytmické pulzujúce štruktúry) s prvkami kánonu, variáciami, fragmentárnymi úryvkami zo stredovekej piesne či zaujímavými drobnými harmonickými zauzleniami v rámci jednotlivých hlasov. Interpretačnej si vyžaduje maximálny dôraz na rytmickú presnosť a precíznosť, najmä v kontexte vzťahu medzi rôznymi rytmickými štruktúrami v jednotlivých hlasoch. Los Angeles Master Chorale vynikajúco zvládol aj ďalšiu z požiadaviek na interpretáciu takéhoto typu skladby, spev rovným hlasom, bez vibrata, tradičného vnútorného frázovania, či dynamického klenutia jednotlivých úsekov. Okrem uvedených aspektov poňali títo flexibilní hudobníci svoj vokálny výkon výsostne inštrumentálne, čím podčiarkli všetky predpoklady kompozície, najmä v rovnocennosti a vyrovnanosti inštrumentálnej i vokálnej zložky.
Druhá zo skladieb na tomto CD, Cello Counterpoint, vznikla na objednávku Koussevitzky Foundation a bola skomponovaná v roku 2003 pre violončelistku Mayu Beiser, ktorá ju interpretuje aj na nahrávke. Kompozícia ponúka dva spôsoby interpretácie. Na strane jednej je možné ju hrať ako violončelové okteto, na strane druhej je tu i možnosť sólového violončelového partu v spojení s vopred nahranými ostatnými hlasmi. Tu je využitá druhá z možností: violončelistka Maya Beiser nahrala postupne všetkých osem hlasov, ktoré boli následne vzájomne prepojené. I táto kompozícia prináša mnohé črty, vychádzajúce z Reichovej inšpirácie „starou hudbou", a to najmä v pomalom strednom dieli, kompletne vystavanom na princípe kánonu. Nájdeme tu aj pre Reicha typické pulzujúce a repetitívne štruktúry, ktoré sú však fascinujúco popretkávané zložitou spleťou voľných kontrapunktických postupov. Ako sám Reich v poznámkach k zvukovej realizácii uvádza, táto skladba je jednou z najkomplikovanejších, aké kedy napísal a na interpreta kladie veľké nároky najmä pre jej komplikované a rýchlo sa meniace rytmické vzťahy. Hra Mayi Beiser je na CD dokonalá a dá sa predpokladať, že takýto výsledok by na živom vystúpení pravdepodobne nebolo možné dosiahnuť. Steve Reich o tejto interpretácii v poznámkach píše: *„Keď počúvate túto nahrávku a nepáči sa vám, je to určite moja vina – živé vystúpenie nemôže byť lepšie."*
Nahrávka titulov Steva Reicha *You are (Variations)* a *Cello Counterpoint* prináša pohľad na najnovšie kompozičné počiny tohto svetoznámeho skladateľa a nenecháva nás na pochybách, že elektrizujúca účinnosť sa z jeho diel nevytráca ani s postupujúcim časom. Skladba *You are (Variations)* je okrem hudobnej zložky zaujímavá aj výberom textov, ktoré sú hlbokými životnými úvahami, či skôr krédami, ktorými možno riadiť život. Ich význam však nie je stvárnený afektom a hlbokým výrazom, ale práve v intenciách redukcie, neustálym opakovaním v spracovaní hudobného procesu, čím je ich význam zdanlivo „nekonečne" zdôrazňovaný. Kompozícia *Cello Counterpoint* je oproti tomu strhujúcim inštrumentálnym zážitkom, ktorý nenecháva poslucháča ani na okamih chladným.

Katarína Hašková ■
■ ■ ■ ■ ■

Jazz

Joe Lovano:
Joyous Encounter

Blue Note Records 2005, 7243 8 63406

Na jar v roku 2004 realizovalo kvarteto v zložení Joe Lovano (tenorsaxofón, sopránsaxofón), Hank Jones (klavír), George Mraz (kontrabas), Paul Motian (bicie) pre vydavateľstvo Blue Note Records jazzový album *I´m All For You* s podtitulom *Ballad Songbook*, ktorý bol ohodnotený odborníkmi novín New York Times ako Jazzový album roka. Kombo s tým istým obsadením sa pokúsilo nadviazať na hudobný materiál jazzových balád a štandardov aj o rok neskôr na nahrávke *Joyous Encounter*.
Niektorí saxofonisti, ktorí spolupracujú s tzv. mainstreamovou rytmickou sekciou sa netaja, že takýto druh jazzovej interpretácie je pre nich istou komerčnou záležitosťou. Pre Joe Lovana, ktorý strávil veľkú časť svojej hudobnej kariéry experimentovaním v duách, nekonvenčných triách, malých big bandoch predstavuje niečo ako únik a zároveň návrat k príjemnej „jazzovej klasike". Jazzové balady sú rozmanité a kontrastné, zohratá štvorica experimentuje s nástrojovým obsadením, rytmikou i harmóniou. Album otvára známa balada Vernona Duka *Autumn in New York* s úvodným harmonickým sólovým vstupom legendárneho klaviristu Hanka Jonesa a nevtieravou pomalou melodickou témou tenorsaxofónu Joe Lovana. Pokojné rytmické podfarbenie v úvode, realizované bicistom Paulom Motianom a kontrabasistom George Mrazom, pripomínajúce interpretáciu

z predošlého albumu, sa asi v tretine skladby nenásilne mení na stredne rýchly swing.
Na Lovana výrazne vplývali aj bratia klaviristu Hanka Jonesa. Bubeník Elvin Jones zvykol s kombom hrávať Coltraneovu be-bopovú skladbu *Crescent*, ktorú po jeho smrti začala súčasná formácia hrať ako prídavok. Zaradenie tejto „coltraneovky" na záver spomínaného albumu je akýmsi vzdaním holdu Elvinovi. Joe Lovano pôsobil jedenásť rokov v Mel Lewis Jazz Orchestra, ktorý spoluzakladal Thad Jones. Aj keď sa nepoznali osobne, jeho vplyv je na tomto CD zrejmý. Nájdeme tu tri pôvodne bigbandové kompozície *A Child is Born, Don´t Ever Leave Me* (ktorú Thad skomponoval a zaranžoval pre

big band) a *Quiet Lady* z autorskej dielne Thada Jonesa. Prvá z nich, spolu so štandardom Howarda Dietza a Arthura Schwartza *Alone Together*, sú predvedené v duu, teda bez rytmickej sekcie a predstavujú intímnu výpoveď Lovana a Jonesa. Naopak, bez klavíra, spolu s Georgom Mrazom a Paulom Motianom, interpretuje Lovano *Joyous Encounter*, ktorú napísal špeciálne pre nich. Druhou skladbou z autorskej dielne hlavného protagonistu albumu je *Bird's Eye View*. Skomponovaná je v be-bopovom duchu, s názvukom na *Confirmation* Charlieho Parkera, s dosť ťažko zapamätateľnou témou na prvýkrát. Zaujímavé je aj predvedenie skladby Olivera Nelsona *Six and Four*. Nesie bluesový nádych a vďaka drobným experimentom všetkých členov kvarteta v rytme i tempe, vyznieva polyrytmicky až mysteriózne. Z „jazzovej klasiky" nám album ešte ponúka skladbu *Pannonica* Theloniousa Monka, kde svoje inštrumentálne majstrovstvo predviedol hlavne be-bopový veterán Hank Jones a dokázal tak, že (nielen) na poli be-bopu je stále ako doma. Tento najstarší člen formácie, narodil sa r. 1918, sa viac než pol storočia pohyboval v prostredí jazzovej hudby a sprevádzal muzikantov ako Lester Young, Ben Webster, Coleman Hawkins, Ella Fitzgerald, John Coltrane, Miles Davis, Charlie Parker a mnohých ďalších. Na albume sa podieľal aj autorsky, osviežujúcou be-bopovou skladbou s názvom *Consummation*.
Album Joyous Encounter predstavuje príjemnú a nevtieravú výpoveď štyroch fenomenálnych hudobníkov s kvalitným výberom hudobného materiálu a na rozdiel od predošlého CD pôsobí ucelenejšie, prepracovanejšie a viac intímne. „Novoodetá" jazzová klasika je protiargumentom tým, ktorí tvrdia, že jazzovým štandardom už „odzvonilo".

Ladislava Spišáková ■

■ ■ ■ ■ ■

Knihy

BLUES in Slovakia
Ján Litecký Šveda
& collective

Music Centre Slovakia 2005
ISBN 80-88884-66-7
(Publication No. 55)

Je nepochybne potešiteľné, že necelé dva tucty mesiacov, ako Americký kongres vyhlásil rok 2003 za Rok blues, vychádza na Slovensku publikácia o hudbe a jej miestnych protagonistoch, ktorí sa občas cítia „blue" a potrebujú sa z toho vyhrať a vyspievať. A to aj napriek tomu, že by sa na prvý pohľad mohlo nezasväteným zdať, že slovenské blues je okrajovou záležitosťou nie významnejšou, než je bulharský hip hop. Kniha totiž vychádza

v angličtine, a tak sa dá očakávať, že je adresovaná internacionálnej čitateľskej obci. Fakt, že blues na Slovensku zapustilo pevné korene a jeho podhubie vygenerovalo niekoľko pozoruhodných osobností, ktoré majú čo povedať minimálne v európskom kontexte (napr. skvelý hráč na rôzne druhy ústnych harmoník Erich „Boboš" Procházka, širšej verejnosti skôr známy ako moderátor televízneho Metra), je jednoznačnou afirmáciou opodstatnenosti tohto edičného počinu Hudobného centra. Po Kajanovej *The Book of Slovak Jazz* a Wasserbergerovej publikácii *Phenomens of Contemporary Jazz Musical Events in Slovakia* prichádza autorský kolektív okolo Jána Liteckého Švedu s antológiou slovenského blues, ktorá má ambíciu zorientovať anglicky čítajúceho milovníka tejto hudby v jej podtatranských reáliách.
Kniha je členená do siedmich kapitol. Prvá je introdukciou do sveta „Blue Music" (čo je vlastne blues, kto sú jeho poprední predstavitelia vo svete), ilustrovaná spomienkou na bratislavské koncerty velikánov ako B. B. King, Lousiana Red, či James Blood Ulmer (všetci traja sú gitaristi a tak je zrejmé, že blues bez gitary je ako barok bez Bacha. Napokon gitarista je aj guru bieleho blues Eric Clapton.). Druhá kapitola s názvom On the Blue Danube sa venuje genéze blues u nás, od roku 1961 (Savoy Blues) až po dnešné dni. Ďalšia časť pojednáva o najvychytenejších kluboch, kde sa blues hrávalo (Kominárska, „U zbrojnoša"), prípadne podnes hráva (Aligátor, Stoka). Samostatná kapitola je vyhradená trnavskej scéne, ktorá mala dôležitý formotvorný význam pre celé bluesové dianie na Slovensku. Nasledujú profily najvýraznejších protagonistov blues u nás, z radov ktorých napokon pochádza i duchovný otec tejto publikácie. V alfabetickom slede tu okrem osobností a skupín nájdeme aj zoznam domácich bluesových festivalov a čo-to o Slovenskej bluesovej spoločnosti, ktorá má nielen svoju sieň slávy, ale každoročne oceňuje bluesové osobnosti za ich prínos žánru, udeľuje cenu „Objav roka" či „Výkon roka". Nechýba ani prehľadný genealogický strom zrodu a vývinu blues a napokon bodka v podobe niekoľkých bluesových textov, ktorých nálada (A Blue Mood) priblíži čitateľovi ducha špecifickej poetiky tejto hudby v slovenskom kultúrnom kontexte. Encyklopedický charakter publikácie podčiarkuje aj zoznam slovenských bluesových albumov oficiálne realizovaných i tých, ktoré boli vydané „na vlastnú päsť".
Kniha v symbolickom tmavomodrom obale nás teda prevedie svetom slovenského blues, zorientuje nás v plejáde osobností, ktoré v žánri niečo znamenajú, v dianí, formujúcom povedomie širšej kultúrnej verejnosti o hudbe, čo sa zrodila kdesi na začiatku dvadsiateho storočia a pretrváva podnes, keď na jej základnom kmeni vyrástli vedľajšie konáre soulu, funku, rapu a moderného R & B. A vlastne aj hip hopu, a celkom iste aj toho bulharského...

Andrej Turok ■

Acta humanica

Začiatkom januára vydala Fakulta prírodných vied Žilinskej univerzity v Žiline zborník *Acta humanica*, pozostávajúci z referátov na medzinárodnej vedecko-pedagogickej konferencii s témou *Humanizácia a globalizácia edukačného procesu v informačnej spoločnosti*. Sú v ňom uverejnené referáty pedagógov vysokoškolských pracovísk, medzi nimi aj referáty Jána Bajtoša, Ivana Tureka, Mirona Zelinu, Jaroslava Oberuča a Dušana Macháčika z oblasti všeobecnej pedagogiky a didaktiky a referáty hudobných pedagógov. *Libuše Tichá* (Praha) v referáte *K humanizující úloze výchovy hudebníka* vystihla nezastupiteľnú úlohu herných prvkov a hrových situácií v aplikácii na výchovu klaviristov. Peter Krbaťa (Žilina) v príspevku *Hudba v tehotenstve* podáva cenné informácie u nás z takmer neprebádanej oblasti biodromálneho prístupu, z oblasti prenatálneho obdobia a vplyvu hudby na vývoj dieťaťa v tomto období. Martina Krušinská (Žilina) v referáte *Tvorivosť v hudobnej výchove ako prostriedok k rastu hudobných schopností detí v základnej škole* analyzovala výskum v Súkromnej základnej škole Márie Montessoriovej v Bratislave v školskom roku 2004-2005. Tatiana Ladiverová (Žilina) priniesla v príspevku *Music reality show v hlasovej výchove populárneho spevu* analýzu hlasovej kultúry minuloročných finalistov televíznej reality show Slovensko hľadá Superstar. Juraj Ruttkay (Žilina) v referáte *Diatonika a chromatika ako dva princípy harmónie v didaktike teórie hudby* priniesol odporúčania pre inováciu vyučovania predmetov Náuka o harmónii, resp. Harmónia a polyfónia.
Zborník je výsledkom snahy nových humanitne orientovaných pracovísk Žilinskej univerzity, ktoré už po druhýkrát pripravili medzinárodnú vedecko-pedagogickú konferenciu. Žilinské pedagogické konferencie si takto budujú dôstojné miesto v ponuke prezentácie výsledkov výskumov z oblasti pedagogiky a didaktiky.

Juraj Ruttkay ■

KALEIDOSKOP

➔ Metropolitná opera v New Yorku bude aj naďalej uskutočňovať sobotňajšie rozhlasové prenosy svojich predstavení, ktoré sa uskutočňujú od roku 1931. V roku 2003 im hrozil zánik, keď Chevron Texaco zrušil svoju subvenciu. Divadlo si však našlo nového sponzora, stavebnú spoločnosť The Toll Brother z Pennsylvánie, ktorá venuje ročne 6 miliónov USD, potrebných na kompletné pokrytie nákladov vysielania.

➔ Medzinárodnú skladateľskú cenu Musikpreis Salzburg obdrží Salvatore Sciarrino. Vyznamenanie, dotované sumou 100-tisíc Euro, tento rok udeľované prvýkrát je rozdelené na na 80- a 20-tisícovú čiastku. Musikpreis Salzburg sa udeľuje na základe návrhu medzinárodne obsadenej poroty, má podporiť skladateľov v činnosti a je vnímané ako investícia do budúcnosti. ■

Bratislava

Opera a balet SND

Št 9. 2. G. Bizet: Carmen
Pi 10. 2. H. S. Lovenskjold: Sylfida
So 11. 2. A. Dvořák: Rusalka
St 15. 2. P. I. Čajkovskij: Labutie jazero
Št 16. 2. W. A. Mozart: Don Giovanni
Pi 17. 2. L. A. Minkus: Bajadéra
So 18. 2. G. Puccini: Tosca
Po 20. 2. W. A. Mozart: Čarovná flauta
Ut 21. 2. F. Lehár: Veselá vdova
St 22. 2. H. Leško – J. Ďurovčík: Rasputin
Št 23. 2. P. I. Čajkovskij: Eugen Onegin
Pi 24. 2. G. F. Händel: Alcina
So 25. 2. P. Zagar-E. Frey: Sen noci svätojánskej
Ne 26. 2. Predpremiérové matiné k opere Turandot (10.30)
Po 27. 2. G. Donizetti: Lucia di Lammermoor
Ut 28. 2. P. I. Čajkovskij: Luskáčik
St 1. 3. F. Lehár: Veselá vdova
Št 2. 3. H. Leško, I. Holováč: Caligula
Pi 3. 3. G. Puccini: Turandot (premiéra)
So 4. 3. G. Puccini: Turandot (premiéra)
Po 6. 3. G. Puccini: Turandot
Ut 7. 3. T. Frešo: Narodil sa chrobáčik (11.00)
Ut 7. 3. G. Puccini: Bohéma

Slovenská filharmónia

Št 9. 2., Pi 10. 2. KS SF
SF, Slovenský filharmonický zbor, T. Guschlbauer, dirigent, M. Paľa, husle, G. Beláček, veľkňaz Sethos – bas, H. Lednárová, soprán, L. Drahošová, alt, E. Merheim, tenor, S. Beňačka, bas
W. A. Mozart
Ut 14. 2. KS SF
Moyzesovo kvarteto, Diabolské husle
Fašiangový program
St 15. 2. KS SF
Symfonický orchester Konzervatória v Bratislave, J. Karaba, dirigent
W. A. Mozart, L. van Beethoven
Št 16. 2. KS SF
SF, M. Tabachnik, dirigent, E. Garajová, mezzosoprán
M. Ravel, H. Berlioz, R. Schumann
Pi 17. 2. KS SF
SOSR, Slovenský filharmonický zbor, K. Trevor, dirigent, S. Gadijev, klavír
A. Moyzes, A. Schnittke, G. Mahler
Ut 21. 2. MS SF
S. Ott, klavír, O. Bugaev, violončelo, P. Kondrašin, violončelo
F. Liszt, J. Offenbach, N. Paganini, Servais
St 22. 2. KS SF
Slovenský komorný orchester Bohdana Warchala, E. Danel, umelecký vedúci, husle
W. A. Mozart, P. I. Čajkovskij, R. Twardovsky, J. Strauss
Št 23. 2., Pi 24. 2. KS SF
SF, Slovenský filharmonický zbor, V. Válek, dirigent, B. Juhaňáková, zbormajsterka, E. Dřízgová, soprán, J. Sýkorová, mezzosoprán, Ľ. Ludha, tenor, G. Beláček, bas
J. Massenet
Ut 28. 2. MS SF
V. Lacková, klavír
F. Chopin, J. Beneš
Št 2. 3., Pi 3. 3. KS SF
Slovenský komorný orchester Bohdana Warchala, E. Danel, umelecký vedúci, husle, D. Danel, husle
F. Mendelssohn Bartholdy, J. S. Bach, E. Elgar, O. Mácha, G. Holst
Ut 7. 3. MS SF
T. Janošík, flauta, D. Haramiová, flauta, L. Fančovič, klavír
K. Doppler, F. Doppler

Hudobné centrum

Mirbachov palác, 10.30
Ne 12. 2.
Koncert v spolupráci so Spolkom slovenských skladateľov
Klavírne trio Istropolis, K. Brejková, klavír, M. Lipková, husle, K. Zajacová, violončelo
J. L. Bella, M. Burlas, J. Kolkovič, V. Godár
Ne 19. 2.
Koncert v spolupráci so Spolkom koncertných umelcov
R. Šebesta, klarinet, E. Škutová, klavír
J. Brahms, C. Debussy, M. Vilec, A. Berg, F. Poulenc
Ne 26. 2.
Pressburger quartett, G. Szatthmáry, 1. husle, E. Pingitzer, 2. husle, J. Šoška, viola, M. Ťažký, violončelo
W. A. Mozart, M. Burlas, D. Šostakovič

Slovenský rozhlas

Ne 12. 2. Veľké konc. štúdio, 10.30
Organový koncert pod pyramídou
P. Sochuľák
F. Couperin, J. S. Bach, F. Mendelssohn Bartholdy, P. Eben
Št 16. 2. Malé konc. štúdio, 18.00
Fašiangový koncert
OľuN, M. Dudík, umelecký vedúci, Folklórna skupina Lančar-Kočin, P. Kunic, L. Dubničková, spev
Ne 19. 2. Malé konc. štúdio, 16.30
Kapela, hraj – cyklus koncertov dychovej hudby
Dychová hudba Nadličanka, J. Paulička, kapelník
Ne 19. 2. Komorné štúdio, 20.00
Folkfórum live
Silvia Josifoska and Band

Košice

Štátne divadlo Košice

Št 9. 2. G. Bizet, R. Ščedrin: Carmen
Št 16. 2. C. Orff: Carmina Burana
Pi 17. 2. A. Dvořák: Rusalka
So 18. 2. A. Dvořák: Rusalka
Ut 21. 2. A. Dvořák: Rusalka
Št 23. 2. A. Ch. Adam: Giselle
So 25.2. A. Dvořák: Rusalka
Po 27. 2. W. A. Mozart: Don Giovanni

Štátna filharmónia Košice

Št 16. 2. Dom umenia
ŠfK, J. Swoboda, dirigent, J. Čižmarovič, klavír
W. A. Mozart, J. Brahms

Št 23. 2. Dom umenia
ŠfK, J. Swoboda, dirigent, R. Krimsier, flauta
L. Boccherini, W. A. Mozart, R. Schumann

Žilina

Štátny komorný orchester Žilina

Št 9. 2. DU Fatra
ŠKO, L. Svárovský, dirigent, J. Zsapka, gitara, B. Lenko, akordeón, D. Kalnina, soprán, G. Skeryte, mezzosoprán, H. Bok, basklarinet
W. A. Mozart, I. Buffa, A. Piazzola, K. Ager, A. Maultasch
Ne 12. 2. DU Fatra (16.00)
Hudobné fašiangy
Big Band Žilinského konzervatória, M. Belorid, dirigent
Po 13. 2. DU Fatra
Jazzový koncert
M. Herák, vibrafón, perkusie, M. Vaňouček, klavír, perkusie, J. Bruneel, kontrabas, J. Lobo, bicie
Pi 17. 2. DU Fatra
ŠKO, L. Svárovský, dirigent, J. Vonášková-Nováková, husle, J. Figura, flauta
J. Cikker, B. Martinů, L. van Beethoven
Št 23. 2. DU Fatra
Z. Paulechová-Štiasna, klavír, M. Lapšanský, klavír
W. A. Mozart, G. Bizet, W. Lutoslawski, S. Rachmaninov, M. Infante
Po 27. 2. DU Fatra
Spevácky recitál P. Bršlíka, M. Lapšanský, klavír
A. Dvořák, F. Liszt, M. Schneider Trnavský, W. A. Mozart, E. Laló, G. Donizetti, G. Verdi, F. Cilea

Zlaté husle a hostia

Jedným z pripravovaných podujatí orchestra **Zlaté husle**, pozostávajúceho z 55 bývalých „lúčničiarov" – muzikantov, v súčasnosti pôsobiacich v profesionálnych telesách je koncert, ktorý sa uskutoční **5. marca** o 19.00 h. v Národnom tenisovom centre – SIBAMAC Aréne v Bratislave. Ako hosť prijal pozvanie **Miroslav Dvorský**, ktorý začiatkom sezóny zaujal interpretáciou Princa z Dvořákovej *Rusalky* v Paríži v Opera National de Paris a neskôr s Bamberskými symfonikmi v Dvořákovom *Stabat mater*. Z jeho širokého repertoáru boli do programu zaradené efektné čísla – temperamentná *Granada,* či *Nessun Dorma* z Pucciniho *Turandot* (ktorá bude mať zhodou okolností deň predtým premiéru v Opere SND). Žiak Borisa Kuschnira, **Dalibor Karvay**, koncertujúci po celom svete, (zaujímavosťou je, že aj princ Charles ho pozval na účinkovanie na privátnom koncerte vo Windsore), ocenený na rozličných súťažiach (naposledy Laureát New Talent 2005), sa predstaví s Fantáziou *Carmen*, s ktorou získal Cenu Eurovízie v Berlíne v roku 2002. **Jiří Stivín**, ovládajúci hru na všetky druhy priečnych a zobcových fláut vyvolal v priebehu jesenného projektu *Dobrá muzika* kladné reakcie a vystúpi nielen s interpretáciou diel A. Vivaldiho či J. S. Bacha, ale aj s jazzovými variáciami. Zlaté husle v zložení 5 cimbalov, 30 huslí, 8 viol, 6 violončiel a 6 kontrabasov, ktoré povedie **Martin Sleziak**, sa predvedú v Brahmsových *Uhorských tancoch*, či Paganinho *Capricciu 24*, taktiež zaznejú hudobné motívy Johna Williamsa z Oscarového filmu *Schindlerov zoznam*. Navyše nebudú chýbať i dramaturgické „prekvapenia".

Pozitívne ohlasy, sprevádzajúce predošlé koncerty Zlatých huslí, dokazujúce umeleckú zručnosť interpretov, či flexibilitu organizátorov, tak opäť dostanú možnosť potvrdiť sa aj na pripravovanom podujatí. **EP** ■

Rok slovenskej hudby 2006

1. medzinárodná skladateľská súťaž ALEXANDRA MOYZESA

Hudobné centrum pri príležitosti Roka slovenskej hudby 2006 vyhlasuje 1. medzinárodnú skladateľskú súťaž Alexandra Moyzesa.

Všeobecné podmienky

1. Súťaž sa vyhlasuje v dvoch kategóriách:
   1. skladba pre symfonický orchester
      – maximálne obsadenie orchestra[1]:
      2 fl (flp) – 2 ob (ci) – 2 cl (clb, clp) – 2 fg (cfg)
      4 cr – 2 tr – 3 tn – tu
      3 bat (1 tp + 2 bat)
      ar – cel (cpl) – pf
      12 vn I – 10 vn II – 8 vl – 6 vc – 4 cb
   2. skladba pre komorný súbor alebo sólový cimbal a komorný súbor
      – obsadenie komorného súboru:
      fl, ob, cl, clb, fg, cr, tr, tn, sxbr, 2bat, pf, ac, 2vn, vl, vc, cb (min. 10 hráčov).
2. Minutáž skladby: 20′ – 40′ (1. kategória)
   10′ – 20′ (2. kategória).
3. Súťaže sa môžu zúčastniť skladatelia a skladateľky, ktorí sú občanmi členskej krajiny Európskej únie (alebo v nej majú trvalý pobyt) a ktorí sa zároveň narodili po 31. auguste 1966.
4. Okrem finančného ocenenia prvých troch víťazných diel v oboch kategóriách, budú udelené aj ceny pre najlepšie skladby slovenských skladateľov v oboch kategóriách. Porota nemusí udeliť všetky ceny.

Prihlášky

5. Uzávierka podávania prihlášok do súťaže je **31. augusta 2006**.
6. Prihlášky sa podávajú anonymne. Súťažiaci pošlú prihlášku s označením „1. skladateľská súťaž Alexandra Moyzesa" doporučenou poštou na adresu:

   Hudobné centrum
   Michalská 10
   815 36 Bratislava 1

   Obálky s prihláškami musia byť označené dátumom poštovej pečiatky najneskôr zo dňa uzávierky súťaže.
7. Prihláška musí obsahovať:
   a) partitúru diela,
   b) zalepenú obálku s týmto obsahom:
      – meno a priezvisko skladateľa, jeho adresa,
      – E-mail a telefónne číslo,
      – kópiu rodného listu skladateľa,
      – krátky životopis skladateľa,
      – čestné prehlásenie, podpísané skladateľom, o tom, že skladateľ vytvoril dielo pre túto súťaž a dielo nebolo doteraz vydané alebo verejne predvedené. Prehlásenie musí obsahovať skladateľov záväzok, že v prípade získania ocenenia bude dodržovať zásadu mlčanlivosti o výsledkoch súťaže až do ich zverejnenia.
8. Organizátor vyradí zo súťaže prihlášky, ktoré nebudú obsahovať všetky súčasti uvedené v bode 7.
9. Obidve súčasti prihlášky (7a, 7b) musia byť označené tým istým grafickým symbolom, ktorý nahrádza meno skladateľa. Symbol bude slúžiť na identifikáciu diela. Názvy diel bývajú často podobné, preto je použitie symbolu nevyhnutné.
10. Partitúry musia byť napísané čitateľným rukopisom alebo počítačovou notosadzbou.
11. Skladateľ musí zabezpečiť, aby sa na žiadnom mieste v partitúre neobjavila informácia, ktorá by mohla odhaliť jeho identitu. V opačnom prípade organizátor vyradí dielo zo súťaže.

Zasadnutie poroty

12. Medzinárodná skladateľská súťaž Alexandra Moyzesa je rozdelená na dve etapy:
    - skúmanie prihlášok z hľadiska splnenia podmienok súťaže a výber diel spĺňajúcich umelecké nároky poroty na ďalšie posúdenie,
    - výber troch diel v oboch kategóriách a určenie víťazného diela.
13. Organizátor súťaže diskrétne oznámi rozhodnutie poroty skladateľovi víťazného diela najneskôr 15. októbra 2006 a pozve ho do Bratislavy na premiéru víťaznej skladby (náklady hradí organizátor).
14. Výsledky súťaže organizátor písomne oznámi autorom troch vybraných diel a zverejní ich na tlačovej konferencii najneskôr 31. októbra 2006.
15. Autori víťazných diel v oboch kategóriách budú ocenení nasledovne:
    a) orchestrálne dielo: 1. cena – 100.000 Sk, 2. cena – 60.000 Sk, 3. cena – 30.000 Sk
    b) komorné dielo: 1. cena – 50.000 Sk, 2. cena – 30.000 Sk, 3. cena – 20.000 Sk
16. Víťazné diela v každej kategórii budú premiérovo uvedené na koncerte, ktorý sa uskutoční do konca roka 2006.
17. Hudobné centrum hradí náklady na zhotovenie orchestrálnych partov víťazných diel.
18. Autori neocenených diel môžu písomne požiadať o vrátenie partitúr do jedného roka od zverejnenia výsledkov súťaže. Po tomto dátume nie je organizátor povinný partitúry archivovať. Žiadosti o vrátenie partitúry musia obsahovať identifikačný symbol a adresu skladateľa.

Porota

19. Prihlásené diela posúdi medzinárodná porota.
20. Ak sa súťaže zúčastní žiak/žiačka ktoréhokoľvek člena poroty a ten o tejto skutočnosti vie, musí organizátorovi súťaže oznámiť symbol príslušnej partitúry. Člen poroty sa potom nesmie zúčastniť hlasovania o príslušnom diele.
21. Zasadnutie poroty bude monitorovať zástupca organizátora.
22. Organizátor súťaže má právo vykonať všetky potrebné opatrenia na zaručenie hladkého priebehu zasadnutia poroty.
23. Súťažiaci alebo člen poroty, ktorý poruší zásadu mlčanlivosti o výsledkoch súťaže (alebo o charaktere víťazného diela) pred ich zverejnením stráca nárok na všetky výhody spojené s účasťou v súťaži.

Informácie

24. Ďalšie informácie:
    Mgr. Magdaléna Čierna, MAS – manažérka
    Hudobné centrum, Michalská 10, 815 36 Bratislava 1,
    tel.: (02) 5920 4816-17, fax: (02) 5443 0379,
    E-mail: cierna@hc.sk, www.hc.sk/rsh

[1] Vysvetlenie skratiek nájdete na www.hc.sk.